PETRE ISPIRESCU

CELE DOUĂSPREZECE FETE DE ÎMPĂRAT

ȘI ALTE BASME NEMURITOARE

PETRE ISPIRESCU

CELE DOUĂSPREZECE FETE DE ÎMPĂRAT

ȘI ALTE BASME NEMURITOARE

PETRE ISPIRESCU

CELE DOUĂSPREZECE FETE DE ÎMPĂRAT

ȘI ALTE BASME NEMURITOARE

CELE DOUĂSPREZECE FETE DE ÎMPĂRAT

GEORGE CEL VITEAZ

ZÂNA ZÂNELOR

CIOBĂNAŞUL CEL ISTEŢ SAU ŢURLOAIELE BLENDEI

POVESTE ŢĂRĂNEASCĂ

ŢUGULEA, FIUL UNCHIAŞULUI ŞI AL MĂTUŞEI

COPII VĂDUVULUI

BOLNAVUL ŞI DOCTORUL

LAS' SĂ ZICĂ, NUMAI EU SĂ NU-ŢI DAU

SCRIE, LOGOFETE, SCRIE!

BOBÂRNACUL NEAMŢULUI

GARD PESTE MORT

SĂRACILOR MÂINI MULTE!

ORBELE BĂTRÂNEŞTI SUNT PIETRE NESTEMATE

Petre Ispirescu

CELE DOUĂSPREZECE FETE DE ÎMPĂRAT ȘI ALTE BASME NEMURITOARE

Petre Ispirescu (1830–1887) a fost un folclorist, povestitor, scriitor şi tipograf român, recunoscut în special datorită activităţii sale de culegător de basme populare, pe care le-a repovestit cu un har remarcabil. Scriitorul s-a născut la Bucureşti, în mahalaua Pescăria Veche. A învaţat să citească din iniţiativa mamei, de la dascălul Nicolai de la biserica Udricani. Din pricina lipsurilor materiale, la doisprezece ani a fost nevoit să-şi asigure singur existenţa. Nereuşind să-şi desăvârşească instrucţia în şcoală, dar avid de cunoaştere, Ispirescu a intrat ucenic la tipografia condusă de Z. Carcalechi, sperând că acolo unde se tipăresc cărţile se poate studia. A desfăşurat toată viaţa activitatea de tipograf, care l-a făcut să intre în contact cu scriitorii şi cu oamenii timpului său: I. Ionescu de la Brad, N. Filimon, I. Ghica, D. Bolintineanu. În 1882 a publicat principala operă a vieţii sale – Legende sau basmele românilor, adunate din gura poporului de Ispirescu, culegător-tipograf, cu o prefaţă de Vasile Alecsandri. Ispirescu s-a preocupat, primul la noi, de valorificarea folclorului copiilor, în volumul Jocuri şi jucării de copii, adunate de Ispirescu, culegător-tipograf. A murit la 27 noiembrie 1887, în urma unei noi congestii cerebrale. Şedinţa literară a grupului de la Revista Nouă, compusă din Ionescu-Gion, Delavrancea, Vlahuţă, Hasdeu, a fost suspendată la anunţarea morţii sale.

Petre Ispirescu

CELE DOUĂSPREZECE FETE DE ÎMPĂRAT ȘI ALTE BASME NEMURITOARE

Cele douăsprezece fete de împărat

și alte basme nemuritoare

Petre Ispirescu

Copyright © 2016 Grup Media Litera

LITERA

Editura Litera

O.P. 53; C.P. 212, sector 4, Bucureşti, România

tel.: 021 319 63 90; 031 425 16 19; 0752 548 372

e-mail: comenzi@litera.ro

Ne puteți vizita pe

www.litera.ro

Editor: Vidraşcu şi fiii

Corector: Cătălina Călinescu

Tehnoredactare şi prepress: Ana Vârtosu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

ISPIRESCU, PETRE

Cele douăsprezece fete de împărat şi alte basme nemuritoare / Petre Ispirescu; – Bucureşti Litera, 2016

ISBN 978-606-33-0896-3

ISBN EPUB 978-606-33-5086-3

821.131.1-93-31=135.1

CELE DOUĂSPREZECE FETE DE ÎMPĂRAT

A fost odată ca niciodată etc.

A fost odată un flăcăiandru sărman de părinţi. El argăţea pe la unii şi pe la alţii ca să-şi câştige hrana vieţii. Şi fiindcă avea darul de a fi curăţel, toţi flăcăii din sat îl pizmuiau. Ceilalţi argaţi căşunaseră pe dânsul şi-l tot luau peste picior, iară el nu lua aminte la flecăriile lor şi-şi căuta de treaba lui. Când se adunau seara şi bârfeau verzi şi uscate, el se făcea că nu înţelege vorbele aruncate în pofida lui; se arăta prostănac. pentru aceasta ei îl porocleau zicându-i căscăundul satului.

Stăpânii unde slujea el erau foarte mulţumiţi de dânsul şi se băteau care de care să-l apuce. Când trecea prin sat, fetele îşi dau coate şi se uitau la dânsul pe subt sprincene. Şi ce e drept că aveau la ce se uita. El era curat la faţă şi chipeş; chica lui neagră, ca pana corbului flutura ca o coamă pe grumajii lui albi ca zăpada; mustăcioara abia mijea, de parcă era o umbră pe buza lui cea de sus; dară apoi ochii? Avea nişte ochi, neiculiţă, de băgase pe toate fetele în boale.

Când era la adăpatul vacilor, fetele care de care se întrecea să-i dea pricină de vorbă; dară el nu băga pe nimeni în seamă; se făcea ca nu pricepe ce vor ele. Pentru aceasta ele ca să arate că nu le pasă de nebăgarea lui de seamă, între ele, îl porocleau cu numele de Făt-Frumos al satului. Şi de unde să nu fie aşa!

El nu se uita nici în dreapta, nici în stânga, mergea cu vitele la păşune şi treaba ieşea din mâna lui mai cu asupra decât din ale celorlalţi argaţi.

Nu ştiu ce făcea el, ce dregea, că vacile pe cari le păştea el erau mai frumoase decât ale celorlalţi argaţi. Ele dădeau mai mult lapte decât cele ale altor argaţi, fiindcă pe unde le ducea el păşunea era mai cu gust şi mai îndestulătoare. Pe unde călca piciorul lui se cunoştea, fiindcă şi ierburile se înveseleau.

Pasămite se născuse în ceas bun şi era ursit să ajungă ceva. Dară el nici habar n-avea de asta şi nici gând n-avea să se mândrească, fiindă nu ştia ce-i este ascuns în cursul vremilor. Ci smerit, precum îl lăsase pe el Dumnezeu, îşi vedea de ale sale, fără să se atingă cu cuvântul sau în oricareva fel, de alţii sau de al altora. Şi tocmai pentru aceasta flăcăii şi ceilalţi argaţi îl ponosluia.

Într-o zi de primăvară, ostenit fiind tot umblând după vaci, se dete la umbra unui copaci mare şi stufos şi adormi; îşi şi alesese, vezi, loc pentru aşa ceva. Era o vâlcea împodobită cu fel de fel de floricele, toate înflorite, de părea că dă ghes omului să treacă printre ele. Ceva mai cât colo un pârâiaş, a cărui obârşie venea dintr-un şipot de apă ce ieşea din coasta unui deluleţ, şerpuia printre brusturi şi alte buruieni pe unde îşi făcuse loc, şi susurul apei parcă te îndemna la somn. Copaciul subt care se adumbrise era măreţ şi parcă se lupta ca să ajungă la nuori. Printre crăcile lui întinse se giugiuleau pasărelele şi-şi făceau cuiburi: numai ascultând cineva ciripirile lor se aprindea într-însul focul dragostei. Desişul frunzelor sale făcea o umbră, de parcă rămneai la ea. Bag seamă, nu era aşa căscăund flăcăul acesta, şi pe nedrept îi atârnau de coadă acest ponos ceilalţi argaţi din sat. Cum puse capul jos şi adormi.

N-apucase să doarmă, ca de când începui să vă povestesc, şi o dată sări drept în sus.

Visase un vis foarte frumos şi se deşteptase.

Visase că unde venise la dânsul, măre, o zână mai frumoasă decât toate zânele din cer şi de pre pământ, şi-i zisese să se ducă la curtea împăratului locului aceluia, că acolo are să se procopsească.

Când se deşteptă, îşi zise: “Mă, ca ce să fie asta?” şi începu a se pune pe gânduri; toată ziulica îl muncină gândurile şi nu se domirea de loc, de loc ca ce să însemneze un asemenea vis. El nu înţelegea că steaua sub care se născuse venea să-l slujească.

A doua zi, mergând iarăşi cu vitele la păscut, abătu din drum şi dete iarăşi pe la copaciul cu pricina, şi iarăşi se culcă la tulpina lui, şi iarăşi visă acelaşi vis.

Sculându-se, îşi zise: “Mă, ăsta nu e lucru curat”, şi iarăşi toată ziulica fu

dus pe gânduri.

A treia zi cu dinadinsul făcu să-i fie drumul pe la acelaşi copaci sub care se culcă, şi visă acelaşi vis; ba încă de astă dată zâna îl ameninţă cu boală şi cu toate ticăloşiile omeneşti, dacă nu s-o duce.

Atunci şi el, dacă se sculă şi veni acasă cu vacile şi le băgă în coşar, se înfăţişe la stăpânu-său şi-i zise:

– Stăpâne, pe mine mă bate gândurile să mă duc în lume să-mi caut norocul. Destul am argăţit, şi până acum nu văz nici un semn ca să pot şi eu sălta ceva. Fă bine şi-mi dă socoteala.

– Da pentru ce, băiete, să ieşi de la mine? Au doară nu te mulţumeşti de simbria ce-ţi dau? Au mâncare n-ai destulă? Ia, mai bine şezi la mine, şi eu voi căta să-ţi dau o fată bună din sat, cu niţică zestricică, să te mai ajut şi eu cu ce m-o lăsa inima, să-ţi faci şi tu rost aici ca toţi megiaşii, nu mai hoinări prin a lume, ca să nu ajungi fără nici un căpătâi, ca vai de lume.

– Ba, de mulţumit, sunt mulţumit de d-ta, stăpâne; mâncare am destulă, nu pot să mânii pe Dumnezeu; dară aşa mi-a venit mie, să mă duc în lume, şi nu voi rămânea pentru nu ştiu ce.

Dacă văzu stăpână-său că este peste poate a-l face să rămâie, îi dete ce bruma mai avea să ia, şi el plecă, luându-şi ziua bună de la stăpân.

Ducându-se de la satul său, flăcăul ajunse drept la curtea împărătească şi se băgă argat la grădina împăratului. Grădinarul fu bun-bucuros să-l priimească, când îl văzu aşa curăţel, căci dobândise până atunci câteva bobârnace de la fetele împăratului că bagă argaţi tot ce este mai urâcios şi mai scârbos în omenire.

Curăţel, curăţel, dară hainele de pe dânsul erau imoase, deh! ce să zici, ca de măcar. Grădinarul puse de-l îmbăie, îl primeni şi-i dete de îmbrăcă nişte haine care să mai semene a argat la grădina împărătească. Şi cum era de potrivit făcut la boiul lui, îi şedesa bine cu hainele ce îmbrăcă.

Pe lângă celelalte trebi grădinăreşti, slujba lui de căpetenie fu ca să facă în fiecare zi câte douăsprezece mănunchiuleţe de flori, şi în fiecare dimineaţă să le dea la cele douăsprezece domniţe, fete ale împăratului, când vor ieşi

din casă spre a se primbla prin grădină.

Aceste domniţe erau ursite să nu se poată mă-rita până nu va găsi cineva care să le ghicească legătura ursitei lor şi să facă pe vreuna din ele ca să iubească pe cineva. Ursitele lor le dăruise cu patima jocului. Erau nebune după joc şi pe fiecare noapte rupeau câte o pereche de conduri de mătase albă, dănţuind.

Nimeni nu ştia unde merg ele noaptea de joacă.

Împăratul se luase de gânduri cu atâta cheltuială pe condurii fetelor sale şi pentru inima lor de gheaţă, de care nu se putea lipi nici un june din cei ce veniseră în peţit.

Pentru aceasta el dase sfară în ţara lui şi în ţările streine, precum ca să se ştie că cine se va găsi să-i spuie ce fac fetele lui noaptea de rup fiecare câte o pereche de conduri, poate să-şi aleagă pe care îi va place din ele, şi el i-o va da lui de soţie.

El ştia că le ţine pe toate închise la un loc, într-o cămară din palatul său, încuiate şi zăvorâte cu nouă uşi de fier şi cu nouă lacăte mari. Dară nimeni nu ştia ce fac ele noaptea de li se rup încălţămintele, căci nimeni nu le văzuseră până atunci ieşind din casă, căci nu puteau.

Pasămite, lor le era făcut ca aşa să-şi petreacă vremea în toată viaţa lor. Aşa le era orânda.

Cum se auzi de această hotărâre a împăratului, începu a curge la peţitori; ba feciori de domni şi de împăraţi, ba feciori de boieri mari, până şi feciori de boieri mai mici. Şi care cum venea se punea de pândă la uşa domniţelor câte o noapte. Împăratul aştepta cu mare nerăbdare în fiecare dimineaţă ca să-i aducă câte vreo veste bună; dară în loc de aceasta, i se spunea că junii ce se puneau de pândă seara nu se mai găsesc dimineaţa. Nu se ştia ce se fac. Nici de urmă măcar nu li se mai dedea.

Unsprezece flăcăi o păţise până acum. Ceilalţi cari mai erau, începuseră a se codi; nu mai voiră să stea de pândă.

Se lipseau de a lua de neveste nişte fete pentru care se răpune atâţi tineri.

Şi astfel, unul câte unul, se cărară pe la casele lor de la curtea acestui împărat, şi-i lăsară fetele în plata Domnului; căci nimeni nu mai voia să-şi piarză sufletul pentru un cap de muiere.

Însuşi împăratul fu coprins de spaimă, cum de să piară aşa junii ce voiau să-i pândească fetele, şi nu mai cuteza să îndemne pe nimeni.

Împăratul era nevoit să cumpere mereu pe fiecare zi câte douăsprezece perechi de conduri, şi intrase la grije că o să-i îmbătrânească fetele în vatră şi o să împletească cosiţa albă, fără să puie pirostriile în cap.

Argatul de la grădinărie îşi împlinea slujba cum ştia el în legea lui. Şi domniţele erau mulţumite de mănuchele de flori ce li le da argatul, şi grădinarul de lucrul lui.

El, când da florile domniţelor, nici nu-şi ridica ochii asupra lor; dară când da florile fetei celei mici, nu ştiu de ce, că se roşea ca un bujor, şi-i tâcâia inima, de sta să-i sară din piept afară.

Fata băgă de seamă aceasta, însă crezu că flăcăul este ruşinos şi d-aia se face aşa de roşu când vine înaintea lor.

Azi aşa, mâine aşa, el vedea că nu e de nasul lui o aşa bucăţică. Dară ce-i faci inimei? Ea îi da brânci şi lui, bat-o pustia! şi ar fi voit să se puie şi el la pândă, şi apoi se gândea şi la păţaniile celor ce păzise înaintea lui.

Fata cea mică se greşi într-o zi şi spuse surorilor cum argatul care le da flori se roşeşte ca o sfeclă când vine înaintea lor şi cum este de curăţel. Cum auzi fata cea mai mare astfel de cuvinte că iese din gura surorei sale celei mai mici, unde începu să o dojenească cu nişte vorbe cam luătoare în râs, cum de numai să se gândească ea a scoate aşa vorbe blânde pentru un argat, căci asta ar semăna că inima ei este pornită a se planisi cuiva.

Băiatului îi zicea inima să se arate la împăratul cu cererea de a pândi şi el, dară să lăsăm că-şi cunoştea lungul nasului, să lăsăm că nu1 uitase păţeniile atâtor flăcăi ce pieriseră, lui îi era să nu-şi piarză slujba şi să rămâie cu buzele umflate. Apoi unde pui d-ta gândul ce-l muncea groaznic, că de va fi gonit de la curtea împărătească, n-are să mai vază pe fetele împăratului, căci dându-le flori în fiecare dimineaţă, oricât se feri de vreo patimă, totuşi gigăşiile şi frumuseţile fetelor de împărat, şi mai cu seamă căutătura cea

blajină a fetei celei mici, îl ademenise până într-atât, încât, se socotea el, că daca nu va mai atinge în fiecare dimineaţă cu degetele sale mâinile cele albe ca o coală de hârtie, cu pielea moale ca puful, ale fetelor de împărat, nu va mai putea trăi.

Ziua, noaptea, îl munceau aceste gânduri şi nu ştia cum să facă să-şi împlinească pofta inimei, fără de care, simţea el, că nu va putea să mai trăiască.

Într-una din nopţi, adormind el cu gândul ţintă la dorinţa ce-l chinuia de-i rodea băierile inimei, văzu în vis iară pe zâna din vâlceaua cea cu flori unde i se arătase odinioară.

Ea îi zise:

– Să te duci în unghiul grădinei cel despre răsărit; acolo vei găsi doi pui de dafin, unul cireşiu şi altul trandafiriu; alături de dânşii vei vedea o săpăligă de aur, o năstrapă tot de aur şi un ştergar de mătase. Să iei aceşti pui de dafin, să-i pui în două ghivece frumoase, să-i sapi cu săpăliga cea de aur, să-i uzi cu năstrapa cea de aur, să-i ştergi binişor cu ştergarul cel de mătase şi să-i îngrijeşti ca pe lumina ochilor tăi. Când vor creşte şi se vor face ca de un stat de om, orice vei cere de la dânşii ţi se va izbândi tocmai pe tocmai.

Zise şi pieri ca o nălucă, fără să apuce argatul grădinarului să-i mulţumească barim.

Nici nu se dezmeticise bine din uluiala somnului, nici nu se şterse la ochi măcar, şi dete fuga în unghiul grădinei cel despre răsărit şi rămase năuc de bucurie, când văzu în fiinţă toate cele ce îi spusese zâna în somn. Acum se şterse şi el la ochi, se pipăi să vază nu care cumva doarme încă şi aievea să fie oare ceea ce vedea? După ce se încredinţă că nu este nălucă, de noapte, puse mâna şi luă dafinii.

Îi îngriji cum ştiu el mai bine, îi săpa adesea cu săpăliga ce găsise el acolo, îi udă cu năstrapa, îi şterse cu ştergarul şi, ce să mai lungim vorba? îi îngriji ca pe lumina ochilor lui, tocmai precum îi poruncise zâna.

Dafinii creşteau şi se împuterniceau ca prin minune. Nu trecu mult şi se făcură mari. Frumuseţe ca la aceşti dafini nici că s-a mai văzut.

Când ajunseră ca d-un stat de om, el veni la dânşii într-una din zile şi zise unuia precum îl învăţase zâna:

– Dafine, Dafine,

Cu săpălugă de aur săpatu-te-am,

Cu năstrapă de aur udatu-te-am,

Cu ştergar de mătase ştersu-te-am,

Dă-mi darul d-a mă face, oricând voi voi eu,

Să nu fiu văzut de nimeni.

El rămase buimăcit de mirare, când în clipa aceeaşi chiar văzu cum se înfiinţează un boboc de floare, cum creşte de se măreşte şi cum se deschide o floare aşa de frumoasă, de nu puteai să te opreşti ca să nu o miroşi. El puse mâna de o rupse, o luă şi o băgă în sân; vezi că aşa îl învăţase zâna.

Seara când domniţele intrară în cămara lor cea încuiată şi zăvorâtă cu nouă lacăte mari, ca să se culce, el se furişe binişor pe lângă ele şi intrară împreună. El le vedea pe ele ce fac, dară ele nu-l vedeau pe dânsul. El le văzu că în loc să se dezbrace spre a merge la culcare, ele începură a se pieptăna, a se îmbrăca cu haine scumpe şi a se găti de ducă.

El se mira de cele ce vedea şi hotărî ca să se ţie după dânsele cu dinadinsul să vază pe unde au să iasă ele, unde au să se ducă şi ce au să facă.

Când deodată, fata cea mai mare zise surorilor sale:

– Gata sunteţi, fetelor?

– Gata suntem, răspunseră ele.

Atunci cea mare din surori bătu cu piciorul în pământ, şi deodată se deschise în două duşumeaua casei. Ele se coborâră prin acea deschizătură şi

merseră, până se ajunseră la o grădină gărduită cu zid de aramă.

Când fură să intre, fata cea mare bătu din picior iarăşi şi porţile cele de oţel ale grădinei se deschiseră. Intrând, băiatul călcă pe rochia fetei celei mici.

Aceasta, întorcându-se repede, nu văzu pe nimeni; şi, chemându-şi surorile, le zise:

– Surorilor, bănuiesc că s-a luat cineva după mine, că uite, simţii că m-a călcat oarecine pe rochie.

Surorile se uitară în toate părţile şi nevăzând nici ele pe nimeni, îi răspunse:

– Nu fii aşa bănuitoare, soro; cine să fie aci, ori să se ia după noi. Nici pasăre măiastră nu poate răzbi până unde suntem noi acum. Ia vezi mai bine, să nu se fi apucat rochia ta de vreun mărăcine şi, cum eşti tu fricoasă, ţi s-o fi părut că te-a călcat neştine pe rochie. Nu fi aşa de uşurică!

Ea tăcu. Băiatul se ţinea după dânsele.

Trecură printr-o pădure cu frunzele de argint, trecură prin alta cu foile de aur, trecură prin altă pădure cu frunzele numai diamanturi şi pietre nestimate, cari sclipeau de-ţi luau ochii, şi ajunseră la un eleşteu mare.

În mijlocul acelui eleşteu se ridica un dâmbuleţ şi pe dânsul nişte palaturi cum nu mai văzuse el până atunci. Palaturile împăratului rămăseseră jos de tot pe lângă acestea, care străluceau de la soare te puteai uita, dară la dânsele ba. Şi aşa de cu meşteşug erau făcute, încât când te urcai în ele ţi se părea că te cobori, şi când te dedeai jos din ele ţi se părea că te urci.

Douăsprezece luntrişoare cu vâslaşi muiaţi numai în fir de cel bun le aşteptau la margine. Cum ajunseră, se puseră fiecare în câte una şi plecară. Argatul se puse în luntrea fetei celei mici.

Luntrile porniră şi mergeau în rând ca cocorii. Numai luntrea fetei celei mai mici rămânea mai în urmă. Vâslaşul se mira cum de este mai grea decât altădată şi trăgea din răsputeri la vâsle ca să ajungă pe celelalte.

Cum ieşiră la celălalt mal al eleşteului, se auzi o muzică, care, vrând, nevrând, te făcea să dănţuieşti. Fetele se repeziră ca fulgerul, intră în palat

şi se puseră pe joc cu flăcăii cari le pândiseră, şi jucară şi jucară până ce li se sparseră condurii.

Băiatul se ţinu mereu după ele. Intrând şi el în palat, ce-i văzură ochii? Cămara de joc mare şi largă de abia puteai să-i zăreşti căpătâiul. Ea era împodobită numai cu aur, cu pietre nestemate şi cu făclii de jur împrejur ce ardeau în nişte sfeşnice de aur curat, mai mari decât omul. Păreţii albi ca laptele străluceau de-ţi luau ochii, şi cu dungi de aur, împodobite cu zamfiruri şi rubinuri de licăreau ca focul.

Argatul se puse într-un colţ şi privea la toate minunile astea. Şi avea şi la ce privi, căci vedea acolo lucruri de cari nu-i mai văzuseră ochii. Dar unde fu pomana aia ca să stea la un loc? Sărea şi el tontoroiul de colo până colo, fără să vrea; căci nu era chip să stea la un loc fără a sălta, când cânta muzica aia. Până şi sfeşnicele şi mesele şi lăviţele din casă săltau.

Şi nici pomeneală măcar nu este ca să-şi închipuiască cineva frumuseţea cântărilor şi a muzicii aceleia; organe, fluiere, chitări, alăute, buciume, cimpoaie şi alte multe d-alde astea cântau într-o unire de rămâneau marţ cei mai buni muzicanţi din lume.

D-apoi fetele1? Trăgeau cu foc la nişte hori, bătuta, brâul, ca la uşa cortului, de unul singur, pipăruş şi câte jocuri toate, de puteai să-ţi rupi bojocii jucând.

Şi jucară şi jucară, până despre ziuă. Când, deodată, încetând muzica de a mai cânta, ieşi ca din pământ o masă încărcată cu de toate bunătăţile, şi ce este pe lume, şi ce nu este. Se puseră cu toţii la masă şi mâncară şi se chefuiră cât le poftiră inima.

Argatul de la grădinărie şedea în colţul lui unde se aşezase şi privea, lăsându-i gura apă.

La masă le slujea nişte arapi, îmbrăcaţi în nişte haine foarte scump împodobite.

După ce se sculară de la masă, prinseră a se întoarce acasă.

Se întoarseră iarăşi pe unde au fost venit. Băiatul se ţinea după dânsele, ca dracul după călugăr.

Când fură a trece prin grădina cu frunzele de argint, ce-i dete argatului prin gând, că numai rupse o rămurică dintr-un copaci.

Un freamăt puternic se făcu atunci în toată pădurea, ca de o furtună ce vine întărâtată asupra copacilor; şi totuşi nici o frunză măcar nu se mişca din loc, ba nici măcar nu se clătină ca de o adiere de vânt barim.

Fetele răsăriră.

– Ce să fie asta, leiculiţă? ziseră.

– Ce să fie? răspunse cea mai mare din surori. Iacă, păsărica ce-şi are cuibul în turnul bisericii din palaturile tatălui nostru trebuie să fi trecut prin frunze; căci numai ea poate să răzbată pe aici.

Fetele trecură şi ajunseră în palatul unde erau încuiate, tot pe unde ieşiseră.

A doua zi, argatul de la grădinărie, când dete mănunchiurile de flori fetelor împăratului, ascunse cu meşteşug rămurica ruptă în mănunchiul fetei celei mici.

Domniţa se miră când îşi priimi mănunchiul de flori, se uită cam cu milă la argat şi nu-şi putea da seamă cum de să ajungă acea rămurică între florile ce priimise.

A doua seară, iarăşi aşa o petrecură. Băiatul, iarăşi pe furiş, se ţinuse după dânsele, cu deosebire numai că rupse o rămurică din copacii cei cu frunzele de aur, pe care o puse iarăşi între florile ce dete a doua zi domniţei celei mici.

Fata cea mai mare, iarăşi cu cuvinte liniştitoare, alină frica surorilor ei când se auzi freamătul ce se făcu în pădurea de unde argatul rupse rămurica.

Când a doua zi domniţa cea mică priimi florile cu rămurica ascunsă între ele, îi dete un fier ars prin inimă.

Ea căută vreme cu prilej şi, prefăcându-se că vrea să se primble, ieşi preste zi prin grădină şi, întâlnind pe argat la o cotitură a grădinei, îl opri şi-i zise:

– De unde ai avut tu rămurica ce mi-ai pus-o în mănunchiul de flori?

– De unde o ştie prea bine măria-ta.

– Care va să zică, tu te-ai ţinut după noi, şi ştii unde mergem noi noaptea.

– Cam aşa măria-ta.

– Cum ai făcut de a venit după noi de nici una dintre surori nu te-a văzut?

– Pe furiş.

– Na o pungă de bani, şi să nu scoţi nici o vorbă despre primblarea noastră de noaptea.

– Eu nu-mi vânz tăcerea, măria-ta.

– Dacă voi auzi însă că ai crâcnit ceva, voi pune să-ţi taie capul.

Zise ea vorbele astea aspre din gură, dară din inimă altceva cugeta. E i se părea că acest argat din ce în ce se face mai curăţel.

A treia noapte când se duse după dânsele, tot pe furiş, rupse o ramură din pădurea cu copacii cei care aveau foile de diamant, şi iarăşi se făcu freamăt printre frunze, şi iarăşi surora cea mai mare alină frica surorilor celor mici cu cuvinte liniştitoare. Domniţa însă cea mică, nu ştiu de ce, dară în inima ei se strecură o bucurie ascunsă.

În ziua următoare, când găsi rămurica de diamant în mănunchiul de flori, cătă cam pe subt ascuns la argat şi-l găsi că nu se prea deosebeşte de fiii de domni şi de împăraţi. Atât i se păru de drăgălaş.

Argatul şi dânsul cătă asupra domniţei cu ochi galeşi, dară tot pe furiş, şi o văzu că se tulburase oarecum, se făcu însă că nu pricepe nimic şi-şi cătă de treabă.

Surorile domniţei deteră peste dânşii vorbind şi râseră de dânsa şi luară cu cuvintele cam peste picior. Fata cea mică tăcu şi înghiţi ruşinea. Nu se putea ea mira din destul cum a făcut argatul de le-a descoperit. Ei, vezi, îi intrase în cap că acest flăcău nu poate să fie om prost, deoarece dovedise lucruri ce nici măiestrele nu le ştiau.

Şi apoi, adevărul vorbind, boiul lui cel falnic, chipul lui cel bine potrivit şi blajin îl arăta cât de colo a nu fi de argat prost. Pe lângă acestea, şi înfăţişarea, şi totul într-însul avea pe vino-ncoace.

După ce intrară în casă fetele, domniţa cea mică le spuse că argatul de la grădinărie ştia tot ce fac ele noaptea. Atunci se adunară la sfat şi plănuiră ca să-l facă şi pe dânsul să-şi piarză inima şi simţirile, cum făcuseră şi cu ceilalţi tineri.

Flăcăiandrul însă se furişă şi de astă dată de intră în cămara fetelor, ca să asculte la sfatul lor.

Pare că-i spusese ariciul la ureche că are să se petreacă între ele ceva pentru dânsul.

Acum, după ce ştia totul, dară totul ce trebuia să ştie, se duse la dafinii lui şi zise către cel trandafiriu:

– Dafine, Dafine,

Cu săpălugă de aur săpatu-te-am,

Cu năstrapă de aur udatu-te-am,

Cu ştergar de mătase ştersu-te-am,

Dă-mi minte şi procopseală de fiu de domn şi împărat!

Ca şi de la rând, un boboc de floare încolţi, crescu şi se deschise o floare minunată. El luă floarea şi o băgă în sân. Odată căzură de pe faţa lui arsăturile de soare şi îi rămase chipul curat şi luminat, ca şi când atunci îl făcuse mă-sa. Simţi că în creierii lui se petrece un ce de care nu-şi putea da seama. Dară văzu că începe a judeca altfel de cum judeca el până acum. Pasămite se ascuţise la minte. Şi totdeodată se pomeni îmbrăcat cu nişte haine ca ale fiilor de împăraţi şi de domni.

Atunci se duse la împăratul şi ceru şi dânsul să-i păzească fetele, într-o noapte.

Împăratului i se facu milă de tinereţele lui şi-l sfătui să-şi caute mai bine de treabă, decât să se răpuie. El stărui. Împăratul priimi. Acesta nici că bănuia măcar a fi argatul de la grădinărie; aşa de mult se schimbase.

Când îl arătă fetelor şi le spuse împăratul ce voieşte, nici ele, vezi, nu-l cunoscură. Numai cea mică, fiind cu cuiul la inimă, îl cunoscu şi începu a tânji de dragoste.

Noaptea următoare, când plecară ele la joc, îl luară şi pe dânsul. El ştia ce i se pregăteşte, dară se feri ca de oala mălaiului să nu dea în clapcă.

Ajunseră la palatul vrăjit, jucară până despre ziuă, apoi se puseră la masă. I se aduse şi lui băutura din care băuse toţi cari veniseră înaintea lui, băutură care trebuia să-l facă a-şi pierde minţile şi simţirea, băutură care să-l piarză şi pe dânsul ca pe ceilalţi.

Atunci unde îşi întoarse nişte ochi lăcrămoşi şi plini de focul dragostei ce-l mistuia, şi zise cu grai duios domniţei celei mici:

– Vezi tu? iacă eu mă pierz pentru dragostea ta, daca ai aşa inimă de gheaţă.

– Nu, n-am inimă de gheaţă, focul dragostei tale mi-a încălzit-o, răspunse ea. Nu bea. Mai bine voi să fiu grădinăreasă cu tine, decât fată de împărat.

Cum auzi aşa, el aruncă băutura la spate, şi mai apropiindu-se de dânsa, îi mai zise:

– Să nu-ţi fie teamă, măria-ta, că grădinăreasă nu ai să fii o dată cu capul.

Toţi cei de faţă auziră vorbele lor. Puterea farmecului se zdrobi şi toţi cu totul se pomeniră în palaturile împăratului. Palatul cel fermecat pieri ca o nălucă, ca şi cum n-ar fi mai fost pe lumea asta.

Când îi văzură împăratul, încremeni de uimire cu amândouă mâinile pe barbă. Flăcăul, fostul argat la grădinărie, îi povesti toată şiretenia nopţilor. Împăratul dete pe fata cea mică după flăcăiandrul cel frumos şi drăgăstos. Apoi se înfăţişară şi celelalte fete cu câte unul din fiii de împăraţi şi de

domni pe care şi-l alesese. Împăratul se înduplecă şi le dete pe fiecare la casa lor. Şi se făcu o bucurie mare în toate părţile, care bucurie de ar fi o sută de guri, nu una ca a mea, n-ar putea-o spune.

Înainte de a se cununa, fata cea mică întrebă pe logodnicul ei cu ce putere făcu el de le descoperi ascunsurile faptelor lor şi legătura farmecului ce le ţineau înlănţuite. El spuse. Iară ea, ca să nu fie bărbatu-său mai presus decât ea, ci să fie deopotrivă om ca toţi oamenii, se duse de tăie dafinii şi-i băgă în foc.

Apoi se cununară şi trăiră o viaţă fericită, cum se trăieşte pe lumea noastră asta bălţata, până ce se istoviră toţi cu totul, în adânci bătrâneţe.

Iar eu încălecai p-o şea etc.

GEORGE CEL VITEAZ

A fost odată ca niciodată.

A fost odată un împărat şi o împărătească. Zece ani au vieţuit ei în căsătorie şi nu putură face şi ei măcar o stârpitură de copil. În cele de pe urmă, împăratul porunci împărătesei soţiei lui, că dacă într-un an de zile de aci nainte nu-i va face un copil, să ştie că pâine şi sare pe un taler cu dânsul nu va mai mânca.

Daca auzi aşa împărăteasa, mult se mâhni în sufletul ei, căci trăiau bine. Se puse şi ea dară a cere sfaturi de la vraci şi vrăjitori, de la moaşe şi descântătoare. Luă tot felul de leacuri. Când, într-o noapte, ce văzu se spăimântă. Se făcea că umblă pe o câmpie verde şi frumoasă. Pe acolo toate firicelele de iarbă erau însoţite, şi două câte două se încovoiau una către alta şi părea că se sărută. Până şi flutureii umblau tot doi câte doi. Visa şi totuşi credea că este aievea ceea ce vede. Nu se bucură mult de priveliştea cea frumoasă, şi iată că un balaur, bala dracului, venea, mare, spre dânsa ca un vârtej. Pasămite, el gonea o porumbiţă; aceasta, tremurând ca varga, fugi în sus, fugi în jos, şi, văzând că n-are scăpare de vrăjmaşa fiară sălbatecă, se repezi şi se ascunse în sânul împărătesei. Balaurul, văzând una ca aceasta, se repezi şi el asupra împărătesei. Dar împărăteasa dete un ţipet şi se deşteptă. Îi sărise inima de frică şi-i tremurau toate cărnurile. P-aci, p-aci era să şi leşine. Spuse împăratului pocitania de vis, şi rămase şi el înmărmurit de groază. A doua zi se simţi îngreunată şi peste nouă luni de zile născu o bunătate de copilaş de drăguleţ.

Bucuria ce fu la curtea împăratului nu se poate spune. Se hotărâră să boteze pruncul.

Pe atunci se botezau copiii într-o fântână sub un munte. Şi fiindcă de câtva timp se ivise nişte tâlhari pe acel munte, cari pândeau pe cei ce veneau să-şi boteze copiii şi-i omora, straşnică poruncă dete împăratul ca să puie oaste împrejurul fântânei, să păzească şi să apere pruncul, când va fi să se ivească

tălharii.

Nu se mulţumi cu atât, ci mai porunci împăratul de scrise pe nişte pietre scumpe câte o slovă; după aceea înşiră pietrele şi alcătui numele copilului. Acest şir de pietre nestemate îl legă de gâtul copilului.

Astfel pregătiţi, plecă împăratul cu împărăteasa să-şi boteze copilul, luând cu dânşii şi mai mulţi ostaşi călăreţi şi înarmaţi.

Ajungând la poalele muntelui, le ieşiră înainte tâlharii, şi nici una, nici alta, începură a da vârtos. Împăratul trimise pe împărăteasa să boteze pruncul, căci el va sta să dea piept cu tălharii, până se va întoarce ea. Împărăteasa se supuse poruncei şi plecă. Când să se întoarcă de la botez, veni până la un loc; aci, stând şi nemaiauzind zăngănitul armelor şi zgomotul luptei, îi dete un fier ars în inimă. Atunci, nemaicutezând să meargă înainte, se întoarse înapoi şi ascunse copilul după fântână, într-un stuf de flori. Pasămite tâlharii răzbise oastea împărătească şi o răpusese pe dânsa.

Împărăteasa plecă singură la împăratul. Pe drum, când ajunse la locul de luptă, văzu un băltău de sânge şi alături o groapă mare unde erau îngropaţi oamenii împărăteşti. Închise ochii să nu vază acea groază şi porni înainte, când deodată se pomeneşte cu doi tâlhari că pun mâna pe dânsa.

După ce le spune cine este, tâlharii o duse la căpitanul lor. Acesta, cum o auzi cine este, fără judecată, fără nimic, porunci să o bage într-o peşteră părăsită şi să i se dea câte un sfert de pâine şi câte o cană de apă pe zi, până ce s-o prăpădi acolo.

Copilul rămăsese în stuful de flori. Dumnezeu, purtându-i de grije, nu lăsa nimic rău să se apropie de dânsul, care putea să-l vatăme.

Prin preajma locului aceluia trăia un pustnic într-o văgăună de munte. Acel pustnic avea o capră şi el, după sufletul lui. Ea venea totdeauna, spre a se adăpa, la apele cele limpezi ale fântânei. Într-una din zile, păscând pe ici pe colea, se apropie de stuful cu flori. Cum dete de copil, se puse lângă dânsul, începu să-l lingă şi să-şi apropie ugerul de guriţa copilaşului. Acesta, cum simţi, începu să sugă şi supse până ce se sătură bine, şi aşa dor prinse capra de copil, încât o lună de zile nu se depărtă de lângă dânsul.

Călugărul, văzând că nu-i mai vine capra, începu s-o caute, şi caut-o în sus,

caut-o în jos, capra nicăiri. Îşi luase nădejdea de la dânsa, când într-o zi se pomeneşte cu ea. Pustnicul o văzu, începu s-o mângâie:

– Capra-tati! capra-tati! voind să puie mâna pe dânsa. Dar aşi! unde e pomana aia?

Capra, ţâşt! în dreapta, ţâşt! în stânga, se depărta mereu. Călugărul după dânsa. Dacă văzu că nu poate pune mâna pe ea, se întoarse în chilioara lui, făcu o strachină cu tărâţe şi începu a se lua pe lângă dânsa cu binele, tot strigând-o şi mângâind-o:

– Capra-tati! Capra-tati!

Dar nici aşa nu izbândi; căci capra nici nu voia să se uite la strachina lui cu tărâţe, ci tot înainte trăgea să se ducă. Pustnicul se luă după dânsa, d-a minune, să vază unde se duce. Capra, nici una, nici alta, merse drept, ca pe ciripie, la stuful cu flori, unde era copilul, şi se puse lângă dânsul, dându-i să sugă.

Călugărul intră după dânsa şi, când o văzu, stătu locului, temându-se să nu fie vreo nălucă. Se închină, făcu rugăciunea ca să-l apere Dumnezeu de rele şi să piară năluca dinaintea lui. Aşi! unde? ce nălucă să piară? Căci ceea ce vedea el era aievea un copil frumos ca un îngeraş. După ce se încredinţă că nu era ceva necurat, ba încă un copil botezat, de milă către omenire îl luă, îl duse la chilioara lui şi-l puse în pătuceanul său. Capra sări şi ea şi se aşeză lângă copilaş. Văzând astă minune, călugărul o lăsă de-i dete ţâţă până ce se sătură, apo luă copilul, îl desfăşă, îl spălă şi-l primeni cu nişte rupturi de haine de ale sale. El citi mărgelele de la gâtul copilului şi află că se numeşte George şi că este fecior de împărat.

După ce se mai mări, călugărul îl învăţă să citească şi să scrie. Plânse George şi călugărul, când muri capra, de nu li se zvântă lacrimile de la ochi multă vreme. O îngropară ca pe oameni. George se tângui mai cu foc de pierderea ei. El ştia bine că nu-l făcuse capra, dar o cinstea ca pe o mamă, ca pe una ce-l hrănise şi-l crescuse.

Nu trecu multă vreme, şi iată că muri şi călugărul. Îl îngropă George şi pe acesta, cu toată evlavia. Apoi, după ce mai plânse şi se mai tângui o toană, se hotărî să iasă la lume; căci nu-i mai plăceau locurile acelea, unde murise mă-sa şi părintele său cel duhovnicesc.

Apucă şi el pe cărarea ce o văzu mai aproape şi se lăsă pe dânsa a-l scoate oriunde va voi ea, după ce-şi închelbără un rând de haine ca de urs, alcătuite din nişte piei de vulpe ce găsi în podul chilioarei, unde şezuse el cu pustnicul.

Merse ce merse pe acea potecă, până ce văzu că copacii încep a se rări, apoi se coborî în nişte câmpii cu fel de fel de buruieni. Mai merse o bucată de loc şi intră într-o cetate.

Se ameţi şi se fâstâci când se văzu încongiurat de o mulţime de lume, şi-l asurzise zgomotul ce se făcea în acel oraş. Mergea, şi nici el nu ştia unde se duce. După ce-şi veni în simţiri din ameţeală, îşi ţinu firea şi, luându-şi inima în dinţi, începu a umbla, uitându-se prin toate prăvăliile şi mirându-se de toate celea ce vedea. Se ţinea lumea după dânsul ca după urs. Pasămite unde era îmbrăcat ca neoamenii. Dacă colindă o mare parte din oraş, ajunse la o fierărie, şi acolo, văzând şi buzdugane, intră şi ceru să-i dea şi lui o sabie şi un buzdugan.

– Alege-ţi de care pofteşti, îi răspunse negustorul.

După ce alese un săbioi ce de abia oamenii ceilalţi îl ţinea în mână şi un buzdugan năprasnic, voi să plece.

– Plăteşte întâi, băieţaş, şi apoi să pleci.

– Ce va să zică aceea să plătesc? întrebă dânsul.

– Iaca să ne tocmim, şi să-mi dai bani cu cât ne-om învoi.

– Ce este aceea bani? mai întrebă el.

Negustorul, văzând că are a face cu ursul din pădure, îi deschise capul şi-l făcu să priceapă cum merg lucrurile prin oraşe.

Se miră George deocamdată de toate nagodele ce-i tot povestea negustorul; apoi, daca văzu că n-are încotro, ceru să slujească fierarului pentru sabie şi buzdugan.

Se învoiră, deci, ca pentru aceste lucruri să slujească un an şi aşa se băgă ucenic.

Iscusinţa lui George ajunsese de poveste: unde alţii nu puteau face unele lucrări de fierărie nici în trei ani, el într-o jumătate de an lucra ca o calfă veche. Barosul cel mare pe carele nici trei oameni nu-l putea ridica, el se juca cu dânsul. Şi toţi se temeau de el.

Daca îşi împlini anul, se mai băgă pe un an, ca să-i dea fier şi cărbuni să-şi făurească el o sabie şi un buzdugan, după pofta inimii sale. Împlinindu-se şi acest an, stăpânul porunci să-i dea fier şi cărbuni. Calfa cea mai mare, temându-se să nu-i ia locul, îi pusese gând rău şi căuta cum să facă să-l prăpădească.

Îi spuse, deci, că fier este destul, dară nu sunt cărbuni de ajuns, ci să se ducă la pădurea neagră să-şi facă, căci de acolo aduc şi ei. Aceasta nu era adevărat. Acolo, la pădurea neagră, se iscodise o scorpie care omora pe oricine mergea în acea pădure, şi de aceea îl trimitea pre dânsul acolo, ca să se prăpădească.

George nu ştia de unele ca acestea. El era cu inima curată şi fără făţărnicie. Îşi alese din prăvălia stăpânului său o sabie rămasă de la Novaci, pe care o păstra în prăvălie ca pe un odor din vechime, luă nişte burduşe mari pentru cărbuni, făcute din două piei de bivol şi plecă să-şi facă cărbuni în pădurea neagră. Merse ce merse şi, ajungând la un sat, întrebă că încotro se află pădurea neagră. Cum auziră sătenii, începură să-şi facă cruce şi să-şi scuipe în sân de frică. Apoi îi spuseră toată şiretenia cu scorpia.

George le tăie cuvântul şi le zise:

– Dacă nu voiţi a-mi spune, încetaţi cu astfel de parascovenii ce n-au seamăn.

Oamenii, dacă îl văzură atât de înţestat, îi arătară drumul şi-l lăsară să se ducă unde îl va duce orânda lui.

Ajungând la pădure, tăie cu sabia o mare mulţime de copaci, din cari făcu o grămadă de nu-i putea da nimeni de seamă şi îi puse foc.

Stând pe lângă foc, simţi că un oarecare lucru, un fel de sorbitură îl trăgea şi îl tot mişca din loc; se întoarse; când, ce să vezi? unde venea, măre, vericule, asupra lui năbădăioasa de scorpie, şi tot sugea văzduhul, ca să tragă într-însa şi pe bietul George. Acesta, cum văzu ce plăcintă i se

pregăteşte, înfipse sabia în pământ, se propti într-însa şi rămase neclintit. Astfel aştepta el şi priveghea să vază ce are să i se întâmple. Scorpia, cum veni, dete cu coada şi risipi focul, apoi se repezi asupra lui George ca să-l soarbă pre el. Voinicuţul de George unde smuci odată sabia din pământ şi, mai iute decât ai gândi, o aduse şi tăie în două scorpia.

Apoi se luă după dânsa, care fugea către scorbura unde vieţuia, şi, ajungând-o, îi tăie capul. Atâta sânge mohorât curse din spurcăciunea de scorpie, încât se alcătui o baltă.

Când era să se întoarcă într-ale sale, deodată auzi un grai dulce care îi vorbea şi-i zicea pre nume.

Când se uită, ce să vază? o păsărică drăgulică şi frumuşică sta pre o ramură şi-i zicea:

– Georgiţă cel viteaz, spre mulţumire că mi-ai scăpat pe ai mei de la pieirea acestei scorpii necurate, care în toţi anii îmi sorbea puii, te sfătuiesc să te scalzi în sângele acestei fiară blestemate şi nici un rău nu se va mai atinge de tine în toată viaţa ta, şi să nu mai ai frică de nimeni, afară de Dumnezeu.

Voinicul de George făcu precum îl învăţă păsărica; când ieşi din scăldătoare, păsărica văzu pe spinarea lui George lipită o frunză de copaci şi-i zise:

– George, ţi-a mai rămas un locşor pe trupul tău supus la metehne; dară, dacă te vei păzi bine, habar să n-aibi.

Apoi voinicul, punând capul scorpiei într-un burduf, şi în cellalt cărbunii ce făcuse, se întoarse la prăvălia stăpânului său, îşi luă fierul pentru care muncise un an şi se puse a-şi făuri o sabie şi un buzdugan. După ce le isprăvi, îşi încercă sabia, dând cu dânsa într-un drug de fier, şi se rupse în două; o lepădă şi, luând buzduganul, îl aruncă în slava cerului, şi când căzu jos se turti; îl lepădă şi pe acesta.

Acum ce să facă? Sta în loc şi fluiera a pagubă. Tot gândindu-se, îşi aduse aminte a fi văzut, în codrul unde a crescut el, un fier gros înfipt în pământ. Se duse tocmai acolo. Când se apucă să-l scoată, ce să vezi? fierul nu era înfipt, ci era o vână din munţi. Se apucă de el, îl trase, îl smuci, îl răsuci, până ce, rupând vâna, o smulse şi o luă la spinare ca un voinic ce era, se

întoarse la prăvălie şi izbuti a-şi face o sabie şi un buzdugan cari să-i fie tovarăşi nedespărţiţi.

După aceea se duse cu tovarăşii săi la fântâna botezului şi le boteză, punând săbiei numele de Balmut ajutătorul meu, şi buzduganului Omorâtorul vrăjmaşilor mei; apoi se întoarse iarăşi la prăvălie ca să-şi ia ziua bună, fiindcă voia să plece să-şi caute părinţii.

Când se întoarse la prăvălie, găsi pe toţi morţi buşteni. Pasămite ei, în lipsa lui, căutară în burduful său, şi dete peste capul scorpiei. Câţi o văzură, toţi muriră. Daca văzu aşa, îi păru rău; dară n-avu ce face.

Ieşi pe poartă afară şi plecă. Pe drum se întâlni cu un ucenic carele nu fusese acolo când umblase călfile în burduful lui George. Acesta, cum îl văzu, se duse la dânsul să-şi ia ziua bună.

– Da unde te duci, nene George?

– Iaca, unde oi vedea cu ochii şi mă va lumina Dumnezeu.

– Ia-mă şi pe mine cu d-ta, nea George, se rugă ucenicul.

– Lasă-mă în pace, că n-am eu singur unde să-mi plec capul, darămite să-mi iau şi licheaua după mine!

Plecând George şi mergând singur, singurel, se abătu într-un colnic să facă un popas, când iată şi băiatul cu care ucenicise că vine şi se aşează lângă dânsul. Pasămite, se luase după el şi, cât colea, îl urmări până îl ajunse.

– Dară asta, mă? îi zise George.

– Iată-mă şi eu, răspunse ucenicul. Ce? daca n-ai vrut să mă iei, socoteşti că eu n-am putut să mă ţin de dumneata?

După ce râse niţel George şi, făcându-i-se milă de dragostea ce-i arăta băiatul, se înduplecă să-l ia, zicându-i:

– Daca este aşa, tovarăş să-mi fii.

Apoi lungi pasul la drum, şi aide, aide, trei zile şi trei nopţi merseră până

ajunse la o pădure mare. Acolo stătură să se mai odihnească şi să şi îmbuce câte ceva. Pe când stau ei acolo, auziră o guiţătură de porc şi totdeodată şi văzură un porc mistreţ mare, fugind, şi un vânător alergând după dânsul călare, iară după vânător se luase un alt porc şi mai năprasnic. Vânătorul întinse arcul şi, când zbură săgeata, prăvăli fiara sălbatică din gura căreia gâlgâia sângele ca dintr-o saca.

Atunci fiara de la urmă, unde se repezi o dată şi dintr-o săritură fu lângă calul de vânător, căruia îi şi vărsă maţele, sfâşiindu-i burta cu colţii lui cei grozavi. Vânătorul căzu morman de pe cal şi, pe când porcul cel mistreţ umbla să-l facă mici bucăţi, George cel voinic sări de acolo de unde era şi, mai iute decât gândul, fu lângă vânătorul cel nenorocit, cu sabia goală în mână. Dintr-o lovitură făcu în două spurcata fiară.

În mai puţin de o clipă de ochi, veniră şi ceilalţi tovarăşi ai vânătorului, cari rămaseră înmărmuriţi de groază pentru cele ce era să se întâmple.

Aceşti oameni erau din împărăţia tătâ-ne-său. Ei cu toţii mulţumiră lui George pentru izbăvirea domnului lor. Apoi se puseră la masă şi traseră un chef, de să se ducă pomina, de bucurie. Şi fiindcă era cald, se dezbrăcară de hainele de pe deasupra, rămâind mai uşori. Atunci, unul din meseni zări mărgelele de la gâtul lui George. Se dete pe lângă dânsul binişor, îi citi numele şi-l cunoscu.

Spuind şi celorlalţi minunea dumnezeiască, cum se descoperi împăratul lor, vânătorul cel cu pricina veni lângă dânsul şi-i zise:

– Mulţi ani să trăieşti, doamne şi al nostru stăpânitor! Şi să ştii că împăratul locului acestuia a răposat în Domnul şi eu, sluga nevrednică a domnului meu, îi ţin locul, până se va găsi moştenitorul său cel pierdut de la botez. Adunarea bătrânilor m-a însărcinat cu aceasta. Acum mulţumesc Domnului pentru cele ce mi s-au întâmplat, că mi te trimise Dumnezeu de mă scăpaşi de la moarte, căci cunoscui în tine pe fiul acelui bun împărat care ne-a cârmuit omeneşte atâta mare de ani.

George, care căscase gura şi bleojdise ochii la cele ce spunea vânătorul, zise:

– Dară de unde ştiţi voi, oameni buni, că eu sunt fiul împăratului despre care îmi vorbiţi?

– Mărgelele de la gâtul tău ne-au spus. Să fie lăudat numele Domnului că am dat peste tine, şi de azi înainte tu să ne cârmuieşti.

Toţi mesenii se sculară şi i se închinară ca la un împărat.

George plecă cu dânşii şi cu băiatul cu care ucenicise el, şi se duse la palaturile împărăţiei.

Sfară se dete în ţară de această fericită întâmplare. Şi alerga poporimea din toate părţile, cu mic cu mare, să vază pe acela carele mort a fost şi a înviat, pierdut şi s-a aflat, lăudând numele Domnului.

Iară daca s-a aşezat George în scaunul tătâne-său, începu a pune lucrurile la cale, cum să meargă bine trebile.

Băiatul cu care ucenicise George ajunse să fie mâna dreaptă a împăratului, atât se ciopli şi se supţie în puţină vreme.

Cercetând noul împărat în dreapta şi în stânga, de cum s-a întâmplat pierderea lui, află şiretenia pricinei din fir până în aţă, cum adică s-a bătut tată-său cu tâlharii, cum aceştia i-au înfrânt oastea şi cum împăratul cu ai săi, dând dosul, n-a mai ştiut nimic nici despre dânsul, nici despre mama sa, şi cum împăratul a fost coprins de mâhnire şi de obidă până la moartea sa, şi cum a murit nemângâiat, nemaiaflând nimica despre dânşii.

Atunci el alcătui o ceată de oameni tot unul şi unul şi porni la fântâna botezului, ca să stârpească codrul de acei tâlhari. Dară până una, alta, ca să nu i se întâmple ceva rău mă-sei, socoti mai nemerit să poftească pe căpitanul tâlharilor printr-o carte scrisă ca să dea drumul împărătesei.

Şi scrise carte. Iară daca văzu că oştenii lui se cam codesc, primi cererea băietului cu care ucenicise el, şi-l trimise pe dânsul.

Acesta dacă plecă, ajungând în codrul unde era fântâna botezului, se pomeni înconjurat de doisprezece haiduci, cari şi puseră mâna pe dânsul. Aceştia chibzuiau cu ce moarte să-l omoare; dară după ce auziră că merge cu carte la căpitanul lor, îl duseră la dânsul şi aşteptară să vază ce le porunceşte el.

Căpitanul râse, după ce citi scrisoarea. Şi scrise şi el carte în care zicea

împăratului că daca îi e voia să mai fie cu viaţă, să stea locului, iară daca i s-a urât de a mai trăi, să vie să se bată că-l aşteaptă; şi mă-sei nu-i va da drumul până nu se va istovi de tot în închisoarea unde este băgată. Această osândă zicea el că i se cuvine pentru înfruntarea ce i-a făcut oarecând în tinereţe, neprimindu-l a-i fi soţ, când a cerut-o de la părinţii ei, lucru pentru care s-a şi făcut el haiduc.

Până să vie cu răspunsul, căpitanul de haiduci puse de tăie un curcan, îl fripse şi-l trimise împărătesei, zicându-i să mănânce cea mai de pe urmă mâncare bună, căci el are să se lupte cu fiul ei, împăratul, pe care fără doar şi poate are să-l omoare. Acesta este, zicea el, pomana ce face fiului ei, căci după ce va pieri, nu va mai avea cine să-i facă pomană.

Împărăteasa, cum auzi că trăieşte fiul ei şi că este împărat la împărăţia tătâne-său, nici că se atinse de curcan, ci trimise răspuns căpitanului de tâlhari că ea, cum a trăit douăzeci şi patru de ani numai cu pâine şi apă, va trăi şi de aci nainte, până ce Dumnezeu, care cunoaşte toate ascunsurile inimei şi ştie nevinovăţia ei, o va mântui de aceste munci de cari nu este vrednică.

George se cătrăni de mânie când văzu necuviincioasa purtare a haiducului şi poftirea cea vrednică de râs ce-i făcea.

Atunci porni cu ceata lui cea aleasă şi se otărâră ca nici în ruptul capului să nu se întoarcă acasă fără mă-sa, pentru care se bucura, auzind că încă trăieşte.

Tot atunci, căpitanul de tâlhari îşi adună ceata într-o culă sub nişte dărămături de ziduri ce se aflau în muntele acela şi unde era locuinţa lor, şi se puse a cina. Pe când ei beau şi se veseleau, vorbind verzi şi uscate şi bătându-şi jos de scrisele împăratului şi de răspunsul împărătesei, o dată se despică zidul şi se ivi o umbră, care puse pe masă două lumânări aprinse de piatră, o carte şi o cheie. Apoi umbra se făcu nevăzută. Tâlharii rămaseră ca scrişi pe părete şi tăcură mâlcă. Se putea auzi musca zbârnâind, atâta linişte şi tăcere se făcu.

Căpitanul luă cartea, îi rupse pecetea, o deschise şi citi:

“Firul nelegiuirilor tale s-a sfârşit. Glasul nenorociţilor pe care fără milă i-ai jertfit s-a auzit la cer. Sângele cel nevinovat ce atâta mare de timp ai

vărsat cere răsplătire. Eşti blestemat. În ascunzătoarea ce este în colţ la dreapta, şi pe care tu n-ai ştiut-o, este o uşcioară pe care o veţi descoperi căutând-o cu una din aceste lumânări. Ia cheia ce ţi s-a pus pe masă şi o deschide. În această ascunzătoare vei găsi nişte haine şi podoabe de împărătească, pe cari le vei da nenorocitei împărătese, muma lui George, să se îmbrace cu ele. Ea te va ierta pentru trudele şi chinurile ce i-ai pricinuit de sunt acum douăzeci şi patru de ani. În celălalt sipeţel vei găsi o piele de urs şi un lanţ cu care piele te vei îmbrăca tu, căci urs ai să rămâi până îţi vei ispăşi păcatele. Împărăteasa te va duce de lanţ şi te va da în mâna împăratului. Şi să nu cutezi a face în alt chip, căci mânia cerului va cădea peste tine şi mai îngrozitoare”.

La citirea acestei scrisori, căpitanul rămase ca lovit de trăsnet. Şi neavând încotro, scoase toate avuţiile ce adunase de când tâlhărea şi le făcu douăsprezece părţi, deopotrivă, pe cari le împărţi la cei doisprezece tovarăşi ai săi. Aceştia, după ce-şi luară ziua bună de la căpitanul lor, se împrăştiară ca puii de potârniche, care şi pre unde.

Iară el, căpitanul, deschise sipeţelele şi află toate celea, întocmai precum îi zicea cartea. Luă hainele şi podoabele de împărătească şi le dete mumei lui George, ca să se îmbrace cu ele. Aceasta primi bucuros, căci hainele de pe dânsa se hărtăniseră, se muceziseră şi se putreziseră, rămâind mai goală. Apoi îşi ceru iertăciune pentru relele ce-i făcuse el, pe care iertăciune o şi dobândi, fiindcă împărăteasa avea o inimă foarte bună.

După ce căpitanul de tâlhari se îmbrăcă în pielea de urs, care se lipi de trupul său ca şi când ar fi fost de acolo, împărăteasa îl luă de lanţ şi se îndreptă către scaunul fiului său.

Pe drum se întâlni cu George, care venea, măre, ca un leu, şi călare pe un şoimulean sireap de mânca foc. George era cu sabia lui, ce o ţinea goală în mână. Mumă-sa, cum îl văzu, îl cunoscu, căci era leit tată-său, şi se închină lui ca unui împărat.

George se dete jos de pe cal şi îmbrăţişase pe împărăteasa ca pre muma lui, după ce află cine este.

Mumă-sa îi spuse cum Dumnezeu, cunoscându-i nevinovăţia, a izbăvit-o prefăcând în urs pe prigonitorul ei.

Apoi dete pe urs de lanţ în mâna împăratului. Acesta se înduioşi de osânda lui şi-i dete drumul, zicându-i:

– Destul îţi este ţie urgia dumnezeiască. Du-te şi cată de-ţi ispăşeşte păcatele.

Ursul într-o clipă de ochi se făcu nevăzut, intrând în codru.

Iară împăratul, cu mumă-sa, cu credinciosul şi cu ostaşii săi se întoarseră la scaunul împărăţiei, mulţumind lui Dumnezeu pentru toate arătările lui.

Şi domniră în pace şi în linişte până ce, vrând Dumnezeu, i-a mutat din lumea aceasta.

Iară întâmplările lor au rămas de poveste şi vor rămânea în veacul veacului.

Încălecai p-o şea etc.

ZÂNA ZÂNELOR

A fost odată ca niciodată etc.

A fost odată un împărat mare şi puternic, şi el avea trei feciori. Făcându-se mari, împăratul se gândi fel şi chipuri cum să facă să-şi însoare copiii ca să fie fericiţi. Într-o noapte, nu ştiu ce visă împăratul, că a doua zi, de mânecate, îşi chemă copiii şi se urcă cu dânşii în pălimarul unui turn ce avea în grădină. Porunci să-şi ia fiecare arcul şi câte o săgeată.

– Trageţi, copii, cu arcul, le zise împăratul, şi unde va cădea săgeata fiecăruia, acolo îi va fi norocul.

Copiii se supuseră fără a cârti câtuşi de puţin, căci ei erau încredinţaţi că tatăl lor ştia ce spune. Traseră, deci, şi săgeata celui mai mare din fii se înfipse în casa unui împărat vecin; a celui de al doilea se înfipse în casa unui boier mare d-ai împăratului; iară săgeata celui mai mic se urcă în naltul cerului. Li se strâmbaseră gâturile uitându-se după dânsa, şi p-aci, p-aci, era să o piarză din ochi. Când, o văzură coborându-se şi se înfipse într-un copaci nalt dintr-o pădure mare.

Se duse fiul cel mare, îşi luă soţie pe fata împăratului vecin, şi se întoarse cu dânsa la tatăl său.

Se duse şi cel mijlociu şi se întoarse şi el cu o soţioară mândră şi frumoasă.

Se duse şi cel mic. Cutreieră lumea până ce ajunse la pădurea cea mare unde se lăsase săgeata lui. Bâjbâi el şi orbăcăi p-acolo prin bunget, până ce dete de copaciul în care se înfipsese şi săgeata lui. Acest copaci era nalt şi gros şi bătrân, de când urzise Dumnezeu pământul. Se încovrigă el de dânsul, şi se urcă până ce ajunse de se agăţă de o ramură. Şi din ramură în ramură, când atârnat cu mâinile, când cu picioarele încrucişate şi încleştate, ajunse până în vârf. Acolo puse mâna şi-şi luă săgeata. Se dete jos cu sufletul plin de obidă şi de mâhnire, socotind că este sec de noroc, căci, se gândea el, ca ce era să găsească în acel copaci?

Nu-i fu destul că nu-şi aflase acolo pe scrisa lui, nu-i fu destul că făcuse atâta cale în deşert, se mai pomeni, când vru să plece de lângă copaci, că se agaţă de spinarea lui o bufniţă. Hâţ în sus, hâţ în jos, bufniţa să se ducă din spinarea lui, ba. Îl înhăţase, drăcoaica, cu ghiarele, ca o gaiţă spurcată, şi nu-l slăbea nici cât ai da în cremene.

Mai se suci, mai se învârti să scape de pacoste, şi nu fu nici un chip. Daca văzu şi văzu, se hotărî şi el a se duce acasă cu saxanaua în spinare şi o luă la drum. În cale, băgă de seamă că alte şase bufniţe se ţineau după dânsul. Merse el, biet, cu alaiul după dânsul, şi potrivi ca să ajungă acasă noaptea, spre a nu se face de râsul dracilor de copii.

Cum intră în cămara unde locuia dânsul în palaturile tătâne-său, cele şase bufniţe se aşezară careşi pe unde; iar cea d-a şaptea bufniţă, care se încleştase de spinarea lui, se aşeză în pat.

Mai stătu, bietul flăcău, se mai socoti, se mai gândi, mai plănui, şi în cele din urmă găsi cu cale să le lase în pace, să vază unde are să iasă această întâmplare. Mai cu seamă că acum se cotorosise de saxanaua din spinare.

Şi cum era şi rupt de osteneală de atâta călătorie şi de atâta tevatură ce avu pe drum, adormi, cum puse capul jos, de parcă l-ai fi lovit cu mechea în cap.

A doua zi, ce să-i vază ochii? Lângă dânsul în pat, o zână aşa de frumoasă, de amuţea şi nu ştiu cine când o vedea; iară la capetele patului lor şase roabe, una mai frumoasă decât alta. Mai văzu, într-un colţ al cămărei, şapte piei de bufniţe, aruncate una peste alta.

Se miră tată-său, se miră mumă-sa de aşa frumuseţe şi gingăşie, ce nu mai văzuseră de când erau ei.

Ziua de nuntă a fratelui celui mai mare viind, se duse şi fiul ce mic la împăratul, însă singur, căci nu putea să ia şi pe zână, măcar că era să-i fie logodnică. Când, se pomeni cu dânsa că se prinde în horă lângă dânsul. Nu mai putea de bucurie, când o văzu. Se fălea, nene, cât un lucru mare, căci alta ca dânsa nu se găsea în toată împărăţia lor şi a vecinilor. Toţi nuntaşii rămaseră cu ochii bleojdiţi la dânsa. Iar ceilalţi fii de împăraţi şi domni cari erau poftiţi la nuntă dedeau târcoale roabelor ce venise cu zâna, şi care de care umbla să se prinză în horă lângă dânsele. Şi astfel se veseliră până seara. La masă, zâna se aşeză lângă fiul cel mic al împăratului. Mâncară şi

se chefuiră până la miezul nopţii. Apoi se duseră fiecare la ale sale. Fiul cel mic al împăratului se duse în cămara lui. Zâna după dânsul. Se culcară şi dormiră ca nişte împăraţi ce erau ei. Când se sculă dimineaţa şi văzu pieile de bufniţă tot acolo, îl apucă un cutremur de scârbă, aducându-şi aminte de cele ce păţise de la dânsele.

Se făcu şi nunta fiului de al doilea al împăratului. Fiul cel mic se duse la nuntă iarăşi singur, şi iară se pomeni cu zâna că vine, şi nici una, nici alta, ţop! se prinse lângă dânsul în horă. Creştea inima într-însul de bucurie şi de fală, mai cu seamă când vedea pe ceilalţi fii de împăraţi şi de domni că le lăsa gura apă la toţi după o aşa bucăţică. Ei, vorba ăluia, în pofida căpşunelor, mâncau foile. Îşi scoteau şi ei focul jucând în horă cu roabele zânei. Seara iară se puseră la masă.

Fiului celui mic al împăratului, ce-i dă lui dracul în gând, se scoală de la masă, se duce în cămara lui, ia pieile de bufniţă şi le aruncă în foc, apoi vine şi se aşează la masă din nou.

O dată se făcu o tulburare între mese. Şi iată de ce. Una din roabe strigă:

– Stăpână, suntem în primejdie!

Alta zise:

– Stăpână, mie îmi miroase a pârlit! Este prăpădenie de noi.

Iară ea răspunse:

– Tacă-vă gura, tocmai acum la masă v-aţi găsit şi voi să voribiţi secături?

Nu trecu însă mult şi mai zise şi a treia:

– Stăpână! nu e scăpare, suntem vândute mişeleşte.

În aceeaşi vreme, şi dânsa strâmbă niţel din nas. Pasămite îi venise şi ei miros de pârleala pieilor. Şi deodată sculându-se cu toatele de la masă, se făcură şapte porumbei. Apoi zâna zise fiului celui mic de împărat:

– Ai fost nerecunoscător. Cu bine te-am găsit, cu bine să rămâi. Până nu vei izbuti să faci ce n-a făcut om pe lume, să nu dai cu mâna de mine.

Se înălţară, deci, în slava cerului şi îndată pieriră din ochii lui.

În deşert mai rugară mesenii pe fiul împăratului să şeazăla masă, în deşert îl îndemnară părinţii să nu-şi mai facă inimă rea, căci el rămăsese cu ochii după porumbei şi nu se mai puse la masă.

A doua zi până în ziori plecă să-şi găsească logodnica. El simţea bine acum că fără dânsa nu mai putea trăi. Îşi luă ziua bună de la părinţi şi de la fraţi şi o porni în pribegie.

Trecu dealuri, văi, colnice, străbătu păduri întunecate şi de picior neumblate, dete prin smârcuri şi lacovişte, şi de urma porumbeilor săi nu putu da. Se frământa cu firea voinicul, cerceta, căuta, întreba; dară nici o ispravă nu-mi făcea. Cu inima înfrântă, cu sufletul zdrobit de mâhnire, şi cu dogorul dragostei într-însul, umbla ca un zmeu şi ca un leu paraleu, dară toate în deşert. Uneori îl bătea gândurile să-şi facă seama singur, să se dea de râpă, ori să-şi sfărame capul de colţii de piatră de prin munţi; dară parcă îi spunea inima că odată, odată, o să se sfârşească toate necazurile sale, şi deodată îşi venea în sine, şi se punea din nou pe drum, mai cu hărnicie şi mai tare în credinţă că cine caută cu amăruntul şi cu stăruinţă trebuie să găsească şi gândul să şi-l izbândească.

Rupt de oboseală şi de zdruncinare, se dete niţel la umbră într-o vâlcea, să se mai odihnească oleacă. Şi stând el acolo, îl fură somnul. Deodată se deşteptă, auzind o gârâială de graiuri omeneşti, şi sări drept în sus. Ce să vezi dumneata? Trei draci se certau de făceau clăbuc la gură. Se duse la dânşii cu pieptul înainte şi le zise:

– Cearta fără păruială, ca nunta fără lăutari.

– Se lovi ca nuca în perete şi vorba ta, iacă, răspunseră ei. Dară noi nu ne certăm, ci numai ne sfădim.

– Şi pentru ce vă sfădiţi voi? îi întrebă el; căci gălăgia ce faceţi voi, mort d-ar fi cineva şi tot îl deşteptaţi.

– Uite, avem de moştenire, de la tata, o pereche de opinci, o căciulă şi un bici, şi nu ne învoim între noi, care ce să ia din ele.

– Şi la ce sunt bune bulendrele pe care vă sfădiţi voi?

– Când se încalţă cineva cu opincile, trece marea ca pe uscat. Când pune căciula în cap, nu-l vede nici dracul, măcar de i-ar da cu degetul în ochi. Iară când va avea biciul în mână şi va trosni asupra vrăjmaşilor săi, îi împietreşte.

– Aveţi dreptate să vă sfădiţi voi, mă. Căci una fără alta, aceste bulendre nu fac nici două cepe degerate. Iacă ce-mi zice mie gândul, de veţi voi să mă ascultaţi, să vă fac cu dreptate omenească.

– Te ascultăm, te ascultăm, răspunseră dracii într-o glăsuire, spune-ne cum, şi vom vedea.

– Vedeţi voi cei trei munţi ce stau în faţa noastră? Să vă duceţi fiecare în câte unul, şi cine va veni mai curând, după ce vă voi face eu semn, ale lui să fie toate astea.

– Că bine zici d-ta! Aşa vom face. Bravo! iacă ne-am găsit omul carele să ne facă dreptate.

Şi îndată o rupseră d-a fuga dracii, tulind-o înspre câte un munte.

Până una, alta, voinicul puse opincile în picioare, căciula în cap şi luă biciul în mână. Când ajunseră dracii în vârfurile munţilor şi aşteptară să le facă semnul, fiul cel mic al împăratului trăsni de trei ori cu biciul în faţa fiecărui drac, şi îi împietri acolo locului. Apoi o luă şi el la drum în treaba lui, unde îl trăgea dorul.

Abia mai făcu vro zece paşi şi văzu pe sus un stol de şapte porumbei. Îi urmări din ochi până ce îi văzu în ce parte de loc se lăsară. Într-acolo deci şi dânsul îşi îndreptă cărările pentru care se ostenise atâta mare de vreme.

Trecu mări, pâraie şi ape mari ca pe uscat, mai cutreieră ţări şi pustiuri, până ce ajunse la un munte mare, mare, al cărui vârf da de nori. Aci văzuse el că se lăsase porumbeii. Se puse a se urca pe dânsul, şi, din văgăună în văgăună, din stei de piatră în colţi, din râpă în râpă, căţărându-se când pe muchi, când pe coame de munţi, ajunse la o peşteră. Intrând acolo, rămase ca lovit de trăsnet când văzu nişte palaturi ca de domn şi aşa de măiestrit lucrate, cum nu se văd pe pământul nostru. Acolo locuia logodnica lui, zâna zânelor. Cum o văzu primblându-se prin grădină cu roabele după dânsa, o şi cunoscu. Un copilaş de drăguleţ se ţinea după zână, alerga, se zbenguia

printre flori, şi tot striga pe zâna ca să-i arate câte un fluturel. Pasămite zâna rămăsese grea când zburase de la masă. Şi acesta era copilul lor.

Nu mai putea de bucurie fiul cel mic al împăratului. Îi venea să dea fuga, ca un dezmetic, să ia copilaşul să-l sărute. Dară îşi luă seama, nu care cumva să se sperie. Pe dânsul nu-l vedea nimeni, căci era cu căciula în cap.

Începu a da înde seară, şi el nu ştia cum să se arate. În cele din urmă auzind că pofteşte la masă pe zâna, se duse şi el şi se aşeză între dânsa şi între copilaşul lor. Aduseră bucate. El mânca ca un lup flămând, căci nu mai ţinea minte de când nu mâncase el legumă fiartă. Zâna se mira cum de se sfârşeşte bucatele aşa de iute. Porunci de mai aduse. Dară şi acele se fituiră într-o clipă.

Între acestea, el ridicându-şi niţel căciula dinstre partea copilului, acesta îl zări şi odată strigă:

– Uite tata, mamă!

– Tată-tău, dragul meu, nu va da peste noi până nu va săvârşi o faptă năzdrăvană, răspunse mă-sa.

El îşi trase iute, iute, căciula pe ochi şi începu iarăşi a mânca, de părea că se bat lupii la gura lui. După ce sfârşi şi aceste bucate, zâna, coprinsă de mirare, porunci să se mai aducă, ca să fie din destul.

Fiul împăratului se mai arătă copilaşului încă o dată, plin de bucurie că fiul său îl cunoscu.

Copilul iarăşi spuse mă-si; şi aceasta iarăşi îl ţinu de rău, vezi că nu-i venea ei a crede să fi făcut bărbatu-său niscai fapte minunate, prin care să poată ajunge la dânsa. Ea ştia că pe acolo nici pasăre măiastră nu calcă. Copilul tăcu, căci tată-său îşi trăsese căciula pe ochi numaidecât.

Mai mâncă până ce se isprăvi şi aceste bucate. Mânca, nene, şi nu se mai sătura. Nemaiavând ce să mai aducă la masă, zâna începu a cârti că nu mai rămăsese şi pentru roabe. Când iată copilul că strigă iarăşi:

– Mamă! zău că este tata.

– Dară unde este, mă? ce tot aiurezi tu?

– Ba nici aiureală, nici nimic. Uite-l, este colea lângă mine, uite-l, mă ia în braţe.

Se sperie zâna când auzi. Dară el nu o lăsă până în cele din urmă fără să se arate, ca să nu-i vie ceva rău. Şi luându-şi căciula din cap, zise:

– Iată-mă şi eu. Tu n-ai vrut să crezi pe fiul nostru când ţi-a spus că m-a văzut. Eu n-am ştiut ce să crez când am văzut scârboasele alea de piei, ci am socotit că fac bine, dându-le focului, ca să vă scap pe voi de ele.

– Aşa am fost noi ursiţi să pătimim, răspunse zâna. Lasă acum cele trecute uitării, şi spune-mi cum ai izbutit de ai ajuns până aici.

Şi după ce-şi povesti toate întâmplările, şi tot ce păţi, se îmbrăţişară, sărută copilul şi rămase acolo cu toţi. El stărui de dânsa să iasă la lume, şi ea îl ascultă. Se întoarseră deci cu toţii la împăratul, tatăl voinicului, şi acolo făcu o nuntă de se duse vestea în lume.

Împăratul acela îmbătrânind, toată boierimea şi tot poporul aleseră pe fiul său cel mai mic de împărat, pentru că era român verde, întreg la minte şi drept la judecată; şi trăiră şi împărăţiră în fericire, de le rămase numele de pomenire în vecii vecilor.

Iară eu încălecai p-o şea etc.

CIOBĂNAŞUL CEL ISTEŢ SAU ŢURLOAIELE BLENDEI

A fost odată ca niciodată etc.

A fost odată un împărat şi o împărătească. Amândoi erau oameni de treabă şi frumoşi. Ei se iubeau, nevoie mare! Dară erau tot mâhniţi şi amărâţi că nu făceau copii. Toate leacurile ce luase împărăteasa de pe la vraci şi vrăjitoare nu-i folosise întru nimic.

Împăratul şi împărăteasa se puseră pe post şi pe rugăciune, cu gând ca doară îi va asculta Dumnezeu şi le va da şi lor un copil. După trecere de câteva zile, într-una din seri, când petrecură ei o parte din noapte rugându-se mai fierbinte, se culcară şi mai târziu. Cum puse capul pe perină, adormiră îndată, parcă-i lovise cineva cu muchea în cap. Nu trecu mult şi împărăteasa dete un ţipăt, răsărind din somn.

– Da ce ai, draga mea împărătească, zise împăratul, de ţipi aşa de grozav?

– Ce să am, mărite împărate, iacă am văzut un vis frumos şi minunat. Ascultă, că voi să ţi-l povestesc:

Se făcea că eram într-o grădină, frumoasă, frumoasă, cum n-am mai văzut. Erau nişte pomi înalţi, stufoşi şi bine potriviţi de părea că erau scrişi, şi aşezaţi în trâmbă pe drumul pe care mergeam. În dreapta şi în stânga era o pădure tot cu de astfel de pomi de îţi plăcea să-i priveşti. Tot mergând şi minunându-mă, m-am pomenit către mijlocul grădinei. Aici era, ce să-ţi spui? frumuseţea de pe lume. Nişte cărări sucite şi cotite, acoperite cu un fel de iarbă mărunţică, de părea că erau nişte covoare aşternute.

Din loc în loc şi mai cât colea, se făcea că erau aşezate nişte stufişuri, unele rotunde şi cu flori, altele lunguieţe şi cu pomişori, iară altele făcute ca nişte ascunzători. Flori cu fel de fel de feţe şi cu un miros de te îmbăta. Mă rătăcisem căscând gura în toate părţile, uitându-mă la poamele cu care erau

încărcaţi pomii şi ascultând la miile de păsărele ce cântau pe rămurele şi fără a se sfii de mine.

Mai către mijlocul grădinei se făcea că era o fântână de marmură albă ca laptele, şi apa curgea pe de o sută de părţi, limpede ca vioara şi rece ca gheaţa.

Tot umblând încoa şi încolo, nesăturându-mă de privirea florilor şi de miros, auz un glas ca de privighetoare care tot zicea: “cine m-o mânca, rămâne grea!” Stau în loc, caut să văz de unde vine glasul, şi mi se părea că iese din mijlocul unui stufuleţ de pomişori, mai frumoşi decât ceilalţi pe care îi văzusem până aci. Mă iau şi eu după glas ş-o plec într-acolo. Când, ce să vezi? stufuleţul se făcea că era înconjurat de nişte iarbă verde, subţirică şi naltă de-mi venea până mai sus de genunchi: firicelul de iarbă şi floricica; astfel încât nu te îndurai să calci peste ele. Şi când adia vântul, se culcau şi se ridicau de părea că sunt nişte valuri de apă. Eu, pâş, pâş, binişor, mă fream să nu stric a frumuseţe de iarbă şi flori, şi ajung până la stufuleţ. Acolo, în mijlocul unor pomişori, era unul ceva mai nălticel, pare că de dinadins era făcut aşa, ca să-l vază oricine o trece. Pe ramurile lui sta nişte merişoare mici şi p-o parte rumene, de părea că erau prăjite. Stau şi ascult. Ele se făcea că mie îmi vorbeau, căci nu mai încetau de a tot zice: “cine m-o mânca, rămâne grea”.

Eu n-am mai putut să mă opresc. Mă întinz peste ceilalţi pomişori, iau un merişor d-alea, îl bag în gură să-l mănânc, dară, când să mă întorc, dau într-un ghimpe. Aşa de m-a săgetat pustiul de ghimpe, încât am ţipat şi m-am deşteptat.

– Frumos vis ai visat, zise împăratul; dar şi tare ai ţipat, încât m-am speriat.

Nu trecu mult după asta şi împărăteasa simţi că a fost luat în pântece. După nouă luni, născu o fată ca o zână. Bucuria şi veseliile ţinură la curtea împărătească mai multe zile. Fata de ce creştea, d-aia se făcea mai frumoasă. Împăratul şi împărăteasa se uita la dânsa ca la soare.

După ce mai crescu, se văzu că fata este isteaţă şi cuminte. Îi plăcea să iasă pe câmp să se joace, să adune floricele, să alerge după fluturei şi să se scalde în pârâiaşul ce curgea pe la spatele grădinei împărăteşti şi care era limpede ca lacrima.

Dădaca băgase de seamă că fetei, pe lângă alelalte, îi plăcea să asculte şi la viersul ce scotea din fluier un ciobănaş care avea câteva miele şi le păştea dincolo de pârâiaş. Într-una din zile fata împăratului merse cu dădacă-sa la câmp şi, neauzind fluierul, crezu că sunt singure, se dezbrăcară şi se scăldară. Ciobănaşul dormea la rădăcina unui copaci şi mielele se rătăciseră pe câmpie. Când, un ţânţar îl înţepă aşa de tare, încât îl deşteptă. Deşteptându-se el, iacă fata împăratului că ieşea din apă. Rămase uimit de ceea ce văzu.

După ce se duse fata împăratului cu dăda-că-sa, îşi căută şi el mielele şi se duse şi el într-ale sale.

Până aci, cântase el nu cântase; dară după asta îşi puse şi el puterile şi zicea din fluier nişte doine de te adormea.

Văzând dădaca că fetei îi plăcea prea mult să asculte la fluier, nu zise nimănui nimic, dară se feri de a mai veni cu fata pe acolo.

Ciobănaşul, un flăcăiandru chipeş şi tras ca pân inel, daca văzu că nu mai vine fata pe acolo, îşi luă şi el lumea în cap, şi se duse în altă parte, la un oraş, de se băgă argat la vite.

Împăratul şi împărăteasa se topea după fata lor, văzând-o că de ce merge se face mai frumoasă şi mai cu minte.

Când ajunse de măritat, împăratul zise împă-rătesei:

– Împărăteasa mea iubită, fata noastră s-a făcut mare; acum să-i căutăm un bărbat dintre fiii de împăraţi, tot aşa de frumos şi de cu minte ca şi dânsa.

– Fata noastră va lua de bărbat pe acela, zise împărăteasa, care îi va ghici semnele ce are pe trup; altfel nu o mărit, Doamne fereşte.

Împăratul ascultă de vorbele împărătesei şi dete sfară în ţară şi pe la toate împărăţiile, precum ca să se ştie că oricine va ghici semnele ce are fata împăratului pe trup, aceluia i-o va da de soţie.

Când se auzi de astă hotărâre împărătească, se făcu mare vâlvă între împăraţi şi oamenii locului, şi toţi cu totul se sculară să meargă la curtea împărătească să-şi cerce norocul.

Iar daca auzi şi ciobănaşul, îşi ceru simbria de la stăpânu-său, îşi mai vându şi ce bruma de ţoale mai avea, îşi cumpără un cal de atât pe cât îi ajunsese bani şi haine de primeneală, îşi luă ceva merinde şi plecă şi el.

Cum se văzu la câmp, descălecă şi, cu ochii înmuiaţi în lacrămi, făcu o rugăciune la Dumnezeu să-i fie de ajutor în călătorie şi să izbândească, apoi încălecă din nou şi porni cu voie bună.

Şi aşa, aide, aide, merse până înseră şi se puse a se odihni. Când, ce să vezi d-ta? unde venea o ceată de fii de împăraţi şi de boieri mari, îmbrăcaţi numai în fir şi pe nişte armăsari de mâncau foc. Se părea că nu-i mai încape locul. El, biet, se dete mai la o parte. Mai văzuse el cai buni, înşelaţi şi înfrânaţi frumos; mai văzuse şi fii tineri de boieri îmbrăcaţi cu haine scumpe, auzise că unii dintr-înşii sunt limbuţi, dezmierdaţi, luători în râs şi înfumuraţi, de nu le ajunge cineva cu strămurarea la nas, dar ca şi aceştia, ba, ba, ba!

Trase şi ei aci spre a mânca peste noapte. Puseră deci de le făcu un foc mare de părea că au să frigă un bou, se puseră pe lângă dânsul şi, după ce cinară, începură a vorbi verzi şi uscate; mai multe rele decât bune. Nu le scăpase nimic pe lume de care să nu se alege. Stau tolăniţi pe nişte rogojini pe dasupra cărora erau aşternute nişte velinţe lucrate cu meşteşug.

Noaptea era frumoasă. Pic de nour nu se vedea. Din când în când greierii şi prigoriile te făceau să-ţi mai aduci aminte că trăieşti pe lume. Un vânticel adia, încât de abia îl simţeai că vine să-ţi mângâie obrajii. Ciobanul se făcuse mititel lângă un mărăcine înflorit, pe lângă care păştea calul său, şi se pusese pe gânduri. Se uita pe cer la drumul robilor, vedea cum se mişca carul, fata care duce apa în doniţe pe cobiliţe. Se mira de razele ce ieşea din luceafăr, şi căuta cu mare dorinţă să cunoască care din candelele atârnate în cer ar fi aceea a fetei împăratului ca să se închine la ea.

Pe când era cufundat în gândire, fiii de împăraţi şi de boieri băgară de seamă că mai era cineva. Îl întrebară şi aflară că merge şi el la cetatea împărătească unde mergeau şi ei. Şi fiindcă văzură că el nu le da pricină de vorbă, începură ei să-i vorbească şi să-l cam ia peste picior.

– Iată, zise unul din ei, încă un peţitor pentru fata cea frumoasă a împăratului.

– Ăsta negreşit că are să-i ghicească semnele, zise altul.

– Da bine are să şază fetei împăratului cu ăst Făt-Frumos, grăi un al treilea.

Ciobanul tăcea şi înghiţea; asculta şi el la vorbele lor cele nesărate şi necumpătate.

Dacă văzură şi văzură că el nu răspunde nici un cuvinţel, merseră la dânsul şi între altele îi ziseră:

– Atâţi fii de domni şi de împăraţi au fost şi nimeni n-au putut ghici semnele fetei împăratului, şi tocmai dumneata, prietene, o să te găseşti mai firoscos?

– Omul este dator să-şi cerce norocul o dată, de două, mult de trei ori, zise ciobanul, şi acela care face aşa este om cu minte. Cel ce însă umblă mereu cercând, este un nesăbuit căruia trebuie să-i lipsească vreo doagă. Eu nu aduc nimănui nici o supărare. Nu mă încumet iarăşi că o să ghicesc ceva. Dar-ar Dumnezeu însă să apuce unul din dumneavoastră o aşa bucăţică bună, fiindcă vi se cuvine.

Feciorii de boieri nu putură mistui vorbele ciobănaşului. Îşi puseră în gând să i-o coacă şi se culcară.

A doua zi ciobănaşul se sculă de dimineaţă, îşi spălă faţa la o fântână, îşi făcu rugăciunea, încălecă pe mârţoaga lui şi trei, trei, mergea singur. Feciorii de boieri şi de împăraţi se sculară târziu, se mai zbenguiră şi apoi plecară şi ei; îl ajunseră de pe urmă şi îl şi întrecură. Şi de astă dată se alegară de dânsul şi-i cătau cearta cu lumânarea. Ciobănaşul tăcu din gură şi îşi căută de drum. El ştia că cine tace merge în pace.

Seara feciorii de împăraţi şi de domni maseră în marginea unei păduri. Când, tocmai târziu, hei! ajunse şi ciobănaşul, ostenit ca vai de el; se puse şi el la o parte, făcu un focşor, îngriji de cal, apoi cină şi se culcă. Feciorii de boieri, neastâmpăraţi cum erau, voiră să-şi râză de el. Aşteptară până adormi ciobănaşul, mai aţâţară focul, îi luară pălăria şi i-o aruncară pe foc. Iar unul din ei, deşteptându-l îi zise:

– Hei, prietene, ţi-a căzut bleanda pe foc, scoală-te de o ia, că se arde.

– Las-o să arză, răspunse el, şi-şi cătă de somn.

După ce se culcară şi boierii, carii râseră până se ţinură cu mâinile de inimă, adormiră şi ei.

Ciobănaşul se sculă şi el, le ia toate armele, suliţe, săgeţi, arcuri, paloşe, şi le puse pe foc. După ce se arseră de rămaseră numai fiarele, şi acestea se făcuseră roşii, fiind încinse de foc, îi sculă, pe când el răscolea jaratecul cu o ţandără de lemn, zicându-le:

– Ia sculaţi, boieri, de vedeţi ţurloaiele blendei.

Când se sculară boierii şi văzură atâtea fiare arse, nu le venea a crede ochilor. Se duseră să-şi ia armele de unde le agăţaseră, dară ia-le de unde nu e.

Văzură în cele din urmă că sunt păcăliţi, se cătrăniră de mânie, însă înghiţiră găluşca.

Ciobănaşul era gata de plecare, fiindcă tocmai se îngâna ziua cu noaptea, încălecă şi o luă la sănătoasa; vezi că se cam şi temea să nu paţă ceva din mâna boierilor.

Boierii iarăşi îl ajunseră de pe urmă şi îl întrecură, bătându-şi joc de dânsul, când erau pân dreptul lui. Seara iarăşi târziu sosi şi ciobănaşul la locul unde se aşezaseră ei să conăcească.

Cum ajunse, se trase la o parte ca şi în ziua trecută, îngriji de cal, apoi cină şi se culcă.

Locul unde maseră ei noaptea aceasta era aproape de o lăcovişte nomoloasă. Boierii, cum văzură că ciobănaşul a adormit, îi luară calul şi îl înnomoliră în lăcovişte. Apoi deşteptându-l, îi ziseră:

– Hei, prietene, scoală că ţi s-a înnomolit mârţoaga şi nu mai poate ieşi.

Ciobănaşul ştia că-şi priponise calul bine; înţelese că trebuie să fie vreo drăcie aci la mijloc, şi răspunse:

– Cine dracul a pus-o să se înnomolească? las-o că va ieşi ea de va voi.

Râseră şi de astă dată boierii cu lacrămi, apoi se culcară.

După ce adormiră, se scoală şi ciobănaşul, le ia armăsarii, le jupoaie pieile picioarelor de la copite în sus şi le leagă cu tei ceva mai sus de genuchi, le pune câte un proţap în gură ca să stea cu dinţii rânjiţi şi îi băgă în nomol pe lângă calul lui. Apoi se duse să deştepte pe fiii de boieri:

– Sculaţi, boieri, de vedeţi minune: armăsarii dv., văzând mârţoaga mea înnomolită în lăcovişte, şi-au sumes nădragii şi s-au dus ca s-o scoaţă din noroi. Pentru aceasta râd, râd, uite, de să se prăpădească.

Când auziră boierii de una ca asta, se temură să nu le fi jucat iarăşi vrun renghi, şi de unde să nu fie aşa, se sculară, şi când văzură cum i-a poticălit ciobănaşul, se luară cu mâinile de păr.

N-avură ce zice. Cu toate, unul din ei, care era şi mai semeţ, se otărî să se ţie de capul ciobănaşului, să nu-l lase să se sfinţească.

Ciobănaşul însă îşi scoase calul din nomol şi, în învălmăşeală se strecură binişor, şi pe ici ţi-e drumul; plecă şi îi lăsă cu buzele umflate, cu braţele încrucişate şi fluierând a pagubă.

Boierul cel semeţ şi neruşinat se luă după dânsul, îl ajunse, şi tot cu şoşele cu momele îmbla pe lângă el. După ce sosi la cetatea împărătească, ciobanul se înfăţişe şi el la împăratul ca să ghicească semnele fetei; dară boierul nu se dezlipea de lângă dânsul, nici cât ai da în cremene.

Împăratul daca văzu pe cioban, dichisit, spălăţel, cu ţoalele curate pe dânsul şi cu mustăcioara mijindă, îi plăcu şi lui; mai ales că era şi mândru şi sta înfipt înaintea lui şi cu coraj, îl priimi deci să vie să ghicească.

Înfăţişându-se înaintea sfatului împărătesc, unde se afla şi împăratul cu împărăteasa şi cu fata lor, el, după ce îşi aruncă ochii ca un şarpe la fată, zise:

– Preamărite împărate şi împărătească, fata măriilor voastre are soarele în piept, luna în spate şi doi luceferi în cei doi umeri.

– Aşa eram să zic şi eu, răspunse de la spatele ciobanului boierul cel neruşinat.

Toată lumea rămase uimită când auzi semnele ce spusese ciobanul şi

mărturisirea împăratului că aşa este; de unde până aci se auziră, zicându-se de unii, alţii:

– Ba, că fata ar fi cocoşată.

– Ba, că ar fi şchioapă.

– Ba, că ar avea vreun semn de măslină, cireaşă, coarnă ori de alte poame pe care împărăteasa, fiind grea cu fata, ar fi poftit la vreuna dintr-însele, şi că ar fi furat-o spre a-şi potoli pofta. Că, după ce ar fi mâncat poama, în locul unde a pus mâna mai întâi pe trupul ei, în acelaşi loc s-a făcut semnul poamei pe trupul fetei. Că acel semn ar fi în cutare ori în cutare loc.

Unii, ba, că una. Alţii, ba, că alta.

Împăratul şi împărăteasa se afla într-o mare încurcătură. Nu ştia pe care să aleagă din doi. Unii din sfatul împărăţiei zicea să aleagă pe fiul de boier mare, fiindcă el zisese că tocmai aşa era să spuie şi el. Alţii zicea să aleagă pe cioban, fiindcă el ghicise cel întâi semnele fetei. Împăratul lăsă ca să-şi aleagă fata pe cine va voi, mâine de dimineaţă, tot de faţă cu sfatul. Lăsă adecă fetei timpul să se gândească până a doua zi.

Până atunci, împăratul porunci să-i omenească pe amândoi ca pe nişte mosafiri mari şi să-i găzduiască în palaturile împărăteşti. Le pregătiră o cămară cu două paturi în care să mâie peste noapte.

Până a nu însera, ciobanul se furişe de fiul de boier şi se duse de-şi cumpără nişte flori-cele-boabe.

Întorcându-se, îl întrebă fiul de boier:

– Dară unde fuseşi, prietene?

– Mă dusei de-mi cumpărai un cuţitaş, răspunse el.

– Ce să faci cu el?

– Îmi trebuie.

Cum auzi aşa fiul de boier, se duse de-şi cumpără şi el un cuţitaş.

După ce se întoarse, cina fiind gata, se puseră de cinară, apoi merseră să se culce.

Cămara în care intrară era aşa de mândru împodobită, încât bietul cioban se mira cum o să calce el pe velinţele şi scoarţele alea scumpele ce erau aşternute pe jos. El se ciudi şi mai mult când văzu pe fiul de boier mare că intră şi calcă fără milă peste dânsele, ca şi cum ar fi fost cine ştie ce zdrenţe.

Păreţii erau albi ca laptele şi cu nişte vărgi de aur. La ferestre erau nişte perdele de mătase d-aia bună şi groasă, întinse pe nişte drugi de aur. Pe lângă păreţi, nişte laviţe şi o masă de lemn mirositor, lucrate cu meşteşug.

Paturile era de o parte şi de alta ale cămării şi cu un fel de oranist dasupra, numai de mătăsărie d-aia buna, înmuiate în fir, aşezate pe patru stâlpi lucraţi ca melcul şi cu nişte dungi de aur. Aşternutul era de nişte pânză albă ca zăpada şi subţire de s-o spargi cu limba. Perina de cap era îmbrăcată cu pânză de borangic de cea mai aleasă.

Ciobanul intră cu sfială. Abia călca, ca să nu strice velinţele. Se puse binişor în pat ca să nu se mototolească albiturile. Iară fiul de boier, cum intră, se aruncă pe un pat, parc-ar fi fost la dânsul acasă, şi se tolăni.

După ce se stinse luminarea, ciobanul începu a ronţăi la floricele prin întuneric. Cum auzi feciorul de boier, întrebă din patul său:

– Da’ ce faci tu acolo, prietene?

– Iacă, ce să fac; mi-am tăiat nasul şi îl mă-nânc, pentru aceea mi-am cumpărat cuţitaşul.

Îndată şi feciorul de boier îşi scoase cuţitaşul, îşi tăie nasul, şi începu a ronţăi şi el, crezând că asta trebuie să fie ceva. Nu-i veni lui să creadă că o asemenea faptă n-o însemneze vreo izbândă la norocul pe care nădăjduia să puie mâna.

Îl durea de durut; dară răbda în piele ca un drac, până o vedea cum o s-o scoaţă la cale.

Mai târziu iară aude pe cioban ronţăind.

– Dară ce mai faci tu acolo, prietene?

– Ce să fac? Iacă mi-am tăiat urechile şi le mănânc.

Îndată şi le tăie şi feciorul de boier şi începu a ronţăi şi dânsul, ca să nu rămâie mai pe jos decât ciobanul.

Toată noaptea nu s-a putut odihni de durere. Se zvârcolea ca lipitoarea când îi dai sare. Dară îi era ruşine să ţipe ori să geamă.

Ciobanul adormi şi trase un pui de somn până a doua zi, de să se ducă vestea.

Când se sculară, fură poftiţi înaintea sfatului împărătesc ca să-şi aleagă fata un mire; când colo, ce să vază? Feciorul de boier slut, ciont şi plin de sânge ca un stârv, pe care îl deteră afară ca pe un marţafoi şi becisnic.

Apoi porunci să schimbe hainele ciobanului, şi îl luă de-l duse la biserică, unde îl cunună cu fata. Să lăsăm că veseliile ţinură multă vreme; dară băgând de seamă împăratul că ginere-său nu e prost, ci că din ce în ce iscusinţa lui se ascute, îl puse să judece câteva pricini din cele mai grele. Ginerele împăratului era din firea lui om drept, blând şi cu frica lui Dumnezeu. Sfatul împărăţiei rămase cu gura căscată când auzi hotărârile cele drepte ce dase el. Atunci împăratul, mândru că i-a trimis Dumnezeu un aşa ginere ager la minte, se coborî de pe scaunul împărăţiei, fiindcă era şi bătrân şi puse pe ginere-său împărat în locul lui, care, de va fi trăind, împărăteşte şi azi.

‘Ncălecai p-un mărăcine,

Să m-asculte orişicine.

POVESTE ŢĂRĂNEASCĂ

A fost odată ca niciodată etc.

A fost odată un împărat. El avea trei feciori. Când fu la ceasul morţii, îşi chemă feciorii şi le zise:

– Feţii mei, sunt cu sufletul la gură, precum mă vedeţi; un lucru numai vă cer: în cele trei nopţi după înmormântarea mea, să-mi păziţi mormântul, câte unul din voi.

Cum auzi făgăduiala din gura feciorilor săi, căscă gura şi-şi dete sufletul.

Gătire se făcu de îngropăciune, mă rog, ca la moartea unui împărat, şi cu mare alai şi jale fu pus la odihna de veci.

Feciorii, care ştiau ce glăsuise tatăl lor când îi ieşi sufletul, se puse de pază, în noaptea dintâi feciorul cel mai mare al împăratului.

Pândi el ce pândi, şi în puterea nopţii, pe când şi apele dormeau, se pomeni fiul de împărat cu un oarecine că vine şi vrea să dezgroape pe mort. Nici că e de gândit a-l fi lăsat feciorul de împărat să facă aşa o nelegiuire, fără decât se luă cu dânsul la luptă. Şi lupte-se, şi lupte-se, până ce, când începu să cânte cocoşii, acel cineva pieri ca o nălucă.

A doua noapte, feciorul de împărat cel mijlociu păţi ca şi cel mare.

Când se întâlniră ei, se vorbiră să spuie fratelui lor celui mic păţenia lor şi să-l îmbie a primi ca unul din ei, pe carele îl va alege el, să-l însoţească în noaptea când va avea să păzească dânsul, de teamă, ca să nu se răpuie, ca unul ce era mai tânăr.

Dară feciorul cel mic al împăratului nici nu voi să asculte de unele ca acestea, ci zise:

– Duce-mă-voi singur, căci trebuie să fi ştiut tata ce zice, când ne-a poruncit să păzim câte unul singur.

Şi astfel, cum veni seara, se duse la locul de pândă. Şi deoarece ştia ce-l aşteaptă, el îşi luă cu dânsul armele şi se găti bine de luptă. Pe la miezul nopţii se pomeni şi el cu cineva că vine. Vru el să întrebuinţeze armele; dară unde îi dădu ăla pas; căci el se arătă ca o vedenie ieşind ca din pământ, şi se luară la trântă. Lupta fu crâncenă, căci duhul necurat, duh necurat era cel ce venea să dezgroape pe împărat, îşi pusese toate puterile ca să dovedească pe fiul cel mai mic al împăratului. Vezi că duhul ştia că de nu va putea nici în a treia seară să izbutească, apoi trebuia să-şi mute gândul; nu mai putea adică să-l dezgroape, nici la amin. Fie însă că şi băiatul nu se lăsă mai pe jos. Şi cum spusei, se luptară pe capete; dară luptă nu glumă. Curgeau sudorile de pe fiul împăratului şiroaie, şi nu se da netezului nicicât. Lupta ţinu, şi o luptă de moarte, până despre cântători. Cum se auzi cocoşul, duhul pieri ca o nălucă, dară şi băiatul căzu jos de ostenit. De mai ţinea lupta, numai cât ai aţâţa un foc, s-ar fi muiat, şi cine ştie ce se întâmpla. Cum căzu fiul de împărat pe mormântul tătâne-său, acolo şi adormi. Atât era de rupt de oboseală.

Când se deşteptă, ce să vedeţi d-voastră? Soarele răsărise de mult şi se urcase ca de trei suliţe. Ce să facă el? Să se întoarcă acasă ziua-n amiaza mare, să treacă prin oraş aşa înarmat de sus până jos, îi era ruşine; să rămâie acolo, nu se putea.

Ce-i veni lui în gând, că numai o luă rara, rara, către o pădure ce era p-acolo p-aproape, ca să-şi petreacă ziua cu vânatul, şi mai către seară să se întoarcă acasă. Şi aşa, mergând el prin pădurea aceea, îl apucă gândurile. El cugetă, ca ce să fie pricina de le-a zis tată-său să-i păzească mormântul în trei seri d-a rândul.

Şi mergând aşa, fără să ştie nici el unde merge, şi cu gândurile duse, se pomeni că pierde poteca şi nu mai ştie unde merge. Dă în sus, dă în jos, drumul nu-l mai găsea. Mai se întoarse în dreapta, mai la stânga, aşi! în loc să iasă la lumină, el se rătăcea şi mai mult. Dibuind prin codru, şi cercetând să dea peste potecă, ieşi la un luminiş, şi acolo în mijlocul luminişului zăreşte un foc mare şi pe foc o crăcătiţă, din care ieşea un fel de glas, dară fără să ştie el ca ce să fie.

Stete locului, şi mai ascultă. Auzi ca şi întâi. Se mai uită o dată, dară nu văzu pe nimeni. Ce să facă? Să se ducă acolo, nu-i da meşii, căci nu ştia ca ce drăcovenie o fi aia. Atunci întinse şi el arcul, dete drumul săgeţii şi, tranc! lovi drept în capacul crăcătiţei, şi îl şi dete jos.

Într-aceeaşi clipeală toată pădurea începu a hăui, de-ţi lua auzul, şi deodată se arătară înaintea lui şapte zmei, îl înconjoară, pun mâna pe el, şi sfătuiesc cum să-l pedepsească, pentru ce să dea el drumul Agerului pământului, pe carele ei l-au fost închis în crăcătiţa aceea.

Unul zicea să-l taie. Altul să-l spânzure. Altul să-l jupoaie de viu. Alţii în fel de fel de chipuri să-l chinuiască până l-o omorî. Iară cel mai bătrân dintre dânşii zise să-l lase cu viaţă, căci cine ştie la ce le-o fi şi el bun, poate că va izbuti el să fure pe fata unui împărat după care umblau ei să o răpească, şi nu puteau.

Fata aceasta se afla închisă de tată-său într-o casă, ale cărei uşi erau închise. Tat-său o dată pe an o lăsa descuiată, şi atunci, la o uşă sta de pază un cocoş, şi la cealaltă era un clopoţel; şi nu putea nimeni să se apropie, căci cum punea cineva piciorul pe prag, ori clopoţelul se trăgea, ori cocoşul cânta.

Fiul de împărat se făgădui că va cerca şi el. Şi aşa îl lăsară zmeii viu. El se duse binişor, şi până a nu pune piciorul pe prag, întinse mâna fără să-l simţă nici măiestrele, apucă cocoşul de gât şi i-l răsuci, de nu mai zise nici pis! apoi deschise uşa încetişor, trecu la cealaltă uşă, fură clopoţelul, şi se întoarse de spuse zmeilor să intre unul câte unul, că el îi aştepta la uşă, pe dinăuntru.

Zmeii îl ascultară, orbiţi de lăcomia ce aveau ei să puie mâna pe fată. Şi apoi, de! de zmei, zmei; de voinici, voinici; dară se vede că erau cam nătăfleţi, de ascultară la gura băiatului să intre după dânsul câte unul, unul; căci fiul cel mic al împăratului sta acolo înăuntru cu paloşul în mână, fără să ştie zmeii, şi cum intrau, el, hârşt! le lua capul şi îi trăgea cu totul în cămară. Făcu unuia, făcu la doi, până la al şaselea. Dracul de zmeu cel de-al şaptelea, pesemne că el nu era tocmai atât de nătăflete, căci parcă-i spuse dracul la ureche ce prăpăd li se găteşte acolo înăuntru, că nu-i veni să intre şi fugi.

Băiatul aşa de încet şi uşor lucrase, încât fata nu simţi nimic. Ea dormea

dusă în pat, fără să aibă vreun habar. Atunci şi el se apropie de fată – şi, dreptul lui Dumnezeu! nici că mai văzuse până atunci aşa frumuseţe – îi luă inelul ce avea în degetul cel mic şi marama de pe faţă. Cu aceste două lucruri se întoarse el acasă la fraţii săi, fără să le spuie ceva, din cele ce i s-au întâmplat.

Tatăl fetei, împăratul, carele ştia că umblă nişte zmei să-i răpească copila, nu mai putu de bucurie când îi văzu măcelăriţi. Şi cu socoteală că de aci înainte fata îi va fi scăpată, puse să se strige prin toate răspântiile cetăţilor din lume că cine va fi acel viteaz care a răpus pe zmei, să se înfăţişeze ca să-i dea fata după dânsul, şi jumătate împărăţia.

Nu trecu mult şi iată că vine la împărat un ţigan urât şi buzat, şi negru, ciumă nu altceva, şi spune că el a omorât pe zmei. Şi ca să încredinţeze pe împăratul de spusele lui, îşi arată cu mândrie satârul plin de sânge şi hainele stropite. El îşi umpluse satârul şi hainele cu sângele unui cal al său, stătut de bătrân şi plin de tecnefes, cu care nu mai avea ce face, şi-l ucisese ca să-i ia pielea.

Împăratului nu-i prea venea la socoteală să aibă ginere pe un ţigan, dară fiindcă apucase de-şi dedese cuvântul, voia acum ca să şi-l ţie. Şi până să se facă logodna, pofti pe ţigan la o masă pe care o dădu împăratul pentru mântuirea fie-sei de zmei. ţiganul şedea la masă pe şapte perne şi d-a dreapta împăratului.

Pe când mâncau ei acolo şi se chefuiau, iată că vine şi feciorul împăratului cel cu izbânda, şi d-abia, d-abia, izbuti sa intre ca să vorbească împăratului.

Intrând la masa împărătească, fiul împăratului începu să laude pe cel ce făcuse izbânda, şi să heretisească pe împărat pentru scăparea fie-sei de la rele.

– Eu am omorât pe zmei, zise ţiganul fudul, fudul. Ce socoteşti tu, băiete, cât m-am mai luptat!

– Aşa o fi, verişcane, dară mie pare că tot nu-mi vine a crede ca tu să fi făcut o aşa ispravă.

– Ce staţi de mai ascultaţi la bârfele mojicului ăsta? slujitori! daţi-l afară!

– O! o! voinicule, mai încet, mai încet, te-ai prea grăbit; nu e de nasul tău o asemenea bucăţică! Ca să te credem că tu ai făcut o aşa vitejie, arată-ne vrun semn care să ne scoată din bănuială.

– Dară mai semn ca satârul şi hainele mele cele stropite cu sânge, ce mai pofteşti?

– Cel ce a făcut o asemenea vitejie nu crez eu să fi fost el aşa de uşurel, încât să nu fi luat vrun semn, cu care să-şi dovedească fapta.

– Ce mai aşteptaţi, slujitori? Daţi afară pe smintitul ăsta carele vine să ne strice cheful.

– Ia, mai stai olecuţă, îi zise atunci şi împăratul, carele ascultase cum nu se înţelegeau ei la cuvinte. Cum cam dai tu să se înţeleagă, parcă ar veni la prochimen.

– Eu socotesc, mărite împărate, că cel ce a făcut o asemenea vitejie, nu crez să se fi culcat pe urechea aia şi să fi stat numai aşa cu degetul în gură, după ce a ucis pe zmei şi s-a văzut stăpân pe cămara unde dormea împărăteasa, trebuie să fi luat el vrun semn cu care să dea la iveală vitejia lui.

Pe când vorbea feciorul împăratului, pernele sărea una câte una de sub ţigan. Pesemne că se tot sâcâia pe scaun de neastâmpăr şi de frică pentru mişelia ce făcu.

Iară fiul de împărat, încă vorbind, scoase mărama şi inelul ce luase fetei din deget.

– Aoleo! astea sunt ale mele, zise şi fata, şi mi-au pierit în învălmăşeala cu omorul zmeilor.

– N-au pierit, domniţă, îi răspunse fiul de împărat, eu ţi le-am luat, după ce am ucis şase zmei şi îmi pare rău că mi-a scăpat şi cel d-al şaptelea.

Atunci împăratul răsuflă de bucurie că a scăpat cu faţă curată pe fie-sa de o însoţire ce nu-i venea la socoteală deloc, deloc.

Şi înfruntând pe ţigan, după cum i se şi cădea, porunci de aduse doi armăsari neînvăţaţi. Legă pe ţigan de coadele cailor şi împreună cu dânsul

şi un sac de nuci. Apoi dete drumul armăsarilor de se duseră în lume şi unde cădea nuca, cădea şi bucăţica din ţigan, până ce nu se alese nici praful de el.

Apoi se făcu gătire de nuntă pentru feciorul de împărat cel viteaz cu fata cea frumoasă ca o zână. Şi gătindu-se, şi ziua de mult sosind, porniră cu toţii la biserică. Lume după lume se luaseră după dânşii să-i petreacă la biserică. Împăratul şi împărăteasa, mirii şi rudele lor erau în căruţe ferecate numai în aur.

Când fură aproape şi mai aveau numai câţiva paşi să facă până la biserică odată se auzi o vâjiitură groaznică, şi numai iată că zmeul d-al şaptelea dă năvală peste dânşii. Odată plesni dintr-un bici, şi toate căruţele se făcură stane de piatră, fără numai împăratul şi mirii scăpară. Pe mireasă o înhăţă zmeul de mijloc, o răpeşte dintre ai săi, se înălţă în aer şi se făcu nevăzut cu fată cu tot.

Toţi rămaseră buimăciţi de spaimă. Iară ginerele se supără mai cu asupra decât toţi. Îşi muşca mâinile de supărare cum de n-a putut el să puie mâna şi pe acest blestemat de zmeu să-l omoare, căci iată acum ce neajuns îi făcu.

Ce să facă acum? Fără logodnica lui nu putea să rămâie; să se ducă să o caute; dar unde? Se frământa, bietul, şi nu ştia cum s-o nimerească mai bine. În cele din urmă se hotărî, ca, orice o fi, să fie, el să se ducă să-şi caute scrisa.

Se cercă bietul tatăl fetei să-l oprească, ca să nu se răpuie şi dânsul în deşert; dar geaba, nu fu cu putinţă a-l opri; şi-o pusese el în cap, şi căta să se ducă. Îşi luă deci niţele merinde cu dânsul şi plecă.

Ieşind la câmpie, luă drumul d-a lungul şi aide, aide, trecu păduri şi văi, trecu pustiuri, dumbrăvi, munţi şi vâlcele până ce ajunse la un codru mare, mare, fără căpătâi. Orbecăind el p-acolo prin desiş, dete de o poiană. Acolo în poiană şedea cineva la foc. Tocmai şi el îşi isprăvise merindele şi se duse drept la omul ce şedea la foc. Acela cum îl văzu, îl cunoscu şi începu să-i mulţumească că l-a scos din ghiarele zmeului. Pasămite era Agerul pământului. Acolo trăia el.

Stătură ei ce stătură de vorbă, se întrebară de ale sănătăţii, îşi spuseră păsurile, şi apoi feciorul de împărat zise:

– Acum mă duc să-mi caut logodnica pe care mi-a răpit-o zmeul. Nu ştii tu, vericule, încotro va fi şezând spurcatul?

– Cam greu lucru este ce vrei tu. Şi eu te-aş sfătui mai bine să-ţi cauţi de treabă şi să laşi la naiba şi zmeu şi tot, că poate să-ţi răpuie viaţa.

– Se vede că tu nu înţelegi, îi răspunse voinicul, că fără de logodnica mea nu mai pot trăi, sunt hotărât a mă duce după dânsa şi dincolo de lumea asta, şi ori voi izbuti să-mi iau soţia, ori îmi voi frânge şi eu junghietura umblând după dânsa.

Atunci Agerul pământului văzând aşa, îi spuse că zmeul nu este tocmai, tocmai de temut, dară mumă-sa, că e şi vrăjitoare de n-are căpătâi, şi pe ea trebuie s-o omoare mai întâi. Apoi îl îndreptă pe unde să meargă ca să ajungă la casele zmeoaicei şi ce să facă ca să puie mâna pe odorul ce căuta el. Atâta voi să ştie feciorul de împărat şi după ce primi de la Agerul pământului câte ceva de ale gurii, porni şi se duse, şi se duse, până ce ajunse la hotarele zmeilor. Şi ca să nu ne pierdem vremea degeaba înşirând greutăţile ce întâmpină bietul fecior de împărat în cale, să vă spui cum a ajuns şi cum şi-a izbândit.

Aci dacă ajunse, făcu tocmai pe tocmai cum îl învăţase Agerul pământului.

Drăcoaica de mumă a zmeului dormea, numai la nămiezi când soarele stă în cruci. Şi când veni fiul împăratului, şi stătu la poartă, ea tocmai adormise, cătându-i în cap slujnica sa. Această slujnică, şi ea tot răpită era şi viţă de boier.

Stând el acolo şi uitându-se la cotoroanţa de babă cum îi căuta în cap, fata aceasta îl zări. El îi făcu semn. Fata puse binişor capul babei pe o pernă, şi veni numaidecât la feciorul de împărat să vază ce voieşte.

Şi după ce se înţeleseră la cuvinte, fata îl băgă într-o cămară şi acolo îl învăţă cum să facă, după ce el îi făgădui că o va scăpa şi pe dânsa de robia zmeoaicei.

– Baba cloanţa, muma zmeului, zise ea, are darul să nu moară cât va fi cada (tocitoarea) ce stă ici după uşă. În ea sunt o mulţime de suflete, şi când s-ar întâmpla să o răpuie cineva, ea dă fuga şi soarbe din sufletele închise în cadă, şi câştigă putere şi viaţă din nou.

Fiul împăratului până să se scoale baba, se apucă de îngropă cada în pivniţă.

După ce se deşteptă baba şi auzi că nescine a venit şi vrea să se întâlnească cu dânsa, se duse numaidecât în cămara unde o aştepta fiul împăratului; vezi că acolo voia să vorbească ea cu cei ce veneau la dânsa.

Aoleo! era să uit a vă spune că în curtea zmeoaicei era de jur împrejur pari înfipţi în pământ, şi în fiecare par câte un cap de om din cei ce îi trăgea aţa la moarte şi îi împingeau păcatele să-i calce hotarele. Numai unul mai rămăsese fără de cap, şi acela striga babei: cap! cap!

Nu e vorbă, fiul împăratului o cam băgase pe mânecă de frică, dară îmbărbătat de fata, slujnica babei, îşi luă inima în dinţi zicând: „vei mai căpăta şi tu cap la moşii ăi verzi, ori la paştele cailor“.

Viind baba la dânsul, începu să-i vorbească cu nişte graiuri mieroase şi ademenitoare, de ar fi supus pe nu ştiu ce voinic de ar fi fost. Fiul împăratului ştia la ce să se aştepte, şi sta şi el gata de luptă. Încă vorbind, baba se făcea că nu ştiu ce căuta prin casă, şi luând nişte iţe ce erau agăţate într-un cui, le puse pe dânsa. Odată se schimbă într-o catană (oştean), cu sabia goală în mână. Atunci şi fiul împăratului, fără a mai zăbovi nici o clipă, şi mai iute decât ai gândi, scoase paloşul şi îi tăie capul, retezându-l de nouă ori. Vezi că aşa îl învăţase fata.

Afurisita de babă aşa cu capul retezat sărea prin casă de colo până colo, căutând cada cu sufletele, ca să le soarbă, şi dacă n-o găsi, căzu jos şi crăpă.

După aceea fata din casă a babei arătă voinicului fiu de împărat calea ce ducea la casele zmeului, şi îl învăţă ce să facă şi acolo.

Şi ajungând la locuinţa zmeului, merse fără frică drept la cămara unde şedea logodnica sa, căci ziua zmeul se ducea la vânat, de unde se întorcea tocmai seara.

Fata de împărat cum îl văzu, nu mai putu de bucurie. Până una alta, el o rugă să întrebe pe zmeu în ce îi stă puterea, iară fiul de împărat se întoarse la curtea babei şi mase acolo peste noapte.

Venind zmeul acasă, fata îl întrebă unde îi stă puterea? El îi trase o palmă

ca la urlaţi. Ea, prefăcându-se a plânge şi a fi bolnavă, zmeul se căi că s-a iuţit şi îi spuse o minciună:

– Puterea mea, zise el, stă în stâlpul porţii.

A doua zi spuse lui Făt-Frumos, şi el nu crezu. Fata prefăcându-se mâhnită că nu ştie în ce îi stă puterea, păţi însă ca şi de rândul trecut, apoi zmeul îi spuse încă o minciună.

Dacă văzu fata că fiul de împărat nu crede, vezi că ştia el ce ştia, ea se făcu bolnavă. Când veni zmeul a treia zi de la vânat, găsi pe fată în pat. Se duse el s-o întrebe ce are, şi ea îi răspunse:

– Am căzut la pat de întristare, pentru că tu tăinuieşti de mine în ce stă puterea ta.

Zmeul trase fetei şi de astă dată o calcavură de auzii câinii în Giurgiu. Atunci ea se prefăcu aşa de bolnavă, încât zmeul crezu că o să dea mâna cu moartea. Şi căindu-se de ceea ce făcuse, şi voind s-o mângâie, îi spuse drept:

– Puterea mea, zise el, stă într-o scroafă care se tăvăleşte cât e ziulica într-o lăcovişte de lapte dulce. Acea lăcovişte nu este tocmai departe de aci. În scroafă este un iepure, în iepure o prepeliţă, şi în prepeliţă sunt trei viermi. Aceştia sunt puterea mea.

Atâta voi şi fata să ştie.

Cum se făcu ziuă şi zmeul se duse la vânat, iată că vine şi fiul de împărat să cerceteze despre cele ce aflase fata de la zmeu, căci dorul de a-şi vedea cu un ceas mai nainte logodnica acasă, nu-i da răgaz să zăbovească mai mult. Fata îi spuse tot ce află, din fir până în aţă; iară el plecă numaidecât. De milă de silă, luă el şi niţele merinde ce-i dase fata; dară lui nu-i ardea de mâncare.

Merse, merse, şi iară merse. Merindele se sfârşi. El merse voiniceşte până ce îndeseară ajunse lihnit de foame, şi setos, de să ferească Dumnezeu, într-un codru, unde dete de o colibă. Intră înăuntru şi găsi un om orb ce-şi mânca mămăliguţa cu lapte dulce. Se apropie şi el binişor, fără să prinză de veste orbul, şi mâncă până ce-şi momi foamea oarecum. Orbul băgă de seamă că prea se sfârşeşte curând leguma de pe masă. Se miră. El ştia că de altă dată îi era de-ajuns mâncarea; de astă dată însă nu se săturase. Înţelese el că

trebuie să se joace vreo drăcie la mijloc. Atunci întrebă:

– Cine este de-mi ajută la mâncare? De este om bun, fie binevenit, iară de este om rău, să se depărteze, că nu va fi bine de el.

– Om bun, moşicule; sunt călător, şi până una alta, aş voi sa găsesc ceva de lucru.

Unchiaşul cel orb primi bucuros să intre la dânsul în slujbă. Îl puse să-i ducă turmuliţa de oi la păşune; dară avu grijă a-i spune să nu care cumva să treacă peste hotarele moşiei lui, pe locul scroafei din lăcoviştea de lapte dulce, că va fi vai de capul lui, şi va pierde şi oile.

Fiul împăratului se făgădui că va asculta de cuvântul orbului; dară chiar în ziua dintâi trecu, şi oile păscură iarba cea mare şi moale ca mătasea ce se afla pe moşia scroafei cu nesaţ. Când veni seara acasă, laptele ce deteră oile fu de-ajuns pentru amândoi, şi încă rămase. Orbul se minună şi zise fie-sei să se ia după dânsul a doua zi şi sa vază d-a minune ce face argatul.

Cum plecă cu oile argatul în dimineaţa următoare, fata făcu precum îi zisese tată-său. El se duse drept, ca pe ciripie, tocmai pe moşia scroafei cu oile la păşune. Fata se sperie, dară se piti şi tăcu din gură, să vază ce se va întâmpla.

Ce să vedeţi d-voastră? Unde veni scroafa cu o falcă în cer şi cu una în pământ, şi năvală la argatul orbului să-l sfâşie, şi mai multe nu. Fiul împăratului sta ţanţoş cu paloşul în mână, şi se luară la luptă; şi lupte-se, şi lupte-se, până ce amândoi obosiră de abia se mişcau. Atunci zise scroafa:

– Dac-ar fi cineva să-mi dea niţel lăstar de trestie şi un ciob de lapte din lăcoviştea mea de lapte dulce, ţi-aş arăta eu cum să cutezi tu a-mi călca hotarele.

– Dac-ar fi cineva să-mi dea şi mie un colac să-mbuc, şi o bărdacă de apă de izvor să beau, ţi-aş arăta şi eu ţie cine sunt eu, zise şi fiul împăratului.

Când, iacă fata unchiaşului celui orb, care privea la lupta lor, că vine şi dă fiului de împărat să îmbuce colacul ce şi-l luase ea, ca să aibă ce mânca la pândă, şi fuga se repezi de-i aduse şi o bărdacă de apă de la izvor. Flăcăul mâncă şi bău, şi prinzând putere, răsturnă pe scroafă, se puse călare pe

dânsa, şi-i tăie capul.

Apoi o spintecă şi îngriji să nu scape iepurele. Puse mâna pe dânsul şi spintecând şi iepurele, prinse prepeliţa. Şi scoţând din rărunchii prepeliţei cei trei viermi, îi băgă în sân după ce le suci niţel gâturile.

Întorcându-se la unchiaş, îşi luă ziua bună de la orb şi de la fată, spuindu-le că în curând va afla despre dânsul, şi într-un suflet se întoarse la curtea zmeului.

Aci dacă ajunse îşi schimbă veşmintele, se făcu doftor, şi începu a striga:

– Leacuri de vânzare, leacuri!

Zmeul cum auzi, trimise de-l chemă, că lui nu-i prea era bine. De câteva zile, găinea aşa lâncezind. Nu-i erau toţi boii acasă, vezi bine, că puterea lui se afla acum în sânul fiului de împărat. Se îmbolnăvise.

Dacă veni fiul împăratului şi îl întrebă zmeul de poate să-l facă sănătos, prefăcutul doftor îi spuse că se va însănătoşi, dacă se va scălda în lapte de iepe. Zmeul porunci numaidecât şi i se făcu o baie din laptele iepelor lui, pe care le pusese dânsul de le mulse. Când intră în baie zmeul, fiul împăratului mai răsuci o toană gâturile viermilor; iar zmeul o dată sări în sus, zicând:

– Acum mi-e bine ca şi când eram la sânul mamei.

Şi dând doftorului daruri scumpe, îl pofti la masă. Vezi că zmeul nu cunoştea cine era doftorul. Ospătându-se, şi stând ei la taifas, fiul împăratului întrebă pe zmeu:

– De ce treabă sunt bicele alea ce le ţii atârnate fiecare în cuiul său pe peretele din fund?

– Cu unul, răspunse zmeul, dacă voi plesni o dată, toate turmele mele se fac o nucă. Dacă voi plesni cu al doilea, toate cuprinsurile mele se fac un măr. Iară cu al treilea bici când plesnesc la spatele oricărui lucru, îl schimb în stană de piatră şi când plesnesc cu el în faţă, se desface făcutul, şi vine la adevărata lui fiinţă lucrul împietrit.

Cum află despre asta fiul împăratului, ieşi afară şi suci de tot gâturile

viermilor, iară zmeul crăpă îndată.

Apoi luă bicele, plesni cu unul şi toate turmele şi cirezile zmeului le făcu o nucă, pe care o băgă în sân; şi plesnind cu altul, toate cuprinsurile zmeului se schimbară într-un măr, pe care iarăşi îl băgă în sân. Şi luându-şi logodnica, se duse la orb, dară nu-l mai găsi, căci murise; luă deci cu dânsul pe fată; şi mergând la curţile babei, luă şi pe fata ce slujea zmeoaicei şi se întoarse cu toatele acasă la împăratul, socrul lui.

Şi mergând în faţa carelor şi cailor care rămăseseră stane de piatră, de când răpise zmeul pe fata împăratului, plesni de trei ori în faţa lor şi se făcură la loc cum erau în ziua când merseseră la cununie ei şi toţi cei de prin căruţe.

Cele două fete ce le adusese cu sine fiul de împărat le dete de neveste fraţilor lui.

Şi se făcu o nuntă înfricoşată, d-alea împărăteştile, cum seamăn nu mai avu pe faţa pământului, şi se făcu o veselie de o ţinură minte cât trăiră locuitorii acelei împărăţii.

Am fost şi eu acolo şi am văzut toate chefurile, căci de n-aş fi fost, de unde aş fi ştiut eu să vă povestesc. O lingură scurtă pe la nasul cui n-ascultă.

ŢUGULEA, FIUL UNCHIAŞULUI ŞI AL MĂTUŞEI

A fost odată ca niciodată etc.

A fost odată un moş şi o babă. Ei erau săraci de n-aveau după ce bea apa. Când mălai aveau, n-aveau sare; când aveau sare şi mălai, n-aveau legumă. Trăiau şi ei de azi pe mâine. Ei aveau trei copii, trenţăroşi şi nespălaţi, ca vai de ei. Cel mai mic se vedea a fi mai isteţ decât cei doi mai mari, dară era olog de amândouă picioarele. El se numea Ţugulea.

Ei se învecinau cu Zmeoaica pământului. Această zmeoaică era aşa de rea, încât nimeni din vecinii ei n-avea pace de dânsa. Ea le călca moşiile şi le făcea fel de fel de neajunsuri.

La naşterea lui Ţugulea, când a venit ursitoarele, s-a întâmplat să fie p-acolo şi Zmeoaica pământului. Ea auzise cum îl ursise şi, de pizmă, mai în urmă, îi luă vinele şi d-aia era el olog.

Din acestă pricină, şi fiind şi săraci, unchiaşul cu mătuşa şi copiii lor ajunseră de râsul tuturor megiaşilor din sat. De bietul Ţugulea însă râdea şi chiar fraţii lui.

După ce se mai măriră copiii, Ţugulea zise într-o zi mă-sii, faţă cu fraţii săi:

– Mamă, am auzit că dumneata ai un frate bogat, care locuieşte în alt sat. De ce nu te duci la dânsul să ceri o mârţoagă de iapă, pe care să ieşim şi noi la vânat, că mi s-a urât clocind acasă pe vatră?

– Ia nu mai trăncăni şi tu de acolo, Ţugulea ologu, îi ziseră fraţii râzând, mai bine mama noastră să se ducă la unchiul să ceară pentru noi doi cai, căci noi suntem vrednici a încăleca şi descăleca.

Ţugulea înghiţi ruşinea, plecă capul în jos şi tăcu.

Muma, tot mumă. Se duse la frate-său şi ceru doi cai pentru fraţii cei mari

şi o iapă pentru Ţugulea.

Frate-său îi dete bucuros, mai cu seamă de milă pentru Ţugulea, ca să poată umbla şi el.

Nu mai putură de bucurie fraţii când le aduse mă-sa caii.

Ţugulea nu se putea mângâia pentru că era olog şi nu ştia cum să facă să se înzdrăvenească.

După câteva zile Ţugulea zise că ar dori să meargă şi el cu fraţii lui la vânătoare.

Râseră fraţii de el. Apoi daca se rugă şi mă-sa de ei, îl luară şi pe dânsul. Se gătiră şi plecară. În pădure se mirau fraţii cum face Ţugulea de nimereşte aşa de bine vânatul pe care punea el ochii. Nici o săgeată nu se ducea în vânt degeaba. Toate intrau în carne.

Trei zile şi trei nopţi zăboviră la vânătoare.

În a treia noapte, Ţugulea visă un vis ce-i plăcu. Se făcea că el era într-o grădină frumoasă, frumoasă ca un rai. El şedea acolo, într-un colţ, trist şi mâhnit că nu putea umbla, să se bucure şi el de frumuseţile acelei grădini. Păsările cântau de se spărgeau. Frunzele de pomi fâşâiau de adierea vântului şi florile răspândeau un miros de te îmbăta. Se uita cu jind la toate astea, căci nu putea să se desfăteze şi el. Atunci ridicând ochii în sus, se rugă lui Dumnezeu să-i ia viaţa mai bine, decât să trăiască în aşa ticăloşie.

Pe când se făcea că se roagă, deodată i se arătă dinainte o zână aşa de frumoasă şi de blândă, cum nu mai văzuse el în viaţa lui aşa fiinţă. Şi se făcea că-l întreabă, zicându-i:

– De ce te căineşti băieţele şi te amărăşti?

– Cum nu m-aş căina şi nu m-aş amârî, zână a frumuseţelor, se făcea că zise el, iată sunt olog, şi din această pricină am ajuns de batjocura tuturor băieţilor din sat.

– Lasă, dragul meu, nu mai plânge, că ei nu ştiu ce fac, se făcea că mai zise zâna. Tu ai să te tămăduieşti şi o să ajungi împărat.

– Nu-mi trebuie mie împărăţie. Eu aş fi bun bucuros, numai să pot umbla. Dară asta n-o să se poată, căci, uite, parcă n-am vine în picioare.

– Ba o să se poată, se făcea că adaose zâna cu vorbă apăsată. Tu ai avut vine; dară ţi le-a luat Zmeoaica pământului de când erai mic. Ţine chimiraşul ăsta. Când vei fi încins cu el, ce vei voi, te faci, dacă t-ei da de trei ori peste cap. Sileşte-te de-ţi ia vinele de la zmeoaică.

Luă chimiraşul; dară când ridică ochii şi voi s-o întrebe cine era ea, de are milă de dânsul, ia pe zâna de unde nu e! Parcă intrase în pământ.

Iară el o dată se deşteptă. Se pomeni cu chimiraşul în mână.

Se încinse cu el, se dete de trei ori peste cap, gândind să se facă o pasăre, şi îndată se făcu. Se dete iară de trei ori peste cap şi se făcu om la loc.

Cât p-aci să se piarză de bucurie, dară se stăpâni. Încinse chimirul pe piele ca să nu se vază şi se feri d-a spune fraţilor ceva.

Pasămite, zâna aceea era ursitoarea lui cea bună.

După ce se făcu ziuă, se întoarseră cu fraţii lui la bordeiul lor, şi aduseră mulţime de vânat.

Peste câteva zile plecară iară. Dând caii la păşune, fraţii cei mari ziseră lui Ţugulea să păzească el caii, căci dânşii sunt obosiţi.

Cum se culcară şi adormiră.

Ţugulea priponii caii, apoi, dându-se de trei ori peste cap, se făcu o albină şi pleca înspre miazănoapte încotro şedea Zmeoaica pământului.

După ce ajunse acolo, zbârn! în sus, zbârn! în jos, intră în casa zmeoaicei şi ascultă ce vorbea cu zmeii, ginerii săi, şi cu zmeoaicele, fetele sale.

Între altele, auzi zicând zmeoaica bătrână:

– Ia vedeţi, fetelor, mai şade vinele alea ale lui Ţugulea în cutia în care le-am aşezat eu după sobă?

– Mai şade, răspunse zmeoaica cea mică, azi le-am văzut, nu mai departe.

– Iaca, voi o să vă duceţi la casele voastre, zise bătrâna cea zbârcită; să ştiţi, să vă temeţi de Ţugulea ăsta, afurisitul; căci şi mie mi-e frică de dânsul, măcar că i-am luat vinele.

Tot de la dânsele mai auzi Ţugulea că peste câteva zile are să se facă nunta zmeoaicei celei mici, şi pentru veseliile de nuntă trebuindu-le vânat, zgripsoroaica scofâlcită împărţi pe fiecare din gineri pe unde să vâneze.

Îi fu destul pentru astă dată că auzise şi atât.

Când se întoarse la fraţii săi, începuse a intra alba în sat.

– Sculaţi, fraţilor, le zise el, că iată ne-a luat ziua de pe urmă.

– De ce ne-ai lăsat să dormim atât de mult? îi ziseră fraţii, dojenindu-l.

El tăcu din gură.

Se sculară ei şi plecară după vânat, apoi se întoarseră acasă.

Ţugulea acum se culca afară în toate nopţile, şi tot plănuia cum să facă să-şi ia vinele. El se ducea mereu pe la zmeoaică, fără să ştie cineva, şi pândea vreme cu prilej când să-i vie bine să-şi ia vinele.

Într-o seară se făcu muscă, intră pe coş în cămara unde era cutia cu vinele, pe când zmeoaica nu era acasă; aci daca intră se făcu om, luă vinele din cutie şi le puse la picioarele lui. Cum le puse, se lipi, parcă fusese acolo de când lumea. Se făcu iară muscă şi plecă acasă.

A doua zi, noaptea, trebuia să meargă zmeii la vânat pentru nuntă.

Ţugulea se duse mai întâi în calea zmeului celui mai mare. Când se apropie de el, calul zmeului începu a sforăi; dară zmeul îi zise:

– De! cal de paraleu, că doară nu va fi adus cioara osciorul şi vântul perişorul lui Ţugulea pe aici, căci vinele lui sunt la soacră-mea după sobă.

– De unde ştii tu aşa bine? îi zise Ţugulea. Dă-te jos să ne vedem şi să ne

luptăm.

Zmeul, cum îl văzu, îngheţă sângele în-tr-însul. Se apucară la luptă în buzdugane, dară Ţugulea cum aduse buzduganul său şi lovi pe zmeu, îi luă mirul, apoi îi tăie capul, îi luă calul si armele şi plecă înaintea zmeului celui mijlociu. Asemenea îi făcu şi lui. Apoi plecă înaintea zmeului celui mic.

După ce se întâlni cu zmeul cel mic, se luă la luptă şi cu dânsul. Se bătură întâi în buzdugane, buzduganele se sfărâmară; se luptară cu suliţele, acestea se rupseră; se apucară apoi în săbii, a zmeului se frânse. După aceea se luară la luptă dreaptă, se luptară ce se luptară şi, înfrângând pe zmeu, îi tăie şi lui capul. Îi luă şi lui armele şi calul şi plecă acasă cu dânsele.

Când ajunse se crăpa de ziuă; legă caii şi puse bine armele zmeilor.

Apoi sculă pe fraţi să meargă la vânat. Când văzură fraţii caii se minunară. îl întrebară, dară el nu voi să le spuie nimic, zicând că nu ştie.

Încălecară fraţii pe caii zmeilor şi porniră. Ţugulea însă încălecă pe calul zmeului celui mic, căci era mai vânjos.

Zmeoaica, văzând că întârzie ginerii, zise fiicelor sale:

– Asta nu e lucru curat. Ia vedeţi vinele lui Ţugulea sunt ele unde le-am pus eu?

– Ba nici ca cât, îi răspunseră fetele, după ce căutară.

– Bărbaţii voştri trebuie să fie răpuşi. Ţugulea a făcut pozna. Duceţi-vă în pădure pe unde are a trece el şi faceţi precum v-am zis.

Ţugulea, trecând cu fraţii săi prin pădure, văzu o vie cu struguri. El simţi că asta nu poate să fie lucru curat. Cum de nu mai văzuse el astă vie în pădure?

Frate-său cel mai mare vru să ia un strugure. Ţugulea îl opri. Apoi descălecă, scoase paloşul şi începu a tăia la viţe. Deodată începu a curge din viţele tăiate nişte sânge negru ca păcura. Fraţii se mirară de aceasta.

Apoi, încălecând ei, porniră. Merseră ce merseră şi dete peste o livede cu

pruni. Ţugulea nu lasă pe fratele cel mijlociu să ia prune, ci făcu ca şi la vie, şi din prunii tăiaţi curse iară sânge.

După ce mei merse, dete peste o fântână. El ştia că prin acea pădure nu era nici o fântână. Nu lăsă pe fraţi, să bea apă. Ci luând suliţa, înţepă fundul fântânei de mai multe ori, şi deodată începu a gâlgâi un sânge mohorât şi cu rea duhoare. Gâlgâia ca dintr-o vacă.

Acestea erau fetele zmeoaicei, care voiau să otrăvească pe Ţugulea, feciorul moşului şi al mătuşei.

Mergând ei împreună, Ţugulea zise fraţilor săi:

– Ia uitaţi-vă, fraţilor, de vedeţi ce este, că nu ştiu ce mă dogoreşte.

– Ce să fie! răspunseră fraţii uitându-se, iacă un norişor roşu, vine după noi ca vântul.

– Aia este zmeoaica bătrână, măi, zise el. Vine după mine. Voi împrăştiaţi-vă care încotro şi vă duceţi acasă, ca să nu vă aflaţi în calea ei, căci vă face mici fărâmi.

După ce se despărţiră, Ţugulea intră într-o peşteră să se adăpostească până va trece zmeoaica. Urgisita de zmeoaică, unde venea, măre, venea turbată de mânie, trecu ca fulgerul pe lângă peşteră şi apucă înainte, că nu vedea cu ochii de cătrănită ce era.

Ţugulea îndată ieşi din peşteră, încălecă şi pe ici ţi-e drumu. O luă la sănătoasa înapoi spre răsărit şi merse, şi merse, până ajunse la curtea unui împărat care de douăzeci de ani lucra un zid nalt foarte, ce cădea înspre partea moşiei zmeoaicei, nici el, vezi nu avea pace de dânsa, şi tocmai atunci îl isprăvise.

Cum ajunsese acolo Ţugulea, spuse împăratului că omorâse pe ginerii şi pe fetele zmeoaicei. Apoi îi zise să dea poruncă grabnică la toţi fierarii ca să-i facă îndată o măciucă de fier mare cu care să omoare şi pe zmeoaica bătrână.

Împăratul priimi bucuros să facă Ţugulea orice o şti el numai să se scape de blestemata de zmeoaică.

Ţugulea puse de făcu o gaură în mijlocul zidului cetăţii, apoi porunci şi se aduse o grămadă de bucăţi de lemne, cărora le dete foc în mijlocul cetăţii; în acel foc puse măciuca de fier ca să arză să se facă roşie.

Zmeoaica, după ce alergă într-o parte şi într-alta şi nu găsi pe Ţugulea, miroşi ea că trebuie să fie la împăratul cel cu zidul mare. Se întoarse şi să te ţii, pârleo! într-un suflet ajunse, căzând lângă zid de osteneală şi amărăciune. Apoi se sculă cum putu şi vru să sară peste zid. Sări, însă în sec. Dacă văzu că-i este peste putinţă a sări pe dasupra zidului, se urcă până la gaura ce o facuse Ţugulea şi începu a sorbi, voind să înghiţă totul ce era în cetate.

Împăratul şi oamenii din cetate se păreau a fi scrişi pe părete, atât îi înmărmurise frica. Ţugulea nu-şi pierdu cumpătul ci, cu măciuca roşie ca focul şi ţiind-o de coadă, merse la gaură. Când sorbi o dată zmeoaica, trase măciuca arsă tocmai în inimă.

O dată răcni zmeoaica zicând:

– M-ai mâncat friptă, Ţugulea! şi muri pe loc.

Împăratul, boierii şi locuitorii acelei împărăţii mulţumiră lui Dumnezeu că i-a scăpat de zmeoaică, de fetele şi de ginerii ei, căci multe rele le făceau; iară mântuitorului lor îi ziseră: "Ţugulea viteazul şi înţeleptul". După aceea, împăratul ridică pe Ţugulea la mare cinste.

Ţugulea trăi acolo câtva timp ca în sânul mă-sii. Dară nişte zavistioşi de boieri băgă în inima împăratului frica că Ţugulea odată, odată are să-i ia ţara.

Cum auzi unele ca acestea, împăratul se gândea ce meşteşug să facă ca să scape de el. În sfârşit ascultă poveţele celui mai pizmătăreţ din boierii cei bătrâni.

Trimise şi chemă pe Ţugulea. El veni.

– Ţugulea viteazul, zise împăratul, Sfatul împărăţiei mele a găsit cu cale să te duci la împăratul stririlor, în peţit, să-i ceri fata pentru mine.

– Daca Sfatul împărăţiei a găsit cu cale, eu sunt gata să mă supui, răspunse

el.

– Apoi pe când hotărăşti ziua plecărei?

– Când ar fi după mine, şi mâine.

Îi gătiră cărţile ce trebuia să le ducă Ţugulea, îi dete bani şi porni, după ce îşi luă ziua bună de la împărat şi boieri, iară gloatele îl petrecură până afară din cetate şi se uitară după dânsul până nu-l mai zăriră.

Ţugulea se duse mai întâi de se întâlni cu fraţii lui. Le spuse şi lor cum a omorât pe zmeoaica cea bătrână, apoi le făcu cunoscut şi treaba cu care l-a însărcinat împăratul. Le dete şi lor niţei bani ca să-i ducă părinţilor, apoi se îmbrăţişară şi plecară.

Fraţii lui Ţugulea începuse a se uita la el cam chiondorâş. Ei nu se puteau învoi cum de Ţugulea să ajungă să le facă lor ruşine. Ei mai mari şi să rămâie mai pe jos decât el, ca nişte bobleţi.

Ducându-se Ţugulea la treaba lui, întâlni în cale pe un om care striga că moare de foame. Se apropie de dânsul să vază ce fel de om este acela. Când, ce să vază? un om ca toţi oamenii umbla după şapte pluguri ce ara şi din gură nu mai tăcea.

– Ce voinic mare eşti tu, omule, de mănânci brazdă de şapte pluguri şi tot strigi că mori de foame? îl întrebă Ţugulea ca p-un prieten.

– Eu nu sunt voinic, răspunse flămândul, ci voinic este Ţugulea, feciorul moşului ş-al babei, care a omorât pe zmeoaică, pe fetele şi pe ginerii ei.

– Eu sunt acela, îi zise Ţugulea.

– Daca eşti tu, ia-mă şi pe mine cu tine, că poate ţi-oi prinde bine la ceva.

Îl luă şi plecară. După câteva zile de călătorie, dete peste un alt om, în gura căruia curgea apa de la nouă fântâni şi tot striga că moare de sete.

Îl întrebă şi pe acesta ca şi pe flămând. Şi dacă căpătă un răspuns care semăna cu al flămândului, îl luă şi pe acesta cu sine, şi plecă mai departe.

Se duse, se duse şi iară se mai duse. Iară când fu să treacă nişte munţi, întâlni un alt om, cu două pietre de moară de picioare, care sărea din munte în munte şi când fugea, iepurele pe spinare netezea, şi striga că n-are loc unde să fugă.

Ţugulea îl întrebă ca şi pe ceilalţi, iară omul răspunse tot ca ei. Îl luă şi pe acesta şi porni înainte cu Dumnezeu.

În calea lor mai întâlni un om cu o mustaţă albă şi cu alta neagră, îmbrăcat cu nouă cojoace şi striga că moare de frig, deşi era pe la nămiezi şi soarele ardea ca în luna lui cuptor.

După ce îl întrebă şi el voi să meargă cu dânsul, Ţugulea îl luă şi pe acesta, şi înainte, tot înainte şi înapoi nu se uita.

Merse ce mai merse şi, când fu pe la amurgit, întâlni un om care se uita în sus cu un arc în mână. Ţugulea îl întrebă:

– Da' ce faci acolo, omule?

– Ce să fac, răspunse el, iaca un ţânţar a ajuns tocmai la vântul turbat şi voi să-l dobor d-acolo cu săgeata mea.

– Voinic trebuie să fii, omule, îi zise Ţugulea, daca tu poţi să vânezi un ţânţar pe care noi nu-l vedem.

– Ce are a face! Voinic este Ţugulea, fiul moşului şi al babii, care a omorât pe zmeoaica cu fetele şi cu ginerii ei cu tot, zise omul.

– Eu sunt, răspunse Ţugulea.

– Daca eşti tu, ia-mă şi pe mine cu tine, că poate ţi-oi prinde bine la ceva.

După ce mai merse ce merse, ajunse în nişte văi foarte frumoase de unde se întindea nişte munţi împodobiţi cu copaci şi cu o verdeaţă care desfăta inima, şi acolo dete peste un om, care nu ştiu ce tot bombănea el din gură şi când ameninţa cu toiagul ce ţinea în mână, pe dată se făcea câte o sută de păsărele.

Apoi daca îl întrebă Ţugulea cu ce vitejii face el minunile astea, el răspunse

că Ţugulea este viteaz care a făcut atâtea şi atâtea voinicii.

Aflând omul că vorbea cu Ţugulea, s-a luat şi el după dânsul, ca şi ceilalţi.

Şi merse cu toţii, merse, merse ca cuvântul din poveste ce d-aci înainte se găteşte, şi pe unde ajungea întreba de împăratul stririlor. Pe la cetăţi şi sate, pe unde mâneau ei noaptea, toţi îi conăceau şi îi găzduiau când auzeau de numele lui Ţugulea.

Iară când fu într-un a din dimineţi, zărură turnurile cetăţii unde locuia împăratul stririlor. Întinseră piciorul la drum şi când era înde seară, ajunseră şi ei la porţile cetăţii.

A doua zi se sculară, pe ochi mi se spălară, se îmbrăcară, se scuturară şi pe Domnul lăudară, că le-a ajutat de au ajuns vii, nevătămaţi.

Spuse Ţugulea tovarăşilor săi pentru ce a venit, iară ei răspunseră că dacă împăratul nu va voi să-i dea fata de bună voie, apoi o vor lua-o ei cu nepusă în masă, că doară nu sunt ei de florile mărului cu Ţugulea viteazul.

După ce a dat împăratului cărţile ce adusese Ţugulea, acel împărat îi zise:

– Sunt gata a-ţi da fata, daca îmi vei săvârşi cu bine slujbele cu care am să te însărcinez; iară de nu, unde îţi stau picioarele îţi va sta şi capul. Aceasta să o ştii. Îţi dau soroc până mâine să te gândeşti, daca te încumeţi ori ba.

– Mă încumăt, luminate împărate, îi răspunse Ţugulea. Porunceşte.

– Până mâine dimineaţă să-mi mănânci nouă cuptoare de pâine, îi porunci împăratul.

– Să se puie la cale coacerea lor cât mai curând, răspunse Ţugulea.

Hotărâră când să vie să înceapă a mânca. Se puseră şi paznici care să ia aminte.

Pe seară veniră cu toţii. Apoi uitându-se la Flămândul, Ţugulea îi zise:

– Să te vedem, nene Flămândule.

– Las’ pe mine, răspunse acesta. Luaţi-vă câte o pâine, ca să aveţi şi voi ceva gustărică.

Şi începând a arunca câte zece pâini în gură şi a le înghiţi, sfârşi cuptoarele până la miezul nopţii. Parcă arunca după spate. Mai adună şi codriceii ce mai rămăseseră de la tovarăşi, îi înghiţi şi pe aceştia şi începu a striga:

– Mor de foame! mor de foame!

Strejarii, care rămaseră ca nişte bostromengheri, uitându-se cum piereau pâinile, se duseră de spuse împăratului despre cele întâmplate.

Se minună şi împăratul. Apoi zise să-i aducă nouă buţi de vin şi porunci lui Ţugulea să le bea până în ziuă.

Ţugulea zise Setosului:

– Pe dânsele, nene Setos.

– Numai atât? întrebă el.

Trase cepurile la câteva buţi dodată, şi pe toate le înghiţea de părea că intră vinul în pământ.

După ce le isprăvi, începu şi el a striga:

– Mor de sete! mor de sete!

Împăratul începu a se îngrijura când îi spuseră strejarii cele ce se întâmplară şi începu a încălzi cuptorul cel mare cu nouă cară de lemne.

Dând poruncă lui Ţugulea a intra în cuptor, el se uită la Frigurosul şi-i zise:

– A venit şi vremea ta, nene Mustăţio.

– Cum o să vă pui să faceţi niţele cuie, clănţănindu-vă dinţii! răspunse el.

Şi în adevăr, cum ajunse la cuptor, carele era roşu ca para focului, puse mâna pe mustaţa lui cea albă, smulse câteva fire dintr-însa şi le aruncă în cuptor. Deodată la gura cuptorului se făcu brumă. Apoi intrară în cuptor toţi megiaşii lui Ţugulea cu dânsul împreună şi începură a striga că le

degeră.

Când veni împăratul şi văzu, se luă de gânduri cu Ţugulea ăsta năzdrăvanu.

Şi cerând ei, împăratul porunci de mai aduse nouă cară de lemne, le dete foc, dară parcă ardea pe gheaţă.

Împăratul acela avea o paţircă de fată slujitoare, care se lua în goană cu ogarii.

Porunci lui Ţugulea să trămiţă şi el pe cineva din ai săi ca împreună cu fata să se ducă la Fântâna Ielelor, să aducă câte două urcioare de apă. Daca omul său va veni înainte, îi va da pe fie-sa; iară dacă slujitoarea lui va veni mai-nainte, să ştie că pe toţi megiaşii lui îi pune în ţeapă şi pe dânsul într-una mai sus decât pe toţi.

Ţugulea priimi. Apoi uitându-se la soţul său cel cu pietrele de moară de picioare, îi zise:

– Ce zici tu, verişcane, umflăm noi fata, ori ne odihnim în vârful ţepelor?

– Să cercăm şi noi, poate că vom lăsa frigările alea pe seama împăratului.

Omul cu pietrele de picioare şi fata fugătoare porniră împreună, fiecare cu câte două urcioare, şi aide, aide, de vorbă, ajunseră la Fântâna Ielelor.

Aci, fata umblă cu şmecherii. Şi cum era şi cam nurlie, mâglisi pe omul cu pietrele de picioare şi îl înduplecă să se puie cu capul în poala ei, până s-or mai odihni niţel, şi să-i caute în cap. Tot căutându-i în cap, el adormi. Fata cum îl văzu că adormi bine, luă o căpăţână de cal uscată ce era acolo alăturea, îi puse capul binişor pe dânsa, îi vărsă urcioarele lui, ia p-ale ei şi o plecă la sănătoasa. Nici drumul ei, nici picioarele ei.

Ţugulea cu ai săi sta pe o măgură şi se uita înspre locul de unde trebuiau să vie cei trimişi să aducă apă. Când, vede pe fată. Unde venea, măre, venea ca vântul. Omul nu se vedea, nu se auzea. Atunci zise săgetătorului celui dibaci:

– Ia te uită, fârtate, de vezi ce face megiaşul nostru.

– Doarme cu sforăitele, răspunse acesta, cu capul pe o căpăţână de cal mort şi uscată.

Unde întinde arcul, dădu drumul săgeţii, şi tranc! drept în căpăţâna de cal lovi, de sări cât colo de sub capul omului. Acesta odată sări în sus, şi ia pe fată de unde nu e.

Umplu urcioarele numaidecât. Apoi ca gândul porni sărind câte zece conace dodată; ajunse pe fată tocmai la poarta palatului şi, trecând pe lângă dânsa, îi sparse şi urcioarele cu pietrele de la picioarele lui.

Când duse urcioarele sus la împăratul, acesta întrebă:

– Dară fata unde a rămas?

– Vine pe urmă, îi răspunse Ţugulea.

Ajungând şi fata şi mergând şi dânsa la împăratul îi spuse toată şiritenia.

Împăratul toată noaptea n-a putut să doarmă, frământându-se de gânduri. A doua zi, unul din sfetnici, care ştia păsul împăratului, veni şi-i spuse ce să mai zică lui Ţugulea să mai facă. Plăcu împăratului sfatul şi, chemându-l, îi zise:

– Ţuguleo, mi-ai făcut tot ce ţi-am poruncit, încă o slujbă mai cer de la tine şi apoi pace.

– Porunceşte mai degrabă, împărate, căci poate să se supere împăratul ce m-a trimis de atâta zăbavă, şi aceasta n-aş voi-o nici în ruptul capului.

– Să-mi faci să nască într-o noapte 50 de femei sterpe!

– Ce mai treabă! zise Ţugulea. Să se aducă numaidecât la faţa locului.

Porunci împăratul de aduse cincizeci de femei şi le-a băgat pe fiecare în câte o cămară. Ţugulea ridică ochii către vrăjitor şi zise:

– Arată, Învăţatule, ce poate toiagul tău cel plin de vrăji.

– Putea împăratul să dea porunci mai grele de făcut; aceasta este jucărie,

răspunse el.

Şi intrând în camările femeilor, bomboni la fiecare câte ceva din gură, şi pe fiecare le lovi uşor cu toiagul pe spinare, apoi ieşi. Una după alta ele născură până dimineaţă.

Când veni împăratul a doua zi şi auzi orăcăitul copiilor de-i împuiase urechile, se luă cu mâinile de păr şi plecă îndată. Când să pâşească pragul porţii de la aceste case, ca să se ducă la palatul lui, vrăjitorul îl atinse şi pe dânsul cu toiagul, şi îndată se pomeni cu câţiva boboci de raţă măcăind după dânsul.

Râseră şi împărăteasa şi sfetnicii când văzură pe împăratul cu bobocii după dânsul.

Iară el se spăimântă de poznele ce făcuse Ţugulea şi, nemaicutezând să-i mai dea vreo poruncă, otărî să-i dea fata.

După ce se pregătiră tot ce trebuia de drum, Ţugulea luă pe fata împăratului şi porni, petrecându-i împăratul cu toată sila lui, cu trâmbiţe şi cu buciume, cu tobe şi cu surle până afară din cetate.

Şi luându-şi ziua bună de la împăratul, Ţugulea îşi cătă de drum, lăsând pe fiecare din megiaşii săi pe la locurile de pe unde îi luase.

Mergând el, băgă de seamă că fata împăratului stririlor era tristă. Iară dacă o întrebă care să fie pricina de stă tristă, ea îi răspunse:

– Sunt în stare să-mi fac seamă singură, daca voi cădea în mâna împăratului celui ce te-a trimis pe tine, şi nu m-ăi lua tu.

Îi plăcu lui Ţugulea vorbele astea şi îi merseră tocmai la inimă. N-avea însă ce face. Trebuia să se ţie de cuvântul ce dase celui ce l-a trimis.

Pe drum văzu un vultur. Ţugulea trase o săgeată din tolbă, o aşeză la arc şi îl luă la ochi. Vulturul îi zise:

– Nu da, Ţugulea viteazu, că mult bine ţi-oi prinde când vei fi în nevoie şi te vei gândi la mine.

Ţugulea îl lăsă şi plecă înainte. Ajungând într-o pădure mare şi înnoptând, a mas acolo. Făcu un foc mare şi se puse a se odihni. Când fata, dodată, strigă speriată:

– Ursul!

Ţugulea, de unde şedea şi începuse a aţipi lângă foc, o dată sări drept în sus, puse mâna pe arc şi pe paloş; cum văzu ursul, îl luă la cătare cu o săgeată. Ursul însă stătu locului şi începu a striga:

– Nu mă omorî, Ţugulea viteazul, ci mai bine scoate-mi steapul ce mi-a intrat în labă, că mult bine ţi-oi prinde şi eu când vei fi vrodată în nevoie şi te vei gândi la mine.

Ţugulea se opri, iară după ce veni ursul la dânsul, se căzni până ce îi scoase steapul, apoi îl legă la bubă şi ursul plecă mormăind de unde a venit.

A doua zi, pornind dis-de-dimineaţă, a mers toată ziua. Când era însă pe la scăpătatul soarelui, ajunse şi el la împăratul ce-l trimisese. Cum ajunse, îi înfăţişă pe fata împăratului striri lor.

Împăratul, cum văzu pe Ţugulea, intră în grozile morţii. El îl credea pierit.

Apoi priimi cu mare cinste pe fată şi-i pregăti pentru dormit cămara unde dormea mă-sa. Lui Ţugulea îi dete şi luă o cămară în palaturile împărăteşti. Apoi spuse împăratului tot ce păţi până ce îi aduse fata.

Peste noapte, împăratul ţinu sfat. El zise sfetnicilor săi:

– Ce socotiţi, boieri dumneavoastră, să facem cu Ţugulea ăsta? El ne-a scăpat de neaga-reaua aia de zmeoaică şi de ai săi. Acum nu care cumva să-i vie poftă să şi domnească? Şi atunci, ce ne facem noi? O să se verse sânge peste sânge şi când, în cele de pe urmă, tot el, pare-mi-se, o să biruiască.

– Nu te teme, împărate, zise sfetnicul cel pizmătăreţ, ne curăţăm noi de el, numai să porunceşti cuiva să-l otrăvească, ori să-l puie bine.

– Ce stai dumneata de vorbeşti? zise alt sfetnic; cu otravă se răsplăteşte cel ce a făcut atâtea slujbe şi ne-a scăpat de nevoia ce era pe capul nostru?

– Ai dreptate, răspunse un al treilea sfetnic; eu dau cu părerea că cinste împărătească să se dea lui Ţugulea şi să se aşeze în trebile împărăţiei cele mai înalte, să se rădice la rangul de boier din doisprezece.

Mai ziseră unii una, alţii alta, dar nicicum nu se înţelegeau, din pricina pizmătăreţului de boier.

– Eu socotesc, răspunse împăratul tăindu-le cuvântul, că ar fi cu dreptul ca el să ia de nevastă pe fata împăratului stririlor ce o aduse acum; căci el şi-a pus viaţa în primejdie de a adus-o. Deşi îmi place prea mult de mi se scurg ochii după o aşa bucăţică gingaşă, dară mă lipsesc de un aşa odor şi-l las pe seamă cui mi l-a adus. Apoi, după ce îl voi dărui împărăteşte pentru slujbele ce a făcut mie şi locuitorilor împărăţiei mele, să-l poftesc a se duce la ţara lui. Astfel putem scuti pe biată sărăcime de vărsarea de sânge, căci nu crez eu ca un viteaz ca dânsul să se cerce a se atinge de drepturile mele rămase de la moşi, de la strămoşi. Numai să întrebăm şi pe fată, daca vrea să-l ia de bărbat.

– Înţelepţeşte ai grăit, împărate, răspunseră cea mai mare parte din sfetnici, şi judecata măriei tale va fi plăcută şi lui Dumnezeu.

A doua zi, împăratul chemă pe Ţugulea şi pe fata de împărat în divanul cel mare, şi le spuse ce a găsit cu cale Sfatul împărătesc.

Fata împăratului răspunse:

– Să-ţi dea Dumnezeu ani mulţi, împărate, şi să domneşti cu pace. Aşa mi se pare şi mie a fi după dreptate. Eu însămi era să ţi-o spui, daca n-ai fi voit să cunoşti. Când o împărăţie are parte de un stăpânitor aşa de drept şi nepărtinitor, ferice de noroadele din împărăţia aceea.

– Văzui şi eu, împărate, o judecată dreaptă în viaţa mea, zise şi Ţugulea. Şi fiindcă tu îmi dai fericirea, braţul meu este închinat împărăţiei tale. Când va cădea vro pacoste pe capul norodului tău, gândeşte-te că este pe lume un Ţugulea care va fi gata a-şi vărsa sângele pentru tine şi pentru ţara ta.

Apoi Ţugulea, după ce priimi şi daruri împărăteşti, peste câteva zile porni cu logodnica lui, gândul fiindu-i să meargă a-şi mai vedea părinţii. Şi într-acolo şi porni.

Când a plecat Ţugulea de la curtea împărătească, împăratul cu ai lui l-a petrecut cu cinste împărătească până la hotar. Şi despărţindu-se, îşi luară ziua bună unii de la alţii.

Fata şi Ţugulea parcă zbura, iar nu mergea, de bucurie că le împlinise Dumnezeu dorinţa. Şi mergând, ajunseră la locul de întâlnire cu fraţii săi, pe când soarele era în cruci.

Când văzură fraţii pe Ţugulea cu o logodnică mai frumoasă decât florile şi mai albă decât spuma laptelui, îi puseră gând rău. Până a nu se culca, ei se furişară de Ţugulea, se dară mai cât colea şi începură a plănui, cum să facă să se scape de el.

– Noi acum o să fim de râs în sat, pe lângă fratele nostru, zise cel mijlociu.

– Să răpunem pe Ţugulea, zise fratele cel mai mare. Tu să-i iei calul şi eu nevasta.

Cum plănuiră, aşa şi făcură.

Peste noapte se sculară şi cu o mână tremurândă taie pe Ţugulea, îi ia fata şi calul şi o rup d-a fuga; şi fugi, şi fugi, până ce, când se crepa de ziuă, era aproape de satul lor.

Fata unde se puse pe un plâns de nu o putură mângâia cu nici un chip.

– Noi suntem înţeleşi, îi ziseră fraţii. Să ştii că te omorâm şi pe tine, daca ne vei spune că noi am ucis pe Ţugulea.

Ajunseră la părinţii lor.

Când auziră părinţii lui Ţugulea că a fost ucis într-o bătaie cu nişte zmei, după cum îi spuseră fraţii, plângeau şi lemnele şi pietrele de mila lor. Nu puteau ei face să li se usuce lacrămile de la ochi, ferească Dumnezeu. Şi se tânguiau şi se boceau, de nu se mai puteau astâmpăra.

Fata plângea şi ea, biet, înfundat, căci nu cuteza să dea grai din gura ei.

Ţugulea scăpase cu o scânteie de viaţă, căci fraţii nu-l omorâse de tot. Când a fost dat ei cu sabia, le-a tremurat mâna de frică şi nu i-a retezat capul. El,

viindu-şi niţel în simţiri, şi neputându-se scula, a început a geme de durere şi urgie, mai cu seamă când văzu că nu era lângă dânsul nici fata, nici calul.

Şi gândindu-se la triştea lui şi la biata fată pentru care nu ştia ce o să paţă şi ea din mâna fraţilor lui, îşi aduse aminte de vultur şi de urs.

Nu trecu mult şi se pomeni cu vulturul la capul lui. Şi pe când îi spunea ce păţi, odată se auzi prin pădure glasul ursului: mor! mor! mor!

Venea, nene, ursul, de duduia pădurea, trosnea uscăturile pe unde călca şi răpăia ramurile pe unde trecea.

Vulturul cât p-aci era s-o ia la sănătoasa, dară dacă văzu că şi ursul vine în ajutorul lui Ţugulea, se lăsă din zbor iarăşi lângă dânsul.

Abia mai putu Ţugulea să spună şi ursului ce păţi. Apoi cu grai stins ceru niţică apă. Vulturul se repezi la fântână şi-i aduse apă în guşă. Până atunci zise ursului să-i pipăie ranele, fiindcă el nu e cârnic, şi să-i aşeze toate oscioarele la locul lor, de vor fi zdrobite.

Cum îi aduse apă, Ţugulea bău. Ursul zise vulturului:

– Ce vom face acum şi noi pentru binefăcătorul nostru, ca să nu-l lăsăm să moară?

– Să-mi cauţi două citurele, răspunse vulturul, să mi le legi de picioare, şi mă voi duce ca gândul să aduc leacuri pentru Ţugulea de la apa Iordanului, unde sunt două fântâni cu apă vie şi apă moartă, căci şi el ne-a făcut atâta bine.

Căută ursul citurelele, le legă de picioarele vulturului şi acesta zbură ca vântul înspre apa Iordanului şi se întoarse ca gândul.

Ursul nu se mişcă de la capul lui Ţugulea.

Cum veni vulturul, turnă ursul apă moartă peste toate ranele şi se închegă carnea, turnă apoi de două, trei ori, apă vie şi se vindecă Ţugulea de toate metehnele, rămâind cum l-a făcut mă-sa, sănătos şi întreg.

Văzându-se Ţugulea voinic ca şi mai-nainte, mulţumi vulturului şi ursului,

apoi le zise:

– Eu văz că m-aţi iubit mai mult decât fraţii mei. Nu mai am nimic pe lume acum. De azi încolo voi trăi cu voi ca nişte fraţi.

– Priimim bucuroşi, răspunse vulturul. Dară cum vei putea trăi departe de iubita ta şi de şoimuleanul tău?

– Daca nu este cu putinţă, mai zise Ţugu-lea, să...

– Să-ţi tai cuvântul cu miere, răspunse ursul; dară trebuie să fie cu putinţă. Vulturul se va duce ca ştafetar, să afle ce este pe la fraţii tăi. Eu voi şedea cu tine şi, când va fi vreme cu prilej, vei merge să-ţi iei soţia şi, de voieşti, vom conceni şi pe fraţii tăi.

– Bune sunt poveţele astea, adause Ţugulea.

Se duse vulturul, află toate întâmplările şi se întoarse de spuse lui Ţugulea ca să facă ce o face mai curând, căci pe fată o silesc toţi cu totul să ia de bărbat pe unul din fraţi, cu gând că Ţugulea este mort.

Cum auzi Ţugulea, porni cu tovarăşii lui, vulturul şi ursul, şi peste câteva zile ajunseră aproape de casa lor. Aşteptară până înseră şi se duseră pe-ntunerec1 în curte.

Intrând în curte, ursul începu să mormăie. Fraţii ieşiră afară speriaţi şi se luă după urs, ursul coti şi se întoarse lângă Ţugulea.

Între acestea, fata îi luă armele de unde le pusese fraţii şi întâmpină pe Ţugulea cu ele. Iară vulturul se repezi la coşar, unde era calul lui Ţugulea care tot nicheza, îi dezlegă căpăstrul cu ciocul, şi el veni lângă stăpânu-său.

Ursul şi vulturul îşi luară ziua bună după ce-l văzură înarmat şi plecară zicându-i să se păzească a nu cădea în capcană.

După plecarea lor, Ţugulea intră în casă, la părinţi. Ei nu-l mai cunoşteau. Dară fata, cu lacrămile şuroaie pe obraz, le povesti adevărata istorie a omorârei lui Ţugulea.

Fraţii lui Ţugulea adunase pe toţi megiaşii, zicând că a intrat ursul în sat.

Când veniră şi văzură pe Ţugulea, rămaseră ca bătuţi de Dumnezeu.

Calul lui Ţugulea sări şi-i omorî pe amândoi cu picioarele, apoi veni lângă stăpânul lui cel adevărat, lăcrimă şi îi linse mâinile.

Când auziră megiaşii faptele cele proclete ale fraţilor lui, ziseră că urgia lui Dumnezeu a căzut peste dânşii, omorându-i calul.

Tocmai istorisea părinţilor lui tot ce păţise în pribegia lui Ţugulea, când deodată se auzi un zgomot în curte.

Ieşiră să vază ce este. Ce gândiţi că mi-au văzut?

O ceată de ostaşi. Căpetenia ostaşilor descălecă, se apropie şi-i dădu nişte cărţi împărăteşti.

Împăratul stririlor murise. Această carte ce-i aduse era adiata împăratului. Căci bolnav fiind pe patul morţii, l-a fost întrebat sfetnicii şi gloatele pe cine lasă împărat, pentru că n-avea alţi copii.

Împăratul le-a fost răspuns că mai vrednic nu cunoaşte pe nimeni decât pe Ţugulea. Atunci s-a scris adiata, s-a iscălit de împărat şi de toată obştea.

A doua zi, Ţugulea a pornit la împărăţia lui cu soţia şi părinţii săi. Cum ajunse acolo, veni ştire că este ales de împărat şi la cetatea ce o scăpase din urgia zmeoaicei, a fetelor şi a ginerilor ei. Pasămite murise şi împăratul d-acolo şi nici el n-avea urmaşi.

Apoi Ţugulea, unind amândouă împărăţiile, se cunună cu fata, iubita lui, şi făcu o nuntă de se duse vestea peste tot pământul şi rămase de povestit la urmaşii urmaşilor lor.

Şi domniră până ce Dumnezeu voi cu ei. Iară eu:

Încălecai pe un lemn,

La bine să vă îndemn;

Încălecai pe un cocoş

Să vă spui la moş pe groş.

COPII VĂDUVULUI

A fost odată ca niciodată etc.

A fost odată un om. El avea o fată şi un băiat. Şi rămâind văduv de muma copiilor, îl îndemnă ariciul să se însoare a doua oară. Neveste-sei îi sta aceşti copilaşi ca sarea în ochi. Nu era dimineaţă, nu era seară, nu era clipă lăsată de la Dumnezeu să nu-i amărască. Când îi ciomăgea, când îi cicălea şi când îi da tutulor răilor gonindu-i.

Copiii, biet, ca copiii, nu ştiau ce să facă, ce să dreagă, ca să umble după placul ei, dară în deşert. Nu mai aveau zi albă, căci ea se ţinea mereu de câra lor. Într-o zi, ea zise bărbatului ei:

– Mă bărbate, de nu ţi-ei lua copiii să-i duci undeva în pustietate, ca să-i prăpădeşti, eu pâine cu sare de pe un taler cu tine nu mai mănânc.

– Da bine, fa nevastă, cum să prăpădesc eu aşa bunătate de copilaşi? Şi unde să-i duc?

– Nu ştiu eu d-alde astea. Să faci ce zic eu, ori mai multe nu.

Ce era să facă bietul om? Să nu o asculte, îi era că i se risipeşte casa şi îşi pierde rostul. Să o asculte, îi era milă de copii. După ce-l mai ciocmăni muierea o toană, puse în gând să-i facă voia, căci limbuţia nevestei îl scoase afară din ţâţâni.

Se sculă, deci, de dimineaţă, îşi luă copiii şi plecară împreună cu vorba că merge la lemne. Fata, ca una ce era şi mai mare decât băiatul, luă în şorţ vro doi pumni de mălai şi presără pe drum, până în pădure, Aci daca ajunseră, tatăl lor le făcu focul, apoi le zise:

– Iată, copii, v-am făcut focul; staţi aici şi vă încălziţi, că eu mă duc ia, cât colea, să tai niţele lemne, şi când mă voi întoarce am să vă aduc mere.

– Bine, tătuţă, răspunseră copiii, numai să nu zăboveşti mult, căci ne este frică singuri.

– Fiţi pe pace din partea asta.

Zise şi plecă. El se opri la o depărtare cât arunci cu o zburătură de ţandără, şi se sui într-un copaci şi legă un căpătâi de scândură de vârful copaciului. De câte ori bătea vântul scândura se lovea, iar copiii ziceau:

– Auzi, tata taie lemne.

El însă se întoarse la nevastă, şi îi spuse ceea ce făcuse. Iara dacă se făcu seară, puseră masa şi mâncară. Mai rămâindu-le nişte fărămituri, îi zise nevasta:

– Unde or fi copiii tăi, bărbate? Ar putea să mănânce şi ei ceea ce ne-a rămas.

– Iată-ne aci şi noi, iată-ne aci.

Şi ieşiră de după coşul bordeiului şi mâncară.

După ce se sculă tatăl copiilor, vitrega întrebă pe copii cum a nemerit de s-au întors. Iară fata îi povesti tot ce făcuse, şi cum se ascunseseră după coş, daca ajunseră acasă, de frică să nu-i bată.

Pasămite ei se luase după dâra de mălai ce o presărase fata, când merseră în pădure.

Mai trecu, ce mai trecu, şi strigoaica de vitregă iară se ţinu de câra bărbatului său ca să-şi prăpădească copiii.

Şi neavând ce-şi face capului, tatăl îşi luă copiii şi plecă cu dânşii iarăşi în pădure.

Fata voi să ia şi de astă dată mălai, dară nu mai găsi; se duse la vatră să ia cenuşă, dară vitrega o lovi cu vătraiul peste mână.

Ajungând în pădure, tatăl lor le făcu focul, şi îi lăsă acolo ca să se ducă să taie lemne. Şi s-a cam mai dus, şi dus a fost, căci pe la dânşii nu se mai

întoarse.

Aşteptară ce aşteptară, şi daca văzură copiii că tatăl lor nu se mai întoarce, o luară şi ei înspre partea încotro se duse el, ca să-l caute. Şi negăsindu-l orbăcăiră şi ei prin pădure până în seară. Băiatul, mai mic fiind, începu să scâncească de osteneală şi de foame. Fata se văicărea şi ea că nu ştia ce să-i dea de mâncare şi unde să se aciuieze.

Umblau ce umblau, şi iarăşi se întorceau la focul unde îi lăsase tatăl lor. Băiatul scâncea mereu, că era rupt de osteneală. Amurgul dase peste dânşii nemâncaţi şi neodihniţi.

Atunci fata, ca să împace pe copil, să-l facă a adormi cu gândul la mâncare şi să nu mai plângă, băgă în spuza focului o baligă de vacă ce găsi pe-acolo, prin pădure, şi zise fratelui său celui mai mic:

– Taci cu dada, băieţelul dadei, că uite am pus turta în foc să se coacă. Până atunci pune capul ici în poala dadei şi trage un somnuleţ bun.

Băiatul crezu pe soru-sa şi tăcu. Într-acestea iată că se pomenese cu un unchiaş.

– Bună vremea, nepoţilor, le zise.

– Mulţumim dumitale, moşicule, îi răspunde fata.

– Dară ce aveţi acolo în foc?

– Ce să avem, tată moşule, iaca am pus o baligă de vacă ca să împac copilul ăsta, care este rupt de osteneală şi pocâltit de foame.

Şi după ce mai şezu niţel, zise moşul să o scoată din spuză că s-o fi copt. Fata se supuse; dară cam cu îndoială. Când ce să vedeţi d-voastră? scoase o pâine albă ca faţa lui Dumnezeu.

Pasămite moşul acela era chiar Dumnezeu, fără însă să ştie fata ceva despre asta.

Văzând fata o astfel de minune se spăimântă. Vezi că ştia ce pusese ea acolo, şi acum iaca ce scoase.

Se puseră cu toţii şi mâncară. Mâncau mereu şi pâinea nu se mai sfârşea.

Apoi moşul luă o viţă de păr din capul fetei, făcu laţuri şi un arculeţ şi, dându-le băiatului, le zise:

– Acum aveţi pâine. Cu astea prindeţi păsările ca să aveţi ce mânca.

– Mulţumim, tată moşule, mulţumim, răspunseră amândoi deodată.

Apoi moşul învăţă pe băiat cum să se întrebuinţeze cu laţurile şi cu arcul, îi lăsă acolo şi el se făcu nevăzut.

De aci înainte băiatul umbla prin pădure şi prindea păsări; iară soru-sa le gătea şi aveau de mâncare.

Ei se făcuseră mari şi li se urâse a mai mâna prin scorburi şi prin hăţişuri. Ar fi voit să aibă şi ei un locşor să puie capul pe căpătâi.

Umblând băiatul în vânat, într-una din zile întâlni un iepure. El întinse arcul să-l săgeteze. Dară iepurele îi zise:

– Nu mă săgeta, voinicule, că ţi-oi da un pui de al meu carele îţi va fi de mare folos.

Băiatul ascultă pe iepure şi îi luă puiul. Merse mai înainte şi se întâlni cu vulpea. Ea îi zise ca şi iepurele, şi îi luă un pui. Mai merse ce merse, şi întâlnindu-se cu lupul, îi luă şi lui un pui, căci îl ascultase şi nu-l săgetase. Asemenea făcu daca se întâlni cu ursul.

Acum băiatul avea patru fiare, pe care le numea căţeluşii lui. Se întoarse, deci, la soru-sa, cu căţeluşii după dânsul şi îngrijea de ei ca de un lucru mare.

Odată, ce-i veni fetii în gând, zise fratelui său:

– Urcă-te, leică, într-un copaci mare şi de uită în toate părţile, doară de vei vedea ceva aşa care să semene a sat.

Căci li se acrise tot umblând încoace şi încolo prin pădure ca nişte haidamaci, urgisiţi de Dumnezeu.

Şi se sui băiatul şi-l întrebă soru-sa:

– Vezi, ceva, leică?

– Nu văz nimic, decât, uite, în partea asta încoa drept înainte, mi se aliceşte albind ceva; dară nu ştiu ce este că nu mi s-alege, fiind prea departe.

– Uite-te bine, îi mai zise fata şi să ţii minte încotro este, şi dă-te jos să mergem drept acolo.

După ce merseră o zi, iară se sui într-un pom nalt, se uită într-acolo şi văzu bine că sunt case. Şi dacă îl întrebă fata, el spuse ceea ce văzu.

Şi plecară şi merse voiniceşte până ce ajunseră drept acolo. Când colo, ce să vază? nişte palaturi ca de domn: era sălăşluinţa unui zmeu; intrară, dară nu văzură pe nimeni. Atunci se pune fata şi scutură, şi deretică, şi aşeză toate lucruşoarele pe la locurile lor; apoi găti bucate şi se puse la masă şi mâncă cu frate-său. Apoi se ascunseră într-o cămară.

Seara, iacă-te că vine şi zmeul. Văzu el că nu este toate tabără cum lăsase, şi începu a zice:

– Cine mi-a făcut ăst bine să-i fac şi eu lui.

Ei ieşiră de unde erau ascunşi, şi fata îi răs-punse:

– Eu am scuturat şi am dereticat.

Şi aşa bine ce-i păru zmeului, cât nu se poate spune.

Puseră masa, mâncară cu toţii şi se culcară. A doua zi băiatul îşi luă căţeii şi plecă la vânat, că aşa era treaba lui. Asemenea făcu şi zmeul. Seara când se întoarseră, găsiră mâncărică şi fierturică gata. Se puseră de îmbucară şi se veseliră.

Azi aşa, mâine aşa, trecea zilele ca păcatele de iute.

De câtăva vreme zmeul se întorcea de la vânătoare înaintea băiatului. Se dedulcise, vezi, la vorbă cu fata. Şi din vorbă în vorbă, începu a mi-ţi simţi zmeul că îi cam tâcâie inima când se dă pe lângă fată, ori când aceasta îi

zâmbeşte şi îi spune ceva gogleze. El pricepu, hoţomanul, de ce nu-l mai trage inima să meargă la vânat, şi căta fel de fel de pricini ca să rămâie acasă.

Şi tot astfel până ce se îndrăgosti cu fata cum se cade. Băiatul îşi căta de treaba lui şi nu băga de seamă că zmeul începuse a umbla cu şotia. El ştia o dreptate, şi încolo pace bună. Zmeului şi fetei începu a li se părea că băiatul le tot sta în cale. Ce făceau, ce dregeau, li se părea că tot de el se împiedică. Dară el, săracul, nici nu vedea, nici nu auzea. El nu lua aminte la şoaptele lor, nu se uita la tertipurile şi la renghiurile ce-i tot juca: ba că a venit prea târziu şi, ca să nu treacă bucatele din fiert, ei mâncaseră mai nainte, şi lui îi da, te miră ce; ba că a venit prea devreme şi să mai aştepte până să se puie masa; ba că una, ba că alta, când se supăra soru-sa pe căţeii lui, când zmeul îi căta chiorâş, şi multe d-alde astea, şi de toate.

Într-o zi zmeul se vorbi cu sora băiatului ca să-l omoare, şi să se scape de el. Zmeul voia să se ducă în pădure după dânsul şi să-l mănânce.

– Nu te duce, vai de mine, îi zise ea, că te face mici fărâme câinii lui.

– Apoi cum să facem dară?

– Lasă că pui eu la cale, şi pe urmă îţi spui eu ce să faci.

Şi astfel fiind şiritenia, sora băiatului începu să se milogească pe lângă frate-său, că îi este urât singură acasă. Pentru aceasta îl rugă ca să-i lase căţeii să-i ţie de urât. Deocamdată frate-său nu voi, căci se învăţase cu ei. Dară după mai multe rugăciuni, i se făcu milă de soru-sa, şi-i lăsă căţeii ca să-i ţie de urât.

Plecând el la vânat fără căţeii lui, soru-sa îi luă, îi băgă într-o văgăună de munte, şi puse împreună cu zmeul un bolovan mare la gura văgăunei. Apoi zmeul se luă după dânsul în pădure.

Văzând el pe zmeu de departe că vine necăjit şi trăcănit după dânsul, se sui într-un copaci. Cum ajunse, zmeul îi zise:

– Dă-te jos, vrăjmaşule, că am să te mănânc.

– De mâncat, mă vei mânca; dară până una alta, dă-mi răgaz să cânt un

cântecel de când eram tinerel, răspunse băiatul.

– Ei, aide, hatârul ţi-e mare. Dară cântă mai curând, că n-am vreme de pierdut.

El cântă:

Uu! N-aude,

N-a vede,

Na greul pământului,

Şi uşorul vântului,

Căţeluşii mei,

Că vă piere stăpânul.

– Ei acum dă-te jos să te mănânc, zise zmeul.

– Mai stai niţel, răspunse băiatul, să mai cânt un cântecel, şi na opinca asta de o roade până atunci.

El cântă acelaşi cântec. Şi ca să mai cânte un cântec, îi dete încă o opincă.

Văzând că nu se simte nimic, el îi dete şi căciula să o roază până ce va cânta şi a patra oară.

Ce să vezi d-ta? Când a strigat întâi, a auzit iepurele, şi zise:

– Auziţi, fraţilor, se prăpădeşte stăpânul nostru.

– Taci, urechi de cârpă, îi zise vulpea şi-i trase o palmă, tu să gândeşti stăpânului nostru aşa?

Când a strigat a doua oară, a auzit vulpea. Zicând ea ce zise şi iepurele,

lupul i-a tras o palmă şi i-a răspuns întocmai cum făcuse vulpea iepurelui.

Când a strigat a treia oară, a auzit lupul. Şi zicând şi el ceea ce zisese vulpea, ursul îi trase o palmă şi lui şi îl înfruntă de ce să gândească stăpânului aşa rău.

Dară când a strigat a patra oară, auzi şi ursul. Iepurele începu să se fâţâiască că pe nedrept a fost înfruntat.

– Lasă că ne-om judeca pe urmă, zise ursul, acum să vă vedem la lucru. Puneţi mâna toţi cu totul să dăm bolovanul la o parte şi să mergem într-un suflet să ne scăpăm stăpânul de la pieire.

Puse iepurele umărul, dară nu se cunoscu nimic. Puse şi vulpea, şi pare că începu să se cunoască oarecum că se mişca bolovanul. Puse şi lupul umărul şi cletină; iară când puse, măre, ursul, umărul lui, se dete bolovanul d-a rostogolul, şi ursul peste el. Şi ieşiră cu toţii afară. Apoi se sfătuiră a merge ca vântul; iară nu ca gândul căci se prăpădesc.

Băiatul dacă văzu că nu vin căţeluşii lui, tocmai începuse a se da jos, căci zmeul îl înteţise cu îmbiala. Când, unde îmi venea, măre, căţeluşii, şi îmi venea ca vârtejul dus de furtună, şi într-o clipă ajunseră drept acolo. Băiatului îi veni inima la loc, căci o cam sfeclise.

Iară zmeul, daca îi văzu şi el se făcu un buştean pârlit.

Cum ajunseră căţeluşii, îi ziseră:

– Ce porunceşti, stăpâne?

– Vedeţi voi buşteanul ăla pârlit?

– Îl vedem.

– Să mi-l faceţi harta, parta; să mi-l scuturaţi, să mi-l sfâşiaţi, tot trupul să-i mâncaţi, doar inima şi ficaţii să-i lăsaţi, că-mi trebuie mie.

Unde mi se puse, cinstiţi boieri, ăi căţeluşi pe buşteanul cel pârlit şi unde mi ţi-l hărtăniră de nu se alese nici praful de dânsul. Într-o clipeală de ochi nu mai rămase de dânsul decât inima şi ficaţii.

Şi dându-se jos din copaci, băiatul făcu o frigare, puse inima şi ficaţii zmeului într-însa, şi o luă d-a spinare. Apoi se întoarse acasă cu căţeluşi cu tot.

Daca ajunse acasă, dete frigarea soru-sei să o puie la foc ca să se frigă cărnurile. După ce începu a se părpăli, băiatul luă frigarea din mâna soru-sei, crestă friptura pe de toate părţile şi îi dete sare multă. Şi puind-o iarăşi la foc o lăsă să se frigă până ce era cu mustul într-însa. Apoi luând frigarea în mână, zise soru-sei:

– Uită-te, soro, la mine, căci de când te cunosc, eu nu ţi-am văzut ochişorii.

Ea se uită la dânsul. Iară el îi dete cu frigarea peste ochi, de o orbi. Şi îi zise:

– Soru-mea! să plângi până vei umplea cu lacrămile tale nouă buţi, la cea d-a noua voi veni şi eu să-ţi ajut, şi numai atunci să-ţi vie ochii la loc.

O lăsă acolo să-şi ispăşească păcatele; iară el plecă cu căţeluşii săi, cântând din caval. Şi se duse, şi se duse, până ce ieşi din codrul acela năprasnicul. Mai merse ce mai merse şi dete de un sat. Şi însetoşînd, se duse la o casă şi ceru niţică apă. Baba, stăpâna casei, îi zise:

– N-am, dragul mamei, apă; căci la noi se află numai o fântână. În ea este sălaşul unui balaur mare; şi el lasă să ia apă numai pe cei cei îi dăruiesc câte un cap de om.

– Ad-o vadra, răspunse el, să mă duc eu să aduc apă.

El luă vadra şi se duse la fântână. Luă apă şi bău, şi aduse babei vadra plină. Cum o văzu baba o bău toată, căci era friptă de sete. Ea îl rugă să-i mai aducă una, şi daca îi aduse, o bău şi pe aceea.

– Dumnezeu să priimească, şi să te norocească, dragul mamei flăcăiaş! îi mai zise baba. Şi uitasem gustul apei de când n-am mai băut. Nu mai rămăsese suflet în mine. P-aci, p-aci, era să mă sfârşesc de sete. Mai adu-mi una, şi să o găseşti pe lumea cealaltă.

Flăcăul se duse să mai aducă o vadră. Când ce să vază? La gura fântânei o fată frumoasă de s-o sorbi într-o bărdacă şi gingaş îmbrăcată, plângea cu lacrămile cât pumnul.

– De ce plângi şi te tânguieşti, fată mare, o întrebă el?

– Cum n-aşi plânge şi cum nu m-aşi tângui, când îmi aştept moartea din clipă în clipă?

– Da de ce să mori, surată?

– Apoi d-ta nu ştii că aici în fântână este un balaur mare de şarpe care bântuie omenirea?

– Am auzit de aşa ceva; dară nici nu ştiu, nici n-am văzut; căci eu sunt de pe alte moşii, şi numai acum am ajuns aici. Dară tu de ce să stai aici să te mănânce balaurul? Au doară n-ai părinţi?

– Ba am şi părinţi şi tot. Însă la noi este obiceiul ca fiecare să dea câte un cap de om acestui nesăţios balaur, ca să-i lase să ia apă de la fântână, căci numai astă fântână este în coprinsul acesta; şi acum este rândul nostru să dăm om pentru mâncare acestei jivine. Şi tata numai pe mine mă are; el m-a adus ca să-şi facă rândul şi tata este împăratul locului acestuia.

Lui i se făcu milă de dânsa şi îi zise:

– Nu te teme, fetico, de nimeni, căci sunt şi eu pe aici. Eşti cu mine.

– Câţi voinici ca d-alde tine, şi încă şi mai chipeşi, şi mai ţanţoşi decât tine, mai răpuse astă fiară blestemată.

– Să mă bizui şi eu; şi de m-o răpune şi pe mine, atâta jaf în ciuperci, căci n-are cine să plângă după mine, adară doară de căţeluşii mei, daca mă vor lăsa şi ei să mă prăpădesc.

– Du-te, voinicule, de-ţi scapă măcar viaţa ta, căci stând aici, amândoi, pierim.

– Ce semne are balaurul când iese afară?

– Începe a urla fântâna.

– Bine. Ia caută-mi tu mai bine niţel în cap şi, când vei auzi urletul să mă scoli, de voi fi adormit; dară nu care cumva să umbli în tolba mea cu

săgeţile.

Şi puse capul în poala fetei, şi îndată adormi, ca şi când l-ar fi lovit cineva cu muchea securei în cap.

Fata nu se putu ţine şi umblă la uneltele lui şi-i perdu o săgeţică de care punea el în arculeţul lui. Şi auzind fântâna că începe a urla, ea se temu de a-l scula, ca să n-o dojenească că i-a călcat vorba. Şi unde începu a plânge cu foc şi cu pârjol, de ţi se rupea inima de mila ei. Şi picând o lacrimă de ale ei pe obrazul lui, el o dată sări drept în sus, zicând:

– Ce fu oare aceea ce pică pe obrazul meu că m-a fript în ficaţi?

– Lacrămile mele, îi răspunse fata. A început să urle puţul.

Atunci flăcăul îşi luă arculeţul în mână. Şi ducându-se la gura fântânei, odată răcni:

– Ieşi mai curând afară, fiară spurcată!

– Ce ai cu mine, voinicule, răspunse şarpele, că te lăsai să iei apă cât voişi.

– Ieşi, dihanie urâtă, cu mine să te lupţi.

– Eu n-am nimic cu tine, du-te într-ale tale şi dă-mi pace să-mi făptuiesc treburile mele, după învoiala ce am eu cu oamenii locului acestuia, şi după cum m-a lăsat pe mine Dumnezeu.

Atunci băiatul nici una, nici două, întinse arcul şi zburând săgeata, luă o limbă balaurului; căci avea nouă limbi acea jiganie. Şi ieşind şarpele se luă la luptă cu dânsul. Îi juca limbile în gură ca fulgerul şi le arunca asupra băiatului, de să-l prăpădească. Iară el mai trase o săgeată, şi-i mai luă o limbă, şi încă una, şi iară una, până ce îi săgetă opt limbi. Când să puie şi a noua săgeată, ia-o de unde nu e. Se repezi iute şi luă fetii din cap un ac, îl puse la arc, şi cu el luă şi limba a noua a balaurului. Şi curse din fiară nişte sânge negru şi mohorât şi cu o duhoare de-ţi era scârbă. Se mai zvârcoli ce se mai zvârcoli dihania, şi rămase bumbenă.

Şi cerând batista de la fată, legă limbile într-însa şi plecă cântând din caval, cu căţeii după dânsul.

Îl strigă fata, îl chemă, şi daca văzu că nu se întoarce, se uită cu jind după dânsul. Apoi se puse de iznoavă pe plâns.

Văzând tatăl fetei că se întârzie timpul, şi crezând că balaurul îi va fi mâncat fata, trimise un ţigan cu vadra să aducă apă. Ţiganul fiind la bucătărie, avea un cuţit mare la brâu.

Daca ajunse la fântână, se sperie, bahniţa, văzând fata vie nevătămată, iară pe balaur mort într-un băltac de sânge cât pe colo de mare. Apoi viindu-şi niţel în fire, şi încredinţându-se că şarpele e mort, ce-i da lui dracul în gând, că-şi scoase cuţitul din teacă şi începu a mi-ţi cresta pe şarpe şi cruciş şi curmeziş, până ce îl făcu ciopăţi, ciopăţi, şi se umplu de sânge de sus până jos. Aşa plin, ca un parlagiu de la zahana, se întoarse fuga la împăratul şi spuse că a făcut o izbândă mare, că omorâse, adică, pe şarpele ce-i bântui împărăţia şi-i scăpase şi fata de la moarte.

Împăratului nu prea îi venea să crează spusele ţiganului, dară după ce-i aduse fata şi o văzu, crezu.

Fata spuse că altul l-a omorât, dară ţiganul striga în gura mare că el a făcut acea vitejie şi cerea să-i dea fata de soţie, căci aşa zisese împăratul, că cine i-o scăpa fata de la moarte, a lui soţie să fie.

Fata nu vrea nici în ruptul capului să ia pe ţigan de bărbat. Atunci se uită prin butia roţii înspre partea în care plecase voinicul cu căţeluşii lui şi-l văzu, şi-l arătă şi tatălui său.

Împăratul trimise numaidecât după dânsul olăcari, îl ajunse şi-l rugară să se întoarcă că voieşte împăratul să-l vază şi să-i vorbească.

El se mai împotrivi niţel. Dar, dacă văzu că-l înteţesc cu rugăciunile, se înduplecă şi se întoarse.

Cum îl văzu împăratul, îi zise:

– Flăcăule, tu mi-ai scăpat fata de la moarte?

– Eu, împărate.

– Minte, împărate, zise şi ţiganul.

– Putere-ai tu, voinicule, să ne dovedeşti, că tu eşti acela ce a ucis fiara spurcată?

– Limbile chiar ale dihanii ar putea să mărturisească, răspunse el.

Atunci scoase batista şi-i arătă limbile.

– Aceasta este batista mea, tată, îi zise şi fata. Eu i-am dat-o de a pus limbile într-însa.

Ţiganul o sfeclise. El rămase ca trăsnit din cer, când văzu limbile.

Împăratul trimise de aduse căpăţâna balaurului. Şi căutând văzură toţi cei de faţă că ea n-avea limbi.

Împăratul hotărî ca pe fată să o ia de soţie voinicul carele a ucis balaurul, iară pe ţigan porunci de-l legă de coadele a doi cai neînvăţaţi, şi dându-le drumul l-a rupt în două.

Apoi făcu o nuntă d-alea înfricoşatele. Aşa nuntă ş-aşa veselie mai rar.

Iară el daca se văzu în bine, îşi aduse aminte şi de păcătoasa de soru-sa. Nu trecu mult de la cununie, şi se duse cu căţeii după dânsul să o caute şi să o mântuiască şi pe dânsa. O găsi deci plângându-şi păcatele. Umpluse opt buţi de lacrimi. El îi ajută la butia a noua şi o umplu şi pe aceasta. Apoi spălându-se ea pe obraz şi pe ochi cu amestecătura aceasta de lacrimi, îi veni văzul.

Ea însă tot cu gândul dracului. Cum se făcu cu lumini îi zise:

– Frate, este mult timp de când nu ţi-am mai căutat în cap. Pune capul ici în poala dadei, şi mai trage un somnişor, ca să ne mai aducem aminte din copilărie.

– Că bine zici, soro. Ia să mai uităm neca-zurile.

Şi puse capul şi adormi. Soru-sa atunci îi înfipse un os din oasele zmeului după urechi, şi îndată muri fratele său. Apoi luându-i trupul, îl băgă într-un butoi, îl înfundă bine şi îl dete pe gârlă.

Căţeii cum simţiră că li s-a răpus stăpânul, se puseră pe un chiloman de-ţi venea să-ţi iei lumea în cap. Iară lupul începu a alerga cu nasul în vânt în toate părţile până îi dete de urmă. Şi se luară cu toţii după dânsul pe marginea gârlei până îl dete apa mai (la) mal. Ursul se aţinea mereu, până îi veni bine, se repezi în apă, luă butoiul în braţe, ieşi cu dânsul la uscat şi trântindu-l o dată, se sparse. Scoaseră trupul stăpânului lor din butoi şi începură să-l plângă.

Stând ei acolo şi plângând, iată că vine o coţofană şi tot jucând şi fâţâind din coadă, zicea:

– Caţa, caţa! să prindeţi o coţofană faură, dară nu pe mine, ci alta ca mine; să-i rupeţi gâtu în două, şi să picaţi trei picături de sânge peste mortăciunea ce o plângeţi, şi va învia.

Dară vulpea cea şireată şi răspunse:

– Ce zici, tu, ce zici? ia dă-te mai încoace şi mai spune o dată, că n-auz bine.

Coţofana se dete mai aproape şi tot juca. Şi când era să mai zică încă o dată, haţ! pune vulpea ghiara pe dânsa şi o prinde.

Şi rupându-i gâtul, pică trei picături de sânge peste stăpânul lor şi învie.

– Of! Doamne! greu somn mai dormii, zise el.

– Puteai tu să dormi mult şi bine, daca nu eram noi.

El spuse că nu ştie ce are de îl doare după ureche.

Ursul se uită, şi văzând osul zmeului, puse gura şi supse rana până ce ieşi osul, apoi începu a linge, şi linse, şi linse, până ce se închise şi se vindecă. Se spălă pe ochi, şi luându-şi cavalul plecă cu căţeluşii după dânsul şi ajunse la soţioara lui care îl aştepta cu inima sărită.

Trimise slujitori împărăteşti de aduse pe soru-sa. Şi adunând pe judecătorii cei mari, tot boieri din doisprezece, merse de se jelui, şi ceru să facă judecată dreaptă între el şi soru-sa. Boierii găsiră cu cale ca ea cu moarte să se omoare. Iară împăratul se coborî atunci din scaunul împărăţiei şi puse pe ginere-său, fiindcă văzu şi el acum că era viteaz, drept şi milos ca un

împărat bun.

Iară eu încălecai etc.

BOLNAVUL ŞI DOCTORUL

Un oarecare bolnav nu se putea mira destul de multă dragoste ce-i arăta familia sa de câteva zile încoace. Căzut bolnav de mai multe luni, căutat de doctorul cel mai în renume din oraş, el, în loc să se facă bine, simţea din ce în ce că slăbeşte mai mult.

Toată familia, toţi consângenii săi se grăbeau, în cele din urmă, a-l vizita şi a-i arăta durerea ce simt că nu se poate întrema mai curând şi care de care se întrecea a-i arăta simţămintele de iubire şi de interes ce aveau pentru dânsul.

Pasămite, medicul, căruia i se înfundase toată procopseala după ce aduse pe pacient pe marginea mormântului, ca să nu i se dea pe faţă arama, spusese familiei că lipsa de sânge este aşa de complectă, încât însuşi Dumnezeu n-ar mai avea ce-i face. El recomandă consângenilor să-i facă toate voile, căci peste puţin n-are să mai fie între ei şi cu ei, iar el încetă de a mai veni în vizită.

Din partea lor, rudele arătau atâta prevenire pentru dorinţele lui, încât căutau a i le ghici; şi apucau înainte de-i împlineau toate cererile până a nu le declara el.

Aceasta era o enigmă pe care bolnavul nu o putea dezlega.

*** * ***

Părăsit de medic, morbosul nostru tărăgâia sub sarcina unei slăbiciuni povăroase. El văzu ca medicul curant nu mai vine şi se mira cum de nu-l înlocuieşte cu altul familia şi rudele, ce de altminterea vedea că se interesa de viaţa lui. În fine, de urât, începu a ieşi câte puţin, când susţinut de vreo

rudă şi când cu trăsura.

Mulţi din amicii ce-i întâlnea nu-l mai cunoşteau. Povestind el unora şi altora suferinţele sale, cu un grai obosit, unul dintr-înşii îl învăţă a mânca slănină şi a bea borş.

– Nu ştiu, zău, zise bietul morbos, dacă astă secătură de doctorie va putea să-mi facă ceva bine. Eu am cheltuit bani, nu glumă, pe o mulţime de alte medicamente, tot d-ale scumpe şi tot nu m-am folosit cu nimic. Voi face şi astă încercare; şi dacă nu mi-o da înde bine nici ea, apoi îmi voi recomanda sufletul lui Dumnezeu şi pace.

*** * ***

Trecuse câţiva ani. Morbosul nostru se făcuse bine. Medicamentul ce dispreţuia, încetul cu încetul, îl puse în picioare. El, văzând că îi merge bine, urmă cura întocmai după prescripţiile ce îi dase amicul său.

Medicul curant şi uitase de dânsul. După ce-şi luase remunerariul şi părăsise pe morbos, nici că se mai interesa despre el. După dânsul, clientul său trebuia să fie pe lumea cealaltă. Aşa hotărâse Dumnealui cu indiferenţa şi răceala ce caracterizează pe unii dintre succesorii lui Esculap, şi aşa ar fi voit să fie.

Într-una din zile, aflându-se fostul nostru morbos într-o casă la unul din amicii săi, dete peste dânsul medicul cu pricina şi rămase ca trăsnit din senin la vederea lui. De unde îl lăsase slab şi uscat ca o prună opărită, acum îl vede plin şi rumen ca o cireaşă. Şi ca să nu se cunoască încurcătura în care se afla, se adresă la dânsul în glumă:

– Bine ai venit de pe lumea cealaltă! Ce mai veste pe-acolo? Ştiu că ai ce să ne spui.

– Multe, zise morbosul, încât de v-aş povesti un an, şi tot n-aş termina. Aş avea ce să vă spun de pe la rai, v-aş spune ce am văzut pe la iad, căci am vizitat şi iadul. Din toate însă, să vă narez binele ce am putut să fac şi eu pe

lumea cealaltă. Ajung la iad. Acolo tartorul dracilor se certa cu Moartea: „Care-i cauza, zicea domnul întunericului“ către Moarte, de-mi aduci atâtea puţine suflete de câtva timp?

„Nu pot să fac mai mult, răspunse îngerul morţii. O spuză de medici au ieşit ca din pământ şi îmi dispută victimele. Nu e bolnav lângă care să nu vină câte doi şi trei, care îmi răpesc din mâini pe oricare voi să înhaţ eu. Ca să ajungem la un rezultat bun, părerea mea e să curăţim mai întâi pe medici şi apoi cât pentru cei profani ne va fi prea uşor.“

„Aşa să fie“, răspunse furios domnul satanilor.

După asta văzui că Moartea prezentă tartorului o listă de medici pe care voia să-i ridice ea dintre cei vii, listă scrisă cu roşu pe câteva coale de hârtie neagră ca păcura. Am asistat la citirea întregii liste; când, cam către coadă, aud şi numele Dumitale. Atunci n-am mai putut să opresc a nu zice şi eu ceva, şi m-am adresat către mai-marele satanilor cu următoarele cuvinte:

„Preaîntunecate împărat al celei mai profunde împărăţii din univers, nu este mult timp de când am venit de pe tărâmul uneia din milioanele de globuri ce există în spaţiu. Între numele medicilor ce vi se citi, am cunoscut în persoană pe cela ce se pronunţă acum. Pot să jur pe viaţa mea din lumea ceea şi din aceasta că persoana menţionată nu numai că nu vă face nici un rău, dar, din contra, ea vă face serviciile la care nici nu vă aşteptaţi. Rău şi fără cale s-a trecut între inamicii voştri. Eu vă pot asigura că el este cel mai credincios şi supus slujitor al vostru.“

„De unde ştii tu asta?“ mă întrebă încornoratul cu o voce care făcu să se cutremure bolţile întunecosului imperiu.

„Prezenţa mea aci, răspunsei, este o mărturie ce nu se poate contesta.“

Atunci tartorul îşi înmuie laba sa cea cu gheare de o jumătate de cot într-o căldare cu smoală în care fierbeau nişte suflete, şterse numele Dumitale dintre medici şi astfel şi mort iată că am putut face un bine, pentru care toată lumea cred că îmi va mulţumi.

LAS’ SĂ ZICĂ, NUMAI EU SĂ NU-ŢI DAU

Argatul unui preot de sat era foarte amărât. Preotul, cam strâns, nu-i da niciodată mâncare până să se sature bine, sub cuvânt că un om nu trebuie să se închiuie burţii. El zicea că omul este mai uşor când mănâncă mai puţin, este mai deştept şi mai harnic la lucru; iar cel ce se îmbuibează cu mâncare multă se face greoi, leneş şi lucrul nu-i sporeşte.

La toate astea se îndupleca bietul argat. Când venea timpul de plată, uita toate neajunsurile. El vedea că i se plăteşte cinstit: îşi primea dreptul său până într-una.

Sătenii, de câte ori îl întâlneau la cârciumă ori la horă, îl luau peste picior, zicându-i că vine acolo cu burta plină de colaci.

Într-una din zile argatul se înfăţişează înaintea preotului şi îi zise:

– Părinte, eu o să fiu nevoit să ies de la Sfinţia ta.

– Dară de ce, băiete? Nu te mulţumeşti pe simbria ce-ţi dau eu? Ai găsit într-altă parte simbrie mai multă?

– Ba nu, de simbrie, chip, n-aş avea ce zice. Îmi plăteşti destul de cinstit. Dară, uite, sătenii, de câte ori mă întâlnesc, mă iau în râs. Ei îmi zic că merg pe la dânşii tot cu burta plină de colaci, şi Sfinţia ta ştii bine că eu le duc dorul.

– Băiete, răspunse preotul, ce-ţi pasă ţie de lume. Lasă să zică ei cât or vrea, numai eu să nu-ţi dau.

Unii iau folosul

Ş-alţii port ponosul.

SCRIE, LOGOFETE, SCRIE!

Era un

boier poznaş, căruia nu prea putea să-i intre în voie oricine. Odată, având trebuinţă boierul de un logofăt, dete sfoară printre logofeţi despre una ca aceasta.

De îndată droaia de logofeţi începu a merge la boierul, şi, cu metanie plecată, cerea să fie primit în slujbă. Boierul, care ştia că numai să arunce cu căciula şi va veni o spuză de logofeţi ca părul din cap se ţinea cam greu. Şi cum era şi de poznaş, pe fiecare din logofeţi cum venea, aşa îl trimitea să se plimbe.

Un potcaş de logofăt, însă, îi veni de hac. Cum se înfăţişă la boierul, nu ştiu ce făcu, nu ştiu ce drese, că boierului îi cam plăcu boiul, înfăţişarea şi vorbele lui, căci, ce e drept, erau hazlii şi ţanţoşe. După ce îi arătă hârtie şi condei, îi zise şi lui, cum zisese şi la toţi ceilalţi logofeţi, care mai venise:

– Scrie, logofete!

– Scriu, boierule, răspunse el.

Şi după ce scrise aceste vorbe, stătu. Boierul, văzând că aşteaptă şi nu mai scrie, îi zise iarăşi:

– Scrie, logofete, scrie!

– Scriu, boierule, scriu.

Astfel merse treaba până de vreo cincisprezece, douăzeci de ori.

În cele din urmă, luă boierul să vadă ce scrisese.

– Tu eşti de mine, por’-de-câine, îi zise boierul şi de astăzi chiar să ştii că eşti în slujba mea.

– Mă cam bătea pe mine gândul despre una ca asta, boierule, răspunse el

zâmbind.

Apoi, luându-şi inima în dinţi, întrebă şi el pe boier, zicând:

– Te rog, boierule, ia spune-mi de ce nu ţi-a plăcut scrisul de la nici unul din câţi logofeţi s-a înfăţişat la D-ta?

– Să vezi, tu, mă, scrisul la mai mulţi mi-a plăcut, dar ceea ce scrisese nu mi-a plăcut. Unii îmi scria Tatăl nostru, sau Crezul, parcă eu aş fi fost popă. Alţii îmi scriau la jelbi cu genunchi plecate şi cu lacrimi fierbinţi, de cât p-aci era să mă opărească. Iară alţii mâzgăleau hârtia cu nişte zapise şi cu nişte fleacuri, de parcă le vândusem vreodată brânză, şi d-aia le-am dat tuturor răvaş de drum. Tu însă n-ai scris aşa frumos cum unii din logofeţi scrisese; dar n-ai ieşit din cuvântul meu. Şi să ştii, tot aşa să umbli cât vei fi la mine, c-apoi te aşteaptă falanga.

BOBÂRNACUL NEAMŢULUI

Un român şi un neamţ se pun la vorbă. Românul cu înfăţişarea lui sinceră şi cu grai glumeţ; neamţul cu figura serioasă, cu aerul său de a şti tot. Erau cunoscuţi vechi.

Şi, povestea ăluia, vorba, vorbă aduce; din una din alta, se întinseră şi ajunseră la dialogul următor:

– Ştii Dumneata, zise neamţul, de ce perii de pe cap albesc mai-nainte decât cei din barbă?

– De, ştiu şi eu? răspunse românul. Dacă ştii Dumneata, spune-mi şi mie.

– O halbă de bere vei avea, dacă vei putea să-mi spui.

– Iaca ce cred eu în privinţa aceasta; dacă mă apuc să-ţi spun, zise românul: omul când se naşte, are peri pe cap; prin urmare, aceştia sunt cu optsprezece până la douăzeci de ani mai bătrâni decât cei din barbă; părul pe barbă cam pe la acest timp se arată şi atunci abia ca nişte tulei. Nu este aşa, neamţule?

– Ba aşa, române. Acum spune-mi dacă poţi, pentru ce la unii oameni albesc perii din barbă înaintea celor de pe cap?

– Asta spune-o D-ta, zise românul neamţului, şi vei avea o litră de vin vechi de Drăgăşani.

– Nu ştiu ce să-ţi spun, răspunse neamţul.

– Nici eu nu ştiu; dar stai, iată ce cred eu şi pentru aceasta, adăugă românul: perii din barbă se albesc înaintea celor de pe cap numai la acei oameni, care în toată viaţa lor trăiesc în condiţii de soldaţi. Ei, fiind siliţi a purta capul tot acoperit, încât şi când salută nu-şi iau căciula de pe cap, barba lor îndură toate maltratările timpului şi o sumă de neajunsuri. O altă

seamă de bărbaţi, cărora le albeşte părul din barbă înaintea celui de pe cap, sunt aceia pe care îi cârmuiesc nevestele lor. Punga casei este pe mâinile femeilor. Ele le iau socoteala până-ntr-o para de ceea ce câştigă cu munca lor; cum le cântă ele aşa joc ei. Pe aceşti bărbaţi mai adesea îi îmbrobodesc femeile. Nu este aşa, neamţule?

– Ba cam aşa, răspunse neamţul, oftând.

– Stai acum să-ţi dau un bobârnac, zise românul neamţului, şi bea-ţi berea; eu însă îmi voi bea vinişorul meu de Drăgăşani, ca să nu mai stric orzul pe gâşte.

GARD PESTE MORT

– Dar ce ai păţit mă, danciule, de vii aşa tărbăcit? ziseră lăieşii, către unul dintr-ai lor ce se întorcea la şatră.

– Ce aţi zis voi, tărbăcit? Apoi degeaba, că nu ştiţi nimic, răspunse dănciucul. Am făcut o mare izbândă.

– Spune şi nouă! Spune şi nouă! Mâncaţi-aş iaca ce.

– Ei bine, ascultaţi, dacă voiţi a şti.

– Ascultăm, ascultăm, numai să ne aprindem ciubeicile, răspunseră toţi deodată.

Un cerc mare şi neregulat se formă împrejurul danciului, care începu să povestească cele următoare:

– Am fost, mă, la o vie din deal a românului, ca să iau struguri. După ce am intrat în vie, cam pe furiş, am început să mănânc la foi de viţă cu gând ca să adaug la aceea ce aş fi voit să iau cu mine, şi aceea ce aş fi putut mânca. Când, hoţul de păgubaş mă văzu. Şi unde luă:

O furcă de paie

Ca să mă spaie;

iar eu o întorsei la şiretlic, şi unde:

Îmi luai un arac de vie

Ca să se spaie să nu vie.

Aş! Cum de să nu vină românul dracului la munca lui. Mă ajunse, mă, şi când dădu o dată mă duru de două ori. Când eu, tot el; când şi eu, iarăşi el, până ce mă aruncă gard peste mort.

A treia zi, unde mă deşteptai şi eu din înfierbinţeală, luai o piatră mare şi o aruncai spre vale la ei. Îndată se tulbură apa şi începu să miroase a om mort.

Văzând primejdia, o luai la sănătoasa şi într-un suflet ajunsei aici.

– Bravo, danciule! strigă tot sălaşul. Să ne trăiască danciul!

– Să-l mănânce mă-sa de voinic, zise o bahniţă bătrână.

SĂRACILOR MÂINI MULTE!

Isprăvnicelul unei moşii căpătase de la stăpânu-său, pentru slujbele sale credincioase, un petic de loc ca să-l lucreze pe seama sa. El, din firea lui fiind zgârcit, nu-i venea a scoate să plătească oamenilor pe care voia a-i pune să-i muncească. Ce să facă, se gândea el, ca şi locşorul lui să fie muncit şi bani să nu dea şi nici el să nu se ostenească cu munca?

Se duse pe la săteni şi le dete de ştire că-n ziua de sărbătoare cea mai apropiată să ştie că au să se adune să-i facă o clacă, muncindu-i cu mic cu mare locşorul lui, ceea ce se şi făcu.

Se ştie că la clacă, bani nu se dă, ci numai de mâncare şi băutură.

Creştea inima într-însul când se uita isprăvnicelul cum mergea de repede lucrul.

Pluguri, rariţe, brăzdau pământul, parcă n-ar fi fost zdravăn. Îi râdea mustaţa, când vedea sumedenia de lume, ca albinele, cum mergea în sus şi în jos, şi se întorcea care de care să facă treabă mai bună şi mai iute. Când băgă de seamă, cam pe la nămiezi, că locuşorul lui este arat şi aproape de a fi şi semănat, sări în sus de bucurie şi strigă:

– Săracilor mâini multe!

Sătenii văzând că se apropie de a sfârşi munca, nu lăsară de nămiezi, ci se puseră cu inima şi dară un prefai bun lucrului ce mai rămase. Astfel ei sfârşiră înainte de cum făcuseră socoteala. Ce nu se face când lucrează omul cu voie bună, cu cântece, şi cu glume!

Acum trebuia să le pună la masă.

Ispravnicul tăiase un noaten şi îl pusese la foc. Ce să fie un noaten la atâta gloată de lume? Nu le ajungea nici pe o măsea să pună.

Dacă văzu isprăvnicelul puse de tăie un grăsun (porc de un an). Într-o clipă îi smulseră coama, îl pârliră, îl fripseră şi-l mâncară. Le mai aduse niţică pastramă, brânză, ouă, ce se mai găsi prin bordeiul lui.

Pe când mâncau oamenii şi râdeau şi povesteau fel de fel de glume şi ghicitori, isprăvnicelul se uita cu jind cum i se ducea atâtea lucruri de mâncare pe gâturile muncitorilor. El credea că claca este păpuşă, dar văzu acum că nu încape pe uşă. Când auzi că oamenii mai cer de mâncare, el o rupse de fugă şi strigă:

– Dracu să vă ia de guri multe!

ORBELE BĂTRÂNEŞTI SUNT PIETRE NESTEMATE

Badea era un băiat de treabă. El îşi vedea de munca câmpului, îşi îngrijea vitele şi ducea sarcina casei tătâni-său, mai bine decât mulţi oameni maturi. La dânsul toate erau jucărie. Lucrurile cele mai grele pe care ceilalţi le făceau cu mare anevoie, la el era floare la ureche. Era inimos şi cu voie-bună, nevoie mare. Numai după umblet, îl cunoşteau sătenii. Avea un mers mândru şi el totdeauna cânta. Niciodată nu-l vedeai trist. Apoi unde punea el mâna, punea şi Dumnezeu mila. Era blând, supus la cei bătrâni şi ascultător, încât tuturor le era drag să se uite la dânsul. Fetele însă se băteau după dânsul. Lui nu-i plăcea flecăriile şi vorba lui era vorbă de om în toată firea.

Când trecea câte un bătrân pe dinaintea casei lor, el se scula în picioare şi apuca înainte de-i da bună ziua, acesta îi răspunde: „Mulţumim Dumitale, împărate“.

De una, aşa era, cum zicea moş Panciu. Lui nu numai că-i plăcea să-l vadă, dar i se scurgeau ochii după dânsul, când trecea pe acolo. Şi avea la ce se uita moş Panciu: Badea umbla cu o căciuliţă de hârşie bună, pusă într-o parte ca un militar d-ăia viteji, purta nişte iţari albi, în picioare opinci cu nojiţele legate de picior, de socoteai sunt turnate acolo; o cămaşă pe dânsul de borangic cu mânecile largi, de s-o spargi cu limba, şi pe deasupra cu ţundra prinsă de gât cu încheietori şi lăsată cam pe un umăr, parc-ar fi fost un fecior de domn, nu altceva.

N-avem nevoie a mai spune că era nalt ca un brăduleţ, mustăcioara trasă, ştii colea, ochii lui mâncau foc şi cu chica lăsată pe spate.

Îi plăcea lui moş Panciu să se uite la dânsul, vezi bine, căci şi el fusese un pui de românaş.

În tinereţile lui, sărbătoarea da raita prin şapte sate, şi câte alea toate nu

făcea el!

Cum, cum, Badea nu putea să-şi dea seama de felul cum îi mulţumea moş Panciu când îi da bună dimineaţa, ori bună seara.

Trecu ce trecu şi Badea se însură. După aceasta mai trecură la mijloc vreo câteva luni şi el nu mai întâlnise pe moş Panciu. În cele din urmă, aducându-şi aminte de el, Badea zise în sineşi: „O să-mi fac treabă să trec pe la nea Panciu, că nu l-am văzut de mult“.

Ceea ce zise şi făcu: trecu pe la casa Panciului şi iacă că el tocmai sta dinaintea ogrăzii.

– Bună dimineaţa, nea Panciule. Ce mai faci? Eşti sănătos? zise Badea.

– Mulţumim Dumitale, om în rândul oamenilor. Iacă şi eu p-aci cu bătrâneţile. Ce să facem?

De unde până aci îl făcuse tot împărat, acum îl face om în rândul oamenilor. La aceasta nu se aştepta Badea. Ba că o fi una, ba că o fi alta. Aş, nu putea el ghici ascunsul vorbelor bătrânului. Se mai gândi, se răzgândi. Nimic.

Îi rămase în minte aste vorbe. El însă îşi căută de ale lui ca şi până acum. Dar fiindcă vorba ăluia: om în lume n-a stătut a fi fericit cu desăvârşire, Badea dete peste o muiere a dracului: leneşă, puturoasă şi guralivă. De cum se făcea ziuă, o lua papuc la drum prin sat. Nici tu casă, nici tu masă, nici tu de unele. La ea nu se ştia de nimic.

Bietul Badea la început îi spuse cu binele ce avea să facă. Aş, unde să-l asculte. Ea se lua la colţ cu dânsul. Îi zise şi mai cu răul. Deloc. Îi zise apoi şi în adunarea bătrânilor. Ea se făcu şi mai arţăgoasă. Se căia bietul Badea că-şi închisese lumea cu dânsa.

Dacă văzu că nu e chip de îndreptare, urcă Dealul Mitropoliei şi se despărţi de nevastă.

Ei! mult astă întâmplare, nu ştiu cum se făcu, nu ştiu cum se drese, că Badea trecu iară pe la moş Panciu şi, văzându-l, îi zise:

– Bună ziua, nea Panciule. În cât ai mai lăsat-o?

– Mulţumim dumitale, om ca neoamenii. Iaca fac şi eu umbră pământului, până într-o zi...

Badea al nostru puse ochii în jos, plecă cu coada între picioare şi tocmai acum începu a veni de-acasă.

Se mulţumi în cele din urmă, ferindu-se să nu încalece şi pe calul altuia.